

MISJONSHØGSKOLEN

UNG TRO I ET POSTMODERNE SAMFUNN
EN SAMMENLIGNING AV UNGDOMMERS TROSOPPFATNING OG
KIRKENS LÆRE.

MASTEROPPGAVE I GLOBALE STUDIER (30-MATH)

AV
KRISTOFFER HODNE HAUGEN

STAVANGER
MAI 2011

Innhold:

Kapittel 1 Innledning	4
1.1 Innledning.....	4
1.2 Problemstilling	5
1.3 Motivasjon og relevans:	6
1.4 Presentasjon av gangen i oppgaven.....	7
Kapittel 2 Metode.....	8
2.1 Utvalg	8
2.2 Validiteten.....	9
2.3 Forberedelse og gjennomføring av undersøkelsen.....	10
2.4 Intervjuet	11
2.5 Refleksjon rundt egen rolle som forsker	11
2.6 Forskningsetiske refleksjoner i møte med 14 åringer	13
2.7 Analysearbeid	14
Kapittel 3 Teoretiske og teologiske perspektiv	16
3.1 Det postmoderne samfunn.....	16
3.1.1 Hvordan påvirkes religiøsitet i Norge?.....	18
3.2 Annen forskning på feltet	19
3.3 Evangelisk-luthersk troslære	20
Kapittel 4 Ungdommenes trosoppfatning.....	24
4.1 Hvem er informantene:.....	24
4.1.1 Ungdommer samtaler lite om tro	25
4.2 En presentasjon av ungdommenes tro	25
4.2.1 Ungdommenes Gudsilde:	25
4.2.2 Jesus som Gud og/eller menneske:.....	28
4.2.3 Livet før og etter døden:.....	29
4.3 Hva legger ungdommene i det å tro?	32
4.3.1 Tro som trygghet	32
4.3.2 Tro som tillit	33
4.3.3 Tro som tradisjon.....	34
4.3.4 Tro som nysgjerrighet.....	34
4.3.5 Tro som en visshet.....	35
4.3.6 Tro som meningsgivende	36
4.4 Forholdet til bibelen	37
4.5 Forskjellen på religiøs tro og hverdags tro.....	39
4.6 Religiøs frihet også innenfor religionene.	40
4.7 Det viktigste ved troen	42
4.8 Hva er det beste ved å ha en tro?.....	42
4.9 Troen som en viktig del av livet	43
4.10 Troens utvikling:	43
4.11 Forholdet til autoriteter.....	44
4.12 Hva er en kristen?.....	45
Kapittel 5 Drøfting og fortolkning av ungdommers tro og kirkens lære.....	46
5.1 Hva bygger informantens trosforståelse på.	46
5.1.1 Gud	47
5.1.2 Himmelen som en selvfølgelighet.....	49

5.1.3 Informantenes Jesus	50
5.2 Tro som relasjon	51
5.2.1 Tro som trygghet og tillit.....	52
5.2.2 I sentrum av livet.....	54
5.3 Normerende for troen.....	55
5.3.1 Tro og viten	55
5.3.2 Tro og Fornuft	57
5.4 Innflytelse fra andre impulser	59
5.4.1 Pluralistisk teologi - er Gud den samme i alle religioner?	60
5.4.2 Kristen tro i møte med nyreligiøsitet og folkereligiøsitet	62
5.4.3 Forskjell på religiøs tro og hverdagstro.....	65
5.5 Grunnlag for sammenligning?.....	67
5.5.1 Tro i utvikling.....	67
5.5.2 Ungdommenes manglende språk	68
5.6 Oppsummering:.....	69
Kapittel 6 Konklusjon og utblikk.....	72
6.1 Ulik kontekst	73
6.1.1 Kontekstualisering.....	74
6.2 Undervisning	75
6.2.1 Dialog.....	76
Litteraturliste:	78
Vedlegg 1.....	81
Vedlegg 2.....	83
Vedlegg 3.....	84

Kapittel 1

Innledning

1.1 Innledning

Det religiøse liv i Norge er i endring. Trekk ved det postmoderne samfunn har ført til endringer i nordmenns religiøse oppfatning. En opplever en begynnende pluralisering og individualisering der kirken ikke lenger representerer en formidling av objektive sannheter. Religion er dermed blitt henvist til den private sfære der det er opp til hvert enkelt individ å forme sin egen tro (Repstad 1996:110). Denne samfunnsutviklingen påvirker også ungdommers religiøsitet. Ungdommer sier gjerne at de tror på sin egen måte (Birkedal 2001:197). Selv om mange også føler tilhørighet til kristendommen, vet man lite om hva ungdommene legger i dette (Holmqvist 2007:54). 80 prosent av befolkningen er medlemmer av Den norske kirke, og det er god oppslutning rundt overgangsritualer som dåp og konfirmasjoner. Men det langt fra like mange som er religiøst aktive og kommer jevnlig til gudstjeneste. Dette vil ikke si at religionen dør ut eller at folk tror mindre enn før, et stort flertall av den norske befolkning vil kalle seg mer eller mindre troende. Denne troen er også ofte formet av kristne verdier, men gjør seg i større grad gjeldende i kombinasjon med alternative religiøse oppfatninger. Ungdommene er barn av sin tid og Den norske kirke sliter med å overføre den kristne tro til de neste generasjonene (Botvar og Schmidt 2010:195). Tidligere var skolen en viktig arena for kristendomsopplæring, men den fungerer ikke lenger slik, og mangelfull kunnskap om kristendom blant unge er et utbredt fenomen. Forskningen kan tyde på at endringene i samfunnet også påvirker hvordan kristen ungdom tror. Hva som preger ungdommers trosoppfatning er i større grad usikkert. Denne oppgaven er rettet mot ungdommers egen beskrivelse av hva tro er for dem. Gjennom intervju med ni konfirmanter vil jeg belyse hva som preger ungdommers trosoppfatning i et postmoderne samfunn. Felles for alle er at de bekjenner seg som kristne. Siden samfunnsutviklingen tyder på at troen i stor grad formes i individets sfære, vil jeg også se om det er samsvar mellom ungdommenes trosoppfatning og Den norske kirkes lære om tro.

1.2 Problemstilling

Målet med prosjektet er å øke kunnskapen om kristne ungdommers trosoppfatning. Det er derfor ungdom som selv bekjenner at de er kristne som er målgruppen. Jeg vil se om det finnes noen mønstre for hva ungdom legger i det å tro og hvordan dette i så fall samsvarer med kirkens oppfatning av tro. Hva man legger i begrepet vil være av betydning med tanke på kommunikasjonen mellom kirken og ungdommene.

Hovedproblemstillingen jeg har arbeidet med, ser slik ut:

Er det samsvar mellom ungdommers forståelse av begrepet tro og kirkens lære om tro?

For å kunne svare på dette må jeg først svare på disse delproblemstillingene:

Hva legger ungdommer i begrepet tro, og hva legger de i troen på den kristne Gud?

Jeg vil besvare dette spørsmålet gjennom en empirisk undersøkelse, men for å kunne forstå ungdommers tro er det også viktig å se på konteksten. Jeg vil derfor også presentere tidligere forskning som er relevant for temaet og se på noen trekk med det postmoderne samfunn.

Hva er en evangelisk- luthersk forståelse av tro?

Jeg vil her ta utgangspunkt i Den norske kirkens offisielle lære om hva tro er. Jeg har tatt utgangspunkt i hvordan kirken selv presenterer denne lære på nettsiden sin kirken.no. Siden dette er en kortversjon har jeg også brukt sentrale dogmatiske kilder som er presentert i kapittel 3.

Begrepsavklaring:

Den norske kirke definerer ungdom som personer mellom 15 og 30 år. Jeg har likevel valgt å intervju konfirmanter i alderen 13 -14 år. At valget falt på konfirmanter er av flere grunner. 66 prosent av alle ungdommer får en møte med kirken gjennom konfirmasjonstiden (Botvar og Schmidt 2010:31). Dette er dermed det absolutt største møtepunktet mellom ungdom og kirken. Det var også rent praktiske fordeler som er videre forklart under 2.1. Det er vanskelig å avgrense hva kristen ungdom vil si, siden begrepet kristen i stor grad er knyttet til den enkeltes forståelse. Ungdommene selv snakker gjerne om at en kan være litt kristen, vanlig kristen, passe kristen, personlig kristen eller super – kristen (utdyping av betegnelsene kristen under 4.12). Begrepet kristen kan også forstås som en kulturell tilhørighet og er nødvendigvis knyttet til troen. Mitt utgangspunkt for undersøkelsen er ikke å sette merkelapper på ungdommene eller å skille mellom de som er kristne eller ikke, det er det

heller ikke opp til meg å avgjøre. Jeg har derfor besluttet å ta utgangspunkt i dem som selv bekjenner seg som kristne. Det vil være interessant å se om kristne ungdommers trosoppfatning samsvarer med kirkens lære, når de velger å definere seg innenfor samme religion. Målet med oppgaven er heller ikke å vurdere troen til ungdommene som positiv eller negativ opp mot den lutherske trosoppfatning, men har grunnlag i et ønske om å forstå ungdommene bedre.

1.3 Motivasjon og relevans:

Utgangspunktet for dette prosjektet er mange års engasjement for ungdom og ungdomsarbeid. Jeg har fra min egen ungdomstid vært med som frivillig medarbeider i kirke og bedehus, og har etter hvert gått over til å bli ansatt i Den norske kirke. Tro er et begrep som blir brukt mye i kirken ved ulike sammenhenger. Jeg var tilstede på en konfirmantleir et år der det var mulighet for konfirmantene å ta imot nattverd. Kateket og prest var tydelige på at nattverden var et måltid for de troende. Men hva vil det si å være en troende? Hva mente kateketen og hvordan forstod konfirmantene dette? Min erfaring i samtale med ungdom gir meg noen ganger en magesfølelse av at ungdom gjerne har en annen forståelse av hva tro er enn det kirken har. Det har i senere år også foregått forskning som tyder på dette. Særlig har doktoravhandlingene til Paul Otto Brunstad og Erling Birkedal (presentert under 3.2) gitt verdifull innsikt i ungdommers liv og tankemåte. Også undersøkelsen *Jeg tror jeg er lykkelig* har vært av stor betydning (presentert under 3.2). Tidligere forskning har i stor grad favnet bredt og gir verdifull kunnskap om hva ungdommer tror på, men lite om hvordan de forstår selve troen og hva det vil si å tro. Jeg finner det derfor nødvendig med mer forskning på feltet.

På bakgrunn av dette tenker jeg det er viktig å prøve å forstå hva ungdommer selv legger i det å tro. Jeg vil også se mine funn opp mot den forskning som er gjort og antar at jeg vil kunne bekrefte noen av de påstandene. Stemmer antagelsene om at ungdom har en annen forståelse av det å tro, vil det i så fall være utfordrende for kommunikasjonen mellom kirke og ungdom. Jeg ønsker derfor å sammenligne ungdommenes tro med kirkens trosoppfatning, for å se hvilke aspekter som er like og hva som er ulikt. Jeg vil se om funnene tyder på at noen områder av luthersk troslære er helt neglisjert, mens andre områder og elementer har fått stor plass. Jeg vil ikke stoppe der, jeg ønsker å ta det lenger. Siste del av oppgaven ønsker jeg å gi plass til hva vi må ta tak i ved formidling til ungdom på bakgrunn av de funn jeg har gjort.

1.4 Presentasjon av gangen i oppgaven

I første kapittel presenterte jeg problemstillingen for oppgaven og min egen motivasjon for prosjektet. Videre vil jeg presentere og drøfte de metodiske valgene jeg har gjort, og redegjøre for forberedelse og gjennomføring av den empiriske undersøkelsen. I kapitlet *Teoretiske og Teologiske perspektiv* presentere aktuelle teorier som er relevante med hensyn til problemstillingene. Jeg vil si noe om trekk ved det postmoderne samfunn og presentere noen sentrale elementer ved læren til Den norske kirke. Deretter vil jeg presentere intervjuene og vise hvordan ungdom selv beskriver ulike sider ved sin tro. I kapitlet 5 besvarer jeg hovedproblemstillingen ved analyse av materiale som er presentert og drøfter dette opp mot kirkens lære, tro og andre elementer som kjennetegner samfunnet forøvrig. Dette kapitlet knyttes tett opp til det empiriske materialet. Det siste kapitlet vil med utgangspunkt i analyse og drøfting se på veien videre ved å se på noen aktuelle elementer i kommunikasjon mellom kirken og dagens unge.

Kapittel 2

Metode

Dette er en oppgave innen misjonsteologi som hovedsaklig er kvalitativt orientert. Jeg har foretatt en empirisk undersøkelse av ungdommers trosforståelse. Siden det har vært forsket på ungdom og tro, men ikke med samme innfallsvinkel, vil derfor feltet fremstå som ganske ukjent. Prosjektet er derfor langt på vei eksplorerende. Jeg ønsker å søke ny kunnskap, men resultatet av undersøkelsen vil og kunne utfylle annen forskning som vedrører temaet.

Jeg gjør videre rede for arbeidsprosessen med intervjuundersøkelsen. Min metodiske tilnærming er i stor grad basert på Steinar Kvaales bok *Det kvalitative forskningsintervju* og Hammersley og Atkinsons *Feltmetodikk*. Med utgangspunkt i problemstillingen har det fra starten av vært klart at en kvalitativ metode bør benyttes. Dette er den mest adekvate fremgangsmåten når begrep eller fenomen skal avklares, når en vil tolke eller forstå en situasjon, når en ønsker nyanserte beskrivelser, når en vil belyse sammenhengen mellom individ og kontekst, når problemstillingen er uklar og man er åpen for nye impulser (Jacobsen 2005: 132). I mitt prosjekt er det jo nettopp dette jeg ønsker å gjøre, selv om det er en krevende metode både for forsker og informant. Til tross for at slike intervju er en anerkjent forskningsmetode, finnes det få forhånd - strukturerte fremgangsmåter for hvordan slike intervju skal gjennomføres. Muligens er dette på grunn av den frie formen denne metoden bygger på, der intervjuet tar utgangspunkt i åpne spørsmål og det er ønskelig at intervjuet fremstår som en samtale med god flyt. Det må derfor hele tiden foretas beslutninger mens intervjuet pågår. I praksis vil dette si at man må foreta et analysearbeid mens man intervjuer. Å bli en dyktig intervjuer som mestrer dette krever øvelse og erfaring. Da jeg i ettertid har hørt gjennom intervjuene har jeg mange ganger tenkt at jeg burde kommet med flere og bedre oppfølgingsspørsmål. Samtidig opplever jeg å ha fått et rikt og tilstrekkelig materiale for å svare på problemstillingen i oppgaven. Jeg vil også drøfte valg av metode og se den i relasjon til 14-åringer som informanter.

2.1 Utvalg

Når jeg skulle finne frem til utvalg av informanter stod jeg overfor noen valg. Siden oppgaven handler om tro i kristen kontekst, tenkte jeg det ville være fordel å møte ungdommene hvor

dette temaet ville være naturlig. Jeg kunne da henvende meg til ulike fritidsarenaer, eller jeg kunne ta utgangspunkt i mer organiserte tilbud som konfirmantundervisning. At dette valget av informanter falt på konfirmanter var av to grunner. Den ene er den rent administrative fordelene med å kunne møte ungdommene samlet i undervisningssammenheng. Muligheten for å kunne informere om prosjektet og komme i kontakt med informanter er her vesentlig lettere enn det ville være på eventuelle fritidsaktivitets - arenaer, som ungdomsklubber. Slike arenaer har ofte få samlinger der en kan presentere prosjektet for den aktuelle informantgruppen, samtidig som det antakeligvis vil være mange som ikke faller inn under målgruppen tilstede, noe som kan være en forstyrrende faktor. Den andre grunnen for at valget falt på konfirmanter, var ønsket om en viss bredde i utvalget. Konfirmanttilbudet favner bredere enn fritidstilbud som ungdomsklubber i kirken, og det ble derfor lettere for meg å komme i kontakt med den brede gruppen mennesker som kirken er i kontakt med gjennom konfirmasjonsundervisningen Likevel ønsker jeg å begrense utvalget til dem som ser på seg selv seg som kristne.

Jobben med å finne informanter ble en større utfordring enn jeg på forhånd hadde sett for meg. Den første menigheten jeg var i kontakt med var jeg innom to ganger uten at noen ønsket å stille som informant. Ved neste forespørsel ønsket to informanter å stille. Jeg var også innom en fellessamling for to menigheter, hvor responsen var stor. Likevel var det vanskelig å komme i kontakt med konfirmantene i ettertid, og jeg endte opp med ett intervju. Fra menigheten hvor jeg er ansatt var ønsket om deltagelse stor og jeg kunne i større grad velge selektivt hvem jeg ønsket å intervju. Jeg valgte da å intervju fire som var uten eller hadde lite kjennskap til kirken, og to som har vært i kontakt med kirken gjennom oppveksten og fortsatt går på ungdomsklubb, og på gudstjenester innimellom. Jeg kjenner disse to fra tidligere gjennom min rolle som barne- og ungdomsarbeider. Jeg endte opp med 9 informanter, 4 jenter og 5 gutter, hvorav alle sier de er kristne, og 5 av dem har gått i kristne fellesskap i oppveksten. Informantenes bakgrunn blir videre utdypet i delkapittel 4.1.

2.2 Validiteten

Validitet ved en oppgave forstås gjerne ved dens gyldighet, og om det er samsvar mellom det vi faktisk har målt og det vi ønsket å måle. I praksis vil dette si om det er samsvar mellom forskningsspørsmål og den data jeg benytter når jeg trekker konklusjoner. Repstad sier at en viktig del av forskningsprosessen består i å vurdere kritisk kvaliteten på den forskningen en

har utført. Denne vurderingen finner sted under hele prosessen. Både datainnsamling, bearbeiding, analyse og fortolkning bør gjennomgå en selvkritisk kvalitetsvurdering (Repstad 2007:134-135)

Ved feltarbeidet har det derfor vært viktig å stille kritiske spørsmål til ulike sider av prosessen. Dette gjelder for eksempel ved utforming av intervjuguide, vurdering av intervjusituasjon, at informantene er tolket ut fra helheten på intervjuene. I analysearbeidet har det også vært viktig å kontrollere og ha et kritisk syn på egne tolkninger av materiale og at en faktisk trekke slutninger som stemmer med dette. Der det lar seg gjøre vil jeg også relatere mine funn til annen forskning på området.

Målet med prosjektet er som sagt å skape større forståelse for ungdommers tro og se den i sammenheng med luthersk kristen tro. Den gruppen jeg har intervjuet, må ikke oppfattes som representativ for populasjonen norske konfirmanter i sin alminnelighet. For å unngå å trekke forhastede og enkle slutninger vil jeg understreke at utvalget ikke er valgt ut fra å være representativt og heller derfor ikke må brukes slik. Analysen sier bare noe om de faktiske informantene jeg har fått data gjennom. Dette utelukker naturligvis ikke at det som er trenden blant mine informanter, kan ha relevans for hele populasjonen.

2.3 Forberedelse og gjennomføring av undersøkelsen.

Det var også en viktig del av forberedelsene i forkant av intervjuene at jeg fikk sette meg inn i tematikken og lese relevant litteratur. Dette la også et grunnlag for å kunne lage gode spørsmål. Intervjuguiden sikret at jeg er innom de temaene jeg ønsket å berøre (vedlegg 1). Jeg tenkte også ut eventuelle oppfølgingsspørsmål, og i hvilke retninger intervjuet kunne utvikle seg. Jeg har lagt vekt på at spørsmålene skal være lette å forstå, korte og fri for akademiske uttrykk, men være formulert i et lett dagligspråk. Om spørsmålene er lett forståelige kan det være til hjelp for informantene til å komme med spontane beskrivelser fra deres livsverden (Kvale 1997: 78). Før jeg kunne gå videre med feltarbeidet ble det meldt inn til Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste (NSD) for godkjenning (godkjenning fra NSD, se vedlegg 2).

Ved utvalg av informanter henvendte jeg meg til kateketer og prester ved tre kirker, samt

kateket i menigheten der jeg selv for tiden jobber som barne- og ungdomsarbeider. Det å foreta intervju i egen menighet har gitt noen utfordringer som drøftes senere (2.5). Rent praktisk gikk jeg frem ved å komme inn i konfirmasjonsundervisningen mot slutten av timen. Jeg presenterte meg, fortalte om prosjektet og rettet en forespørsel om noen ønsket å stille som informanter. Alle informantene mottok så en tilbakemeldingslapp hvor de svarte på om de ønsket å delta og om de hadde hatt tilhørighet til kristne fellesskap i oppveksten. Jeg tok så kontakt over telefon innen et døgn for å avtale tid og sted for intervjuet. Vi opprettet også e-post kontakt der informant og foresatte mottok informasjon og samtykkeerklæring.

2.4 Intervjuet

Ved innledning av intervjuet foregikk en del småprat om interesser og hverdagslige ting der jeg gjentok tema som frivillighet, anonymitet og konfidensialitet, samt at jeg var interessert i deres tanker rundt spørsmålene og ikke fasitsvar som de kunne tro var *riktige*. Jeg ønsket å få med meg alt som ble sagt i intervjuene og valgte da å bruke diktafon. En annen fordel ved bruk av diktafon er at en i større grad kan konsentrere seg om intervjuobjektet og oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden ble i de fleste intervjuene fulgt, men jeg la vekt på å prøve å følge informantens tankegang så lenge den var relevant for temaet. Intervjuene hadde også en progresjon der jeg begynte med lette spørsmål for å få i gang praten. De vanskelige spørsmålene kom mot midten og slutten av intervjuet. Stort sett utartet intervjuene seg som en samtale der informanten pratet villig i vei, men det var tydelig at for de aller fleste var temaet uvant både å snakke om og reflektere rundt. Dette gjorde at de til tider slet med å uttrykke seg. Samtlige intervju ble foretatt i kirken der konfirmanten konfirmerer seg. Alle intervjuene ble foretatt en og en, utenom et intervju der informanten ønsket å ha med seg en venn. Jeg opplevde ikke at dette preget intervjuet i nevneverdig grad. Alle intervjuene er transkribert i sin helhet, bare enkle kommentarer som ikke har vært relevant for tema er utelatt.

2.5 Refleksjon rundt egen rolle som forsker

Etter de to første intervjuene transkriberte jeg disse og lærte mye av dem. De gav meg erfaringer og gjorde meg mer bevisst på spørsmålsstillingene, hvordan jeg formulerte meg og gav respons. Jeg fikk også flere tanker om oppfølgingsspørsmål og så at jeg til tider burde gått dypere i temaet. I ettertid ser jeg at jeg lærte så mye av disse første intervjuene, at jeg nok kunne vært tjent med å ha tatt et par prøveintervjuer før jeg gikk i gang med selve feltarbeidet. En ting som gikk opp for meg da jeg begynte å intervju var at jeg måtte holde stor avstand

fra mitt engasjement for temaet når jeg gikk inn i intervjusituasjonen. Dette var nødvendig for at ikke responsen min skulle avsløre mine holdninger til det som ble sagt. Hammersley advarer om at informantene ofte vil forsøke å se om svarene de gir er riktige, og de leter muligens etter tegn og reaksjoner som kan bekrefte dette. Som intervjuer bør en derfor generelt gi inntrykk av anerkjennelse til alt det informanten sier, slik at en unngår at noe forstås som mer eller mindre riktig. Om informanten oppfatter at noen svar er bedre enn andre, kan man risikere at han eller hun blir mer opptatt av å svare riktig enn å åpne seg og dele det en faktisk tenker om saken (Hammersley 1996: 169).

Det har vært diskusjoner rundt virkningen av ledende spørsmål i kvalitative intervju, og spørsmålet rettes særlig mot validiteten av svarene de gir. På grunn av manglende ordforråd i forhold til trosspørsmål var jeg tidvis i tvil om jeg forstod dem riktig. Ledende spørsmål er ofte ikke til å unngå i mange undersøkelser om en ønsker å komme til undersøkelsens emne og formål. Ledende spørsmål kan da brukes for å få en bedre forståelse og verifisere intervjuerens tolkninger (Kvale 1997: 96-97), en metode jeg benyttet meg av flere ganger i intervjuene. En kan som forsker ikke unngå å prege det som blir sagt av informantene, og det lar seg ikke gjøre å skaffe rene data som er uten påvirkning, men det er heller ikke nødvendig. Når målet er å få tak i det konfirmantene egentlig mener, må vi lete etter den riktige måten å tolke informasjon med hensyn til konteksten, også der en bruker ledende spørsmål (Hammersley 1996: 157).

Det å intervju konfirmanter som jeg har kjennskap til fra ungdomsklubb, bringer med seg en del utfordringer. Til vanlig kjenner de meg som leder på klubben. Selv om jeg opplever at vi har et kameratslig forhold, preger min rolle som leder og eldre dette. På ungdomsklubben er jeg en autoritetsperson som leder samlinger, setter rammer for akseptabel oppførsel og lignende. At informantens kjennskap til meg er knyttet til denne rollen gav større utfordringer enn jeg hadde regnet med på forhånd. Informantene skal ved intervjuet møte meg i en annen rolle og forholde seg til meg på en ny måte. For meg som intervjuer har jeg hatt god tid til å reflektere rundt dette på forhånd, noe informantene ikke har gjort. Jeg opplevde begge informantene som litt usikre, og at den annerledes situasjonen preget intervjuet. Situasjonen er mer sårbar enn ved de andre informantene, siden vi kjenner hverandre og skal omgås i ettertid. Selv om jeg fortalte at jeg ikke var ute etter noen *fasitsvar*, men deres egne meninger, tolket jeg situasjonen at de likevel i stor grad ønsket å kunne gi de *riktige* svarene.

Etter at diktafonen var slått av fikk jeg flere spørsmål av den ene informanten om hva jeg mente om forskjellige tema vi hadde vært innom. Dette opplevde jeg som utfordrende ved å intervju konfirmanter fra egen menighet. Her valgte jeg å ikke svare særlig inngående rett etter intervjuet, siden jeg nødvendigvis ikke mener det samme som informantene, og dette da kunne oppleves negativt for informanten. Vi ble heller enige om ta en prat senere, der jeg igjen fikk understreke at poenget med intervjuet ikke var å få riktige svar, men et ønske om å forstå ungdom bedre. Om disse intervjuene gav utfordringer ønsker jeg likevel ikke at de var ugjort. Jeg har helt andre referanserammer i forhold til hvordan jeg analyserer disse intervjuene siden jeg treffer disse informanten med jevne mellomrom på ungdomsklubb. Dette gjør at jeg kjenner dem bedre og har et bedre utgangspunkt for å tolke dem riktig.

2.6 Forskningsetiske refleksjoner i møte med 14 åringer

Siden mine informanter er mindreårige møter jeg noen utfordringer som ikke må overses. Noe av problemet er som jeg allerede har påpekt at ungdommene har liten erfaring og kjenner ikke til en del begrep og symboler som en gjerne bruker i samtaler rundt tro og religion. Mine erfaringer i møte med konfirmanter er at de i stor grad bruker begrep som er knyttet til deres egne erfaringer. Som Kvale sier er det kvalitative intervjuets mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden (Kvale 1997: 21). En må få tak i informantens egne forestillinger, uten at dette nødvendigvis er knyttet opp til gitte institusjonaliserte begrep og symboler (Winsnes 1988:480). Det ligger derfor en del utfordringer i kommunikasjonen og muligheten til å forstå hverandre.

Man må også være klar over maktposisjonen man som forsker står i når en har med barn og unge å gjøre. Informantene møter meg som er eldre, har kunnskap og styrer intervjuet gjennom spørsmålene jeg stiller. Intervjuer kan sitte med en kritisk holdning til det som blir sagt og komme med oppfølgingsspørsmål (Kvale 1997:74). Særlig i møte med unge som er umyndige er dette viktig siden de i mindre grad har evne til å skjerme seg selv. I det asymmetriske maktforholdet i situasjonen er forskerens ansvar at informanten ikke blir misbrukt, og at det tillitsforholdet som hele samtalen bygger på blir ivaretatt. Tiller sier at man bør betrakte informanten som en medarbeider, dette vil hjelpe forskeren til ikke å misbruke denne åpenheten (Gjengitt i Birkedal 2001:55). Siden flere av informantene var fra menigheten der jeg selv jobber, påvirker dette situasjonen ytterligere. I motsetning til de informantene jeg kun traff når vi gjennomførte intervjuet i andre menigheter skal

informantene fra egen menighet omgås meg også fremover. Om en informant da skulle dele ting som de senere angret på ville dette bli en ekstra belastning ved at de møter meg med jevne mellomrom i tiden etter intervjuet. Dette ville vært svært uheldig og har gjort at jeg har vært ekstra var for å lede dem til dette. Når det er sagt så ga alle informantene tilbakemelding på direkte spørsmål at de hadde opplevd intervjuet som positivt.

Prosjektet er gjennomgått og godkjent av Norsk samfunnsvitenskaplige datatjeneste AS (vedlegg 2). NSD sin gjennomgang og tilråding av prosjektet hjelper til å ivareta informantene og at forskeren håndterer innsamlet data på riktig måte. Alle informantene har gitt sitt informerte samtykke. Et informert samtykke vil si at informanten har kjennskap til prosjektets mål. De må kjenne til fordeler og ulemper ved deltagelsen, og at de deltar frivillig med mulighet til å trekke seg når som helst (Kvale 1997:67). Informantenes informerte samtykke er imidlertid ikke nok siden informantene mine er mindreårige. Foresatte må også få informasjon om prosjektet og tillate deltagelse for informanten. Dette gjorde jeg ved at informantene fikk tilsendt et informasjonsbrev der de og foresatte kunne gi sitt samtykke og tillatelse til deltakelse ved prosjektet (Vedlegg 3).

2.7 Analysearbeid

Denne oppgavens problemstilling tar utgangspunkt i å sammenligne innsamlet data opp mot en evangelisk luthersk lære. Jeg vil videre gjøre rede for hvordan jeg har forholdt meg til datamaterialet i analyseprosessen.

Analysen er på mange måter delt i to, en formell del og en uformell. Den uformelle starter allerede ved prosjektets begynnelse og inngår i forskerens tanker og ideer. Den formelle analysen tar først form når en begynner med analytiske notater og kommentarer (Hammersley og Atkinson 2006:233). Den uformelle analysen begynner allerede ved oppstart av oppgaven og i arbeidet med å finne en problemstilling. Den formelle delen begynte for min del ved intervjuene. Etter hvert som intervjuene kom i gang, var det en pågående analyse der jeg etter hvert intervju skrev ned elementer som utmerket seg ved informantens svar. Dette bidro til at hypoteser ble dannet også i intervjuprosessen, og førte til dannelse av nye hypoteser og spørsmål som jeg igjen tok med meg inn i neste intervju. Likevel startet ikke hovedanalysen før alle data var samlet inn.

Jeg valgte selv å transkribere intervjuene siden dette gav meg en mulighet til å bli godt kjent med materialet, noe som er viktig for å ha et godt utgangspunkt for videre analyse. Ved noen av sitatene som er presentert i kapittel 4 er deler av sitatet utelatt. Informantene har tidvis stotret mye, eller reformulert seg. Når dette ikke har vært av betydning for innholdet, men bare har virket forstyrrende er det ikke tatt med.

Etter hvert som jeg ble kjent med materialet, begynte arbeidet med å danne kategorier. Jeg begynte med å se etter mønster som utmerket seg på noen måte. Dette kunne være overraskelser, ting som fremstod som merkelige, motsigelser mellom informantene, uoverensstemmelser med annen forskning osv. Jeg tok også feltnotater under intervjuene og skrev ned elementer jeg ble oppmerksom på, noe som ble til støtte ved kategorisering av innholdet.

Min analyse ligger nok tett opp til det Kvale omtaler som ad hoc modellen hvor det foregår et fritt samspill mellom de ulike analysemetodene (Kvale 1997:135). Kvale gir en detaljert beskrivelse av ulike analysemodeller der de fem hovedmetodene er: fortetting, kategorisering, narrativ strukturering, tolking og ad hoc - metoder (Kvale 1997:123). I utgangspunktet har jeg gjort bruk av flere modeller ved analysen, men med hovedvekt på fortetning og kategorisering. Jeg har ikke brukt disse metodene strengt etter Kvalets beskrivelse, men anvendt dem slik jeg har funnet det funksjonelt for mitt materiale.

Kapittel 3

Teoretiske og teologiske perspektiv

Jeg vil i dette kapittelet presentere de teoretiske perspektiv som sees i sammenheng med delproblemstilling 1. Ved å se på enkelte trekk ved det postmoderne samfunn og hva som preger relegiøsitet i Norge gir dette en kontekst for å forstå ungdommers trosoppfatning. Jeg vil også presentere annen forskning på området som har vært relevant for denne oppgaven. For å besvare delproblemstilling 2 vil jeg beskrive teologiske perspektiv ved Den norske kirkens lære.

3.1 Det postmoderne samfunn

Berger og Luckmann har utformet teorier på hvordan mennesket tilegner seg identitet. Man kan i korthet forklare teorien ved at samfunnets objektive virkelighet er skapt gjennom samhandling av menneskene i den aktuelle kulturen. Hvert enkelt menneske er samtidig et produkt av dette samfunnet en skaper (Berger og Luckmann 1992:153). Hva som oppleves som sant og riktig vil derfor være påvirket av omgivelsene, man kan si at ungdommenes verdensbilde er et produkt av samfunnet de lever i. Derfor vil jeg videre se på trekk ved det postmoderne samfunn siden dette vil kunne belyse sider ved ungdommenes tro.

Postmodernisme er gjerne forstått som en videreutvikling eller reaksjon mot modernismen¹. I det postmoderne samfunn finner en ikke lenger samme troen på en objektiv kunnskap som ikke påvirker og tolkes av menneskets erfaring og kontekst. Man har ikke nødvendigvis rett eller galt, det handler i større grad om hvordan man ser på det. Alle bidrar og alle er fri til å plukke de elementer man foretrekker og slik konstruere en egen virkelighetsforståelse. En naturlig konsekvens av dette er at også autoriteter blir sett på med mistanke, heller ikke de har

¹ Typisk for det moderne er det *the grand narrative*, et prosjekt designet for å overbevise alle om en sannhet sett fra et bestemt standpunkt eller å overbevise om en historisk utvikling. Dette kunne f.eks. være politisk rammeverk som; liberalisme, kommunisme eller nazisme som fremstod som overlegne politiske ideologier (Balala and Kim 2010:64-65). En stod overfor en markant ny måte å forstå hva objektive sannhet var for noe i opplysningstiden. Vitenskaplig kunnskap ble sett på som objektiv. Positivistene forsøkte å konstruere vitenskaplige objektive og empiriske sannheter, med tro på at den menneskelige hjerne skulle oppdage den hele og fulle sannhet om universets lover ved hjelp av objektive observasjoner. Deres mål var å konstruere en stor felles teori som forklarte alle ting i form av teorier som ikke trengte noen ekstern faktor som forklaring (Hiebert 2008: 271).

rett til å legge frem en overordnet sannhet som skal være gjeldende for alle (Balía and Kim 2010: 64-65). I praksis vil dette si at i møte med mange ulike livssyn har kirken mistet mye av sin posisjon som formidler av objektive sannheter, og en møter i stedet mange ulike livssyn som eksisterer side om side. I møte med de mange ulike livssyn kan en lett bli i tvil om hva en skal tro på når alle utgir seg for å være sanne (Repstad 1996: 103). De ulike religiøse tradisjonene markedsføres som på et livssynsmarked (Berger 1974:139-140). Denne situasjonen leder til at forbruker vil foretrekke de religiøse produkter som er i harmoni med en sekulariserte bevissthet (Berger 1974: 146-147). På den ene siden kan man si at dette gir valgmuligheter, men det tvinger også individet til å gjøre valg som forbruker (Berger og Luckmann 1995: 45). Dette kan gi utfordringer, en må selv avgjøre hva som fremstår som troverdig til enhver tid.

Samfunnet vil da prege hver enkelts oppfatning av hva som fremstår som troverdig. Her gir det postmoderne samfunn utfordringer til kirken som ønsker å videreformidle en forståelse av sannheten som på flere områder står i kontrast til resten av sine omgivelser.

Ingen undersøkelser tyder likevel på at religionen i det postmoderne samfunn forsvinner, men at det har en innvirkning på hva en tror. I og med at religion ikke lenger gir objektive fortolkningsrammer er det opp til hver enkelt å tro hva de selv ønsker (Repstad 1996: 101). Når det objektive forsvinner er det andre elementer som blir lagt til grunn for utvelgelsen. Både romantisme og eksistensialisme gir stor innflytelse i det postmoderne. Det første er relativisering og overdreven vekt på fornuften ved menneskelig natur, og å utforske de dype strømmer av følelser. Det andre er en prioritering av det man kan bli i stedet for å se på hva man er, noe som leder en til uunngåelig å velge bort mønster for livet som andre har valgt for en, til fordel for ens eget autentiske valg. Likeså, postmodernitet stoler mer på egne personlige opplevelser og erfaringer enn på eksterne autoriteter, og mer på følelsemessige instinkt enn på doktriner (Balía and Kim 2010:66). Når sannheten er knyttet til egne erfaringer og opplevelser og ikke objektive sannheter, får vi en annen måte å forstå ulike oppfatninger på. Hva gjør dine synspunkter mer gyldige enn mine? På samme måte er holdning overfor tradisjonene valgfrie. Det er ikke lenger viktig å være trofast mot tradisjonene. Den postmoderne trend er ikke et marginalt fenomen, dette er ikke noe som hender i en utkant av samfunnet. Den penetrerer hele kulturer, et paradigmeskifte bevisst og ubevisst, og forandrer vanlige aksepterte vaner, forestillinger og tankemønstre i kjølvannet (ibid:67).

3.1.1 Hvordan påvirkes religiøsitet i Norge?

En gjennomgang av religionsundersøkelser fra 1991 til 2008 viser til at mange nordmenn har en religiøs tro. Utviklingen gjennom denne perioden er preget av mye stabilitet, en del nedgang og noe oppgang. Endringen er størst ved ytterpunktene, der vi ser en økning blant de som avviser enhver form for guddom, og nedgang blant de som sier de vet at Gud finnes, uten å tvile på dette. Det er likevel et klart flertall av den norske befolkning som er mer eller mindre troende (Botvar og Schmidt 2010:14). En kan si at andelen som kaller seg religiøse har vært stabilt i tidsrommet 1991 til 2008. Likevel er det ting som tyder på at det kan ha skjedd vesentlige endringer ved trosinnholdet, noe tallene ikke sier noe om. Det er nærliggende å tenke at den religiøse forankringen beveger seg i en alternativ retning, at de forlater kirkelige trosfortellinger og går over til ny - religiøst tankegods. Eksempler som tyder på dette er at 12 -13 prosent av den norske befolkning kaller seg åndelige, men er skeptiske til religion og religiøsitet (ibid:21). Det er nærliggende å se interessen for alternativreligiøse fenomener i Den norske kirke opp mot teorier om privatisering og individualisering. Den alternative troen er løsrevet fra religiøse autoriteter som kirke og prest, og er i den forstand en privat religiøsitet (Ibid:23). Hva denne private religiøsiteten inneholder varier, men den er ofte farget av kristendommen, med mange kristne elementer (Repstad 1996/2000: 32). Mange har en selvforståelse av at de er kristne, ut i fra deres egen forståelse av hva det vil si å være en kristen (ibid:33). Det norske samfunn er også blitt et flerreligiøst samfunn blant annet på grunn av innvandring og emigrering til landet, de nye menneskene bringer også med seg nye religioner og livssyn. Man ser det er blitt ganske vanlig å hente inspirasjon fra andre religioner og å inkludere tros-elementer i ens grunnleggende tilhørighet (Botvar og Schmidt 2010:31).

Det norske folk går sjelden på gudstjeneste (7 prosent går minst en gang i måneden), men til gjengjeld slutter de i stor grad opp om de kirkelige ritualer som er knyttet til overgangsfaser i livet. I 2008 ble 70 prosent av alle barn døpt i Den norske kirke, 66 prosent av alle ungdommer konfirmerte seg i kirken og 45 prosent av befolkningen valgte kirkelig vigsel (Botvar og Schmidt 2010:17).

Noen konkrete endringer ved trosoppfatningen Repstad peker på er at gudsbildet forandrer seg, Gud er ikke lenger en allmektig Gud. Han er mindre mektig, men han er til gjengjeld mer solidarisk og nærværende. Jesus blir sett på som en god venn og ikke nødvendigvis en frelser. Dualismen er sterkt nedtonet, og tanken om at det kan være to utganger av livet er i ferd med

å forsvinne. Kun 1 av 7 har tro på at det er et helvete (Repstad 1996/2000: 41-43).

3.2 Annen forskning på feltet

Det har i stor grad vært forsket på feltet ungdom og tro det siste tiår. De lar seg ikke gjøre å gi en presentasjon av forskningen i sin helhet i denne oppgaven, men jeg ønsker å gi en kort presentasjon av de to undersøkelsene *Jeg tror jeg er lykkelig...* og *Noen ganger tror jeg på Gud, men...* siden jeg ser disse som særlig relevante for tema i min oppgave. Ved presentasjonen vil jeg også trekke frem noen elementer som kan være beskrivende for ungdommer i dag.

Jeg tror jeg er lykkelig... er en presentasjon av undersøkelsen *Nasjonal ungdomsundersøkelse – ung tro og hverdag* fra 2006. Det er i hovedsak en kvantitativ undersøkelse der omlag 1000 tenåringer har deltatt. Informantene fra undersøkelsen er fra fylkene Oslo, Agder, Oppland og Troms. De 60 spørsmålene i undersøkelsen gikk på alt fra mobiltelefonbruk til deres oppfatning av Gud og tro. (Holmqvist 2007: 20). Bildet undersøkelsen viser av ungdom er innteressant. Hele 59 prosent av ungdommene sier at de tilhører kristendommen, likevel er det bare 43 prosent av ungdommene som tror på Gud (ibid:51 og 59). Undersøkelsen viser også at ungdommen ikke er særlig begeistret for kirken og den oppleves ikke relevant (ibid:70). Bildet som forøvrig tegnes av ungdommen er at de føler seg lykkelige ((hele 83 prosent er passe eller meget lykkelige) (ibid:103)). Det som er viktigst i livet er venner og familie (ibid:84). Og de temaene som vekker størst interesse er kjærlighet, sunnhet, rettferdighet og fred i verden (ibid: 85).

Undersøkelsen til Erling Birkedal *Noen ganger tror jeg på Gud, men...* handler om gudstro og erfaringer med kirkens religiøse praksis i 13-15 års alderen. Undersøkelsen består av en kvantitativ undersøkelse med tre hundre 13-åringer og et kvalitativt studie av 30 informanter ved intervju og oppfølgende undersøkelser i en periode på to og et halvt år. Gjennom prosjektet har Birkedal kastet lys over forholdet mellom unges religiøsitet og deres erfaring med kirkereligion. Han har også sett på utvikling av tro i løpet av perioden og tegner noen mønster for hva som er viktig for at ungdom skal opprettholde gudstro. Et av de vanligste utsagnene til Birkedals informanter er at jeg har min egen form for gudstro (Birkedal 2001:197)

3.3 Evangelisk-luthersk troslære

Jeg vil i dette delkapittelet presentere noen av de sentrale elementene ved troen i evangelisk luthersk lære. Med tanke på oppgavens størrelse og formål er det ikke rom for å gi en veldig grundig fremleggelse. Jeg har tatt utgangspunkt i Den norske kirkes troslære slik den presenteres på deres nettside (kirken.no), men utfyller denne kortversjonen med sentral kilder innen luthersk dogmatikk.

3.2.1 Bibelen som grunnlaget for læren

Det er viktig for kirken å kunne vise at læren er i samsvar med Bibelen. *Sola scriptura*, skriften alene, er et grunnprinsipp i teologien. Dette vil si at den evangelisk lutherske troslære bygger på Bibelen. Grunnen til Bibelens høye autoritet er troen på at dette er Guds åpenbaring (kirken.no). Bibelen blir dermed sett på som eneste kilde og norm for kunnskap om Gud. Det er en hellig skrift og er prøvesteinen som alle læresetninger vurderes etter og må være i samsvar med (Braaten / Jenson 1984:64). Eksempel på dette er den apostoliske trosbekjennelse som hele Den norske kirke bruker ved sine gudstjenester (kirken.no). Bibelen har også høyere autoritet enn menneskers egne bekjennelser, dette siden mennesket ikke er fullkomment og kan derfor ikke av seg selv fungere som normgivere på linje med Guds egen åpenbaring (Valen - Sendstad 1979:114-116).

Bibelen faller i to deler, loven og evangeliet; Det gamle testamente og Det nye testamentet. Det gamle testamentet legger vekten på Guds lov som består av bud, krav, forskrifter, påbud og betingelser til mennesket, og uttrykker på en omfattende måte hans vilje for mennesket. Gjennom loven viste Gud at han ønsker at mennesket skal være hellig og fullkomment (Valen - Sendstad 1979:132). I Det nye testamentet er hele fremstillingen sentrert rundt Jesus. Han oppfyller selv loven og løftene fra Det gamle testamentet om en frelser. Gud har vist oss sin kjærlighet og hans ønske om å frelse det syndige mennesket som ikke klarer å leve etter lovens krav (ibid:132, 106-107). Kristus fungerer som en *hermeneutisk nøkkel* for hvordan man skal forstå hele Bibelen. Både Det gamle og Det nye testamentet må forstås i lys av Kristus og evangeliets sentrale frelsesbudskap (kirkens informasjonstjeneste 1994:10).

Det er viktig å ha kjennskap til forholdet mellom loven (GT) og evangeliet (NT) for å kunne forstå Bibelen. Loven fungerer først og fremst slik at den avdekker menneskets synd. Den viser også at mennesket ikke kan rettferdiggjøre seg selv og at det ikke finnes håp for mennesket uten Guds nåde. Det finnes ingen smutthull i loven, ingen vei utenom, å bryte et

bud er som å bryte dem alle. En kan ikke trøste seg med at en har vært minst like god som sin neste, eller at en har kjempet for å holde loven etter beste evne. Rettferdiggjørelsen er derfor en betingelsesløs gave som en må ta i mot, en gave gitt av Gud. Det er denne rettferdiggjørelsen man får gjennom tro og som blir omtalt i Det nye testamentet. (Braaten / Jenson 1984:446).

3.2.2 Troen som gave

Som konstatert over kan ikke mennesket ved egne krefter, fortjeneste, eller eget arbeid oppnå rettferdiggjørelse, dette skjer kun ved troen alene. Dette innebærer også et løfte om syndenes tilgivelse og evig liv (Braaten/ Jenson 1984:493). Luthers forståelse av troen er at mennesket i utgangspunktet har en brutt relasjon til Gud. Mennesket kan derfor ikke tro av egen kraft (Moe 1990:48-49). Derfor er ikke en gang troen noe en kan eller skal prestere overfor Gud (kirken.no). Frelsen blir derfor på alle måter en gave uavhengig av menneskets prestasjoner. Det er i seg selv et poeng at mennesket kun kan motta troen som gave, og at det ikke kan gjøre noe fra eller til for å få den. Troen befri nemlig mennesker til å leve i kjærlighet til nesten. Troen åpner for at våre medmennesker blir noe mer enn en gjenstand for oss, eventuelt noe vi bruker som et virkemiddel til egen rettferdiggjørelse. Det har ikke noe for seg å gjøre godt mot andre mennesker med henhold til frelsen, godheten skal vokse ut av kjærligheten (Henriksen 2006: 167). Dette er også troens særpreg, at den åpner opp for at vi kan elske andre enn oss selv. Troens mål er nettopp dette: Å kunne elske Gud og våre medmennesker.

Den troende vil på tross av alle valg han gjør for å leve som en troende ikke klare dette av egen kraft, og vil derfor alltid stå takknemlig overfor Gud som har bevart ham eller henne i en kristen tro. Derfor blir troen fullt og helt en Guds handling (kirkens informasjonstjeneste 1989: 21-23).

Men om en holder seg borte fra nådemidlene Guds ord og sakramentene, kan troen bli en død tro eller bare en kunnskap (Moe 1990:49). Troen er noe annet enn ren kunnskap som man kan ha på avstand uten at den inngår i et personlig engasjement. Troen er først og fremst tillit til Guds løfte som omtales videre under punkt 3.2.4 (Pannenberg 1998:142).

3.2.3 Troens innhold

Bibelen slår fast at Gud er en og at det bare er en Gud. Videre ser vi at Gud blir omtalt som Faderen, Sønnen og Ånden, et aspekt ved Gud som forklares ved treenighetslæren (Valen - Sendstad 1979:140-143). Den forteller oss at Gud Fader, Sønn og Ånd er én Gud, et guddommelig vesen av samme kraft og makt, og at de er like evige (Henriksen 1994: 72). Selv om Gud er ett vesen møter vi ham gjennom tre personer, hvordan dette skal forstås vil jeg ikke gå videre inn på, men hovedpoenget med denne læren er å sikre at Faderen, Sønnen og Ånden har samme guddommelige status og at det ikke finnes noen rangering dem imellom som øverst eller nederst, først eller sist. Det som sies om en, sies om alle (ibid:74).

En av grunntankene i Bibelen er at Gud har all makt, og derfor omtales Gud som allmektig. Når det bare finnes en Gud har han herredømme overalt, og det finnes ikke noe sted utenfor Guds herredømme. Selv om Gud har all makt, betyr ikke dette at Gud står bak alt som skjer. Allmakten må ikke forstås som at Gud gjør alt eller vil alt som skjer. Guds allmakt innebærer at han hersker over alt, likevel tillater Gud ting som er mot hans vilje. Gud begrenser seg selv fordi han gir menneskene frihet til selv å velge. Guds allmakt er også kjærlighet og uttrykkes i hans skapende og frelsende vilje (Henriksen 1995:139). Gjennom Jesu liv ser vi Guds allmakt. I hans kjærlighet, tilgivelse og fornedrelse ligger altså spiren til å seire over ondskaper (Moe 1990: 69-71).

Gud er verdens skaper, alle ting er skapt av ham, noe som også gjelder mennesket. Gud var før alle ting og skaper ut av intet. Alt det vi forbinder med vår virkelighet er blitt til ved Guds ord (Valen - Sendstad 1979:158). Verden har ikke i seg selv evne til å eksistere, men Gud opprettholder skaperverket (Henriksen 1995: 88). Mennesket er Guds ypperste skapning, og mennesket ble skapt i Guds bilde. Dette sier noe om det grunnleggende forholdet mellom Gud og mennesket (ibid: 107). Mennesket var skapt for å leve i relasjon med Gud, men syndefallet fører til at forholdet mellom Gud og mennesker aldri blir det samme som før. Mennesket taper sitt gudebilde, og på grunn av synd og dets opprør blir det nå sett på som Guds fiende, der mennesket motarbeider Guds vilje (ibid:125). Hele skaperverket kommer under forgjengelighet og død. Mennesket har ingen del i det evige liv, men er skyld i sin egen fortapelse (Valen - Sendstad 1979:215 og 389). Gud har likevel et forsett om å gjenopprette skaperverket og frelse mennesket (ibid:215).

Gjennom Jesus handling på korset gjør Gud et nytt grunnlag for et forsonet forhold mellom mennesker og Gud. En kristen tro er derfor en tro på Jesus, en tro på at hans soning er en betaling for alle menneskers skyld, og det er kun gjennom å tro en kan bli rettferdig. Det er derfor ikke likegyldig hva man tror eller hvem man tror på. Å snakke om en kristen tro uten at den er forankret i Jesus Kristus lar seg derfor ikke gjøre (Henriksen 2006:167).

3.2.4 Tro som tillit

Troen er først og fremst et fellesskap med Gud, et uttrykk for et relasjons - forhold. Det er Jesu handling på korset som har gjort det mulig for mennesker å ha fellesskap med Gud. Går man inn i denne relasjonen med tillit, har man tillit til at Gud skal gi en alt en trenger (Henriksen 2006:166). Dette gir mennesket frihet til å vende blikket bort fra oss selv og vårt eget. En lever ikke lenger for seg selv, en bærer ikke ens egen eksistens på sine skuldre. Troen gir mennesket da en frihet fra gjerninger for egen fortjeneste til å tjene andre (Henriksen 2006:167). En trenger ikke lenger å være sentrum av sitt liv, men man retter fokuset mot Gud og sine medmennesker. Troen gjør oss da i stand til å gjøre godt mot medmennesker uten noen form for baktanker om at vi selv skal tjene på handlingen. Å motta Gud i tro kan gi kraft til å gjøre det som er godt. At vi klarer å leve på denne måten er avgjørende for om vi i det hele tatt skal klare å tro. Om vi igjen setter oss selv i sentrum er dette et vitne om mangel på tillit til Gud, noe som forhindrer oss i å ta del i et større fellesskap (Henriksen 2006:168). Det motsatte av å tro er ikke mangel på troen, men en holdning der mennesket setter seg selv i sentrum og orienterer seg ut fra seg selv og sitt eget. Denne holdningen er i rette forstand å betraktes som synd. Synd har ofte vært forstått som å gjøre noe galt, men er egentlig å leve med en holdning der en setter seg selv i sentrum (Henriksen 2006:169).

Å leve med denne tilliten til Gud er ikke en ren og blind tillit, den er grunnet i løftene som er gitt gjennom Jesu handling på korset. Gjennom Jesu død og oppstandelse tilbyr han alle mennesker å tilslutte seg ham i tillit. Det lar seg ikke gjøre å snakke om en kristen tro uten å forankre den i Jesus (Henriksen 2006:167). Samlet sett kan en derfor si at troen er tillit, fordi en må velge å stole på dette løftet (Pannenberg 1998:141). En kristen tro er ikke åpen for hva som helst, men er konkret knyttet til løftet og tillit. Dette skiller den kristne tro fra å være en overtro som ikke har denne forankringen (Henriksen 2006: 172).

Kapittel 4

Ungdommenes Trosoppfatning

Jeg vil i dette kapittelet presentere hva ungdommene selv sier de legger i sin tro. Det har til tider vært vanskelig å sortere materialet i kategorien med tydelige avgrensninger, siden temaene for intervjuene ofte går over i hverandre. Ulike aspekter kan skille dem fra hverandre, samtidig som det er sammenknyttet på andre måter. Derfor kan noen emner bli tatt opp flere steder for å belyse ulike sider av ulike elementer. Jeg vil prøve å gi en helhetlig presentasjon av ungdommenes trosoppfatning. Før presentasjonen vil jeg si noe om informantene.

4.1 Hvem er informantene:

Jeg har allerede sagt noe om hvem informantene er i det innledende kapittelet (2.1), men vil her gi en noe mer utdypende presentasjon med tanke på bakgrunn og troserfaringer. Fem av informantene er valgt ut fordi de har gått i kristent fellesskap i oppveksten, fire er valgt på grunn av lite eller ingen deltagelse i slike miljø. Fire av de informantene som har hatt kontakt med kristne fellesskap i oppveksten, kommer også fra hva de omtaler som kristne hjem eller delvis kristne hjem. Tre av informantene har gått på søndagskole og på gudstjenester i oppveksten. To av dem har også deltatt på kristne barneklubber og sunget i ulike kristne kor, og en av dem har også gått i kristen barnehage. Disse tre har også erfaring med barnebibel og aftenbønn. En av dem som har hatt kontakt med kristent miljø, har en far og bror som er buddhister. Kontakten med de kristne miljøene for denne informanten har stort sett vært gjennom mormoren som han omtaler som hyperkristen. Hun har tatt han med på bedehus og i kirken, og om sommeren har hun sendt han på kristne leirer. Den siste av de som har hatt kontakt med kristne miljø i oppveksten er usikker på foreldrenes tro, han oppfatter dem ikke som ateister, for de går i kirken ved juletider, men han vil heller ikke kalle dem superkristne. Denne informanten har gått i speideren i kirken gjennom flere år. En av informantene som har hatt lite kontakt med kristne miljø i oppveksten, kommer likevel fra et kristent hjem. Han har vokst opp med aftenbønn og som liten leste de i barnebibelen.

Jeg oppfatter åtte av informantene som ganske eller delvis interesserte i religion og livssyn. Den niende informanten har i mindre grad enn de andre reflektert over religiøse spørsmål, og sier selv at troen ikke er noe han tenker på i hverdagen. Det er ikke nødvendigvis teologiske spørsmål som engasjerer informantene, men de har en bevisst tro på Gud. Mange ønsker å lære mer, noe som kommer frem ved interessen for RLE faget på skolen som gir mulighet for det.

4.1.1 Ungdommer samtaler lite om tro

Tro er et tema ungdommene snakker lite om. Det er et interessant trekk ved ungdommene i seg selv, men det gir utfordringer ved presentasjon av materiale og senere analyse. Det vil være vanskeligere for informantene å uttrykke seg på en adekvat måte, og det vil være større usikkerhet om jeg forstår dem riktig.

En av de tre som snakker mest om tro, er informanten som har buddhistisk far. De snakker om tro, noe som nok er med på å prege trosbildet til denne informanten. Også den andre informanten som snakker om tro gjør dette med venninner. Da er hun i samtale med humanetikere, muslimer og andre kristne. Den siste av de som prater om tro, gjør dette med foreldre. Andre sier at de snakker litt med foreldre nå når de er konfirmanter, mens til vanlig snakker de ikke om temaet. Sett under ett snakker informantene lite om troen sin, noe som har gitt flere av dem utfordringer med å forklare hva de tenker og tror. De sliter med å finne ord, noe som nok preger resultatet av intervjuene.

4.2 En presentasjon av ungdommenes tro

Først tar jeg utgangspunkt i hva de sier de tror på for å tegne et bilde av det. Videre vil jeg presentere hvordan de forholder seg til denne troen og hva den betyr for dem. Jeg velger å gå frem på denne måten fordi jeg mener at det å tro på Gud både er knyttet til forståelsen av hvem han er, og hvordan man forholder seg til den. Begge innfallsvinklene er viktige ved ungdommers trosoppfatning, og jeg håper med det å kunne gjengi ungdommenes tro på en adekvat måte.

4.2.1 Ungdommenes Gudsbilde:

Alle informantene sier at de tror på Gud, men beskriver han på mange ulike måter. To beskriver Gud som en sky som er formet som et ansikt, en annen som et sterkt lys, andre som

en skygge eller en varme, han er liksom bare der. Det er tydelig at det er vanskelig å se Gud for seg på en konkret måte. Det som er felles for alle disse er at de ser på Gud som en eller annen form for en kraft. Bare en informant ser for seg Gud konkret, som en gammel mann med frakk i en slags engledrakt og med stakk. Selv om de fleste informantene har et relativt abstrakt bilde av hvem Gud er, så er det flere som setter ord på at han er en slags person, og alle ser på Gud som en personlig kraft det går an å forholde seg til.

Alle utenom en tror at Gud har skapt jorden og menneskene. Mange refererer til *the big bang* som en forklaring på hvordan alt er blitt til, men at det var Gud som satte i gang *the big bang*, og at det var Gud som startet livet på jorden. Informanten som er i tvil om at Gud har skapt alle ting forstår skapelsesberetningen i Bibelen bokstavelig (at Gud skapte verden på 6 dager), samtidig som han har lest og er interessert i astronomi. Han setter skapelsesberetningen opp mot *the big bang* og ser det som lite sannsynlig at verden ble til på 6 dager når astronomene snakker om milliarder av år. En av dem må ha tatt feil påpeker han.

Det er også en felles forståelse av at Gud er god og at han kan gjøre godt for mennesker. Det er likevel en forståelse blant flere informanter at Gud også kan straffe dem dersom de ikke er lydige mot hans ord. Dette kan forekomme ved at en blir rammet av sykdom eller ulykker. At Gud er allmektig er det flere informanter som er i tvil om. Det preger gudsbildet til flere at de har en oppfatning av at Gud ikke er alle steder samtidig, at han svarer ikke på alle bønner, eller gjør alt de ber om. Som et resultat av denne forståelsen forteller en informant om skytsengler som hjelper Gud med å passe på menneskene. Siden Gud ikke kan være overalt er det engler som passer på oss. Også i forhold til at Gud ikke kan svare alle bønner er det en oppfatning at Gud prioriterer de sakene mange er samlet om, og der mange ber om samme ting. En av informantene synes likevel det er merkelig at Gud alltid kan være hos henne når hun ber, når han ikke kan være alle steder på en gang.

De fleste informantene opplever Gud som en personlig kraft som de snakker med. De aller fleste gjør også dette, selv om det varierer hvordan dette foregår. Et flertall av informantene omtaler bønn som en samtale med Gud. Disse ber først og fremst alene og har ingen fast tid de ber. Det som går igjen som en *rød tråd* er at de ber i møte med utfordringer i hverdagen. Om de opplever at livet er tungt eller står overfor utfordringer, er det godt å kunne henvende seg til Gud som gir dem omsorg og passer på dem. Omsorgsperspektivet trekkes frem av flere som en viktig side av Gud. En omtaler Gud som far, og nevner hvordan foreldre alltid ønsker

det beste for sine barn. Flere snakker om en Gud som hjelper dem. En informant forteller at Gud gir trøst når en er lei seg, flere forteller også at Gud gjør livet lettere når de opplever det som vanskelig, og særlig når de ber til ham. En informant beskriver bønnelivet sitt slik: ”Ja, jeg føler det hjelper, først så er det nesten sånn å få ut noen ting, det er nesten som man snakker til noen når man ber, da får man ut noe (...) jeg mener vi skal få lov til å be om hva man vil når man ber til Gud liksom.” Det er en generell forståelse av at man kan be om hva som helst. Likevel er det også en generell forståelse at Gud ikke svarer på alle bønner, noe som står i sammenheng med Guds makt som nevnt over. Gud svarer først og fremst på bønner som er knyttet til problemer i livet og ikke materielle ønsker av mer overfladisk karakter. Flere nevner at Gud ikke svarer på bønner som handler om å vinne i lotto eller få en ny sykkel. En tror kanskje Gud svarer på de tingene som er viktigst for personen som ber. Som nevnt er det en informant som tror det hjelper om mange ber om samme ting, han sier: ”Kanskje slik at, litt sånn, jeg tror at hvis mange personer ber for en person så er det mer sannsynlig at Gud hjelper denne personen siden det er mange som ber for den.” Hvordan de andre informantene ber, varierer i større grad. To av informantene knytter sitt bønneliv til kirken og ber bare når de deltar i den kollektive bønningen. En informant ber aftenbønningen, noe han har gjort hele livet. Han har vokst opp med *Kjære Gud jeg har det godt* og holder fast ved denne vanen og ber den fortsatt hver kveld. En av informantene skiller seg noe ut ved at han ikke tror det har noe for seg å be til Gud. Gud belønner ikke mennesker for å be, men for å leve godt. Han tror Gud får med seg hvordan han lever, og gjerningene er viktigere for hvordan det går i livet enn bønn. Han sier videre at om du kommer utfor en ulykke er du selv skyld i det fordi du ikke har levd et godt liv, og ulykken er en måte Gud straffer deg på. Grunnen til at Gud straffer mennesker som ikke lever etter hans vilje, er en måte å opprettholde godhet blant menneskene på, og forhindre at menneskene utvikler en ondskap seg imellom. Derfor belønner han dem som lever godt og straffer dem som ikke gjør det. Likevel trekker han frem tilbedelse som noe positivt, ved å tilbe Gud kan dette bringe han mer lykke.

Informantenes opplevelse av Gud

Alle informantene utenom en har hatt en opplevelse av Gud på en eller annen måte. Hva denne opplevelsen består av fortøner seg ulikt mellom informantene. To av informantene knyttet denne opplevelsen til kirkerommet. En forteller om første gangen hun var i en kirke. Hun var ganske liten og hadde en opplevelse av noe som hun beskriver som en koselig følelse, en varm følelse. Hun skulle i en dåp og da kirkeklokkene begynte å ringe opplevde

hun å bli fylt med en dyp ro. Informanten som tilber Gud forteller om en spesiell opplevelse da alle konfirmantene stod rundt lysgloben, da var det akkurat som om det var noe nært. Han forteller også at han noen ganger har hatt så flaks at det må ha vært inngripen av Gud, uten at han beskriver dette som en religiøs opplevelse. Det er også andre informanter som forteller om at det å være i kirken gjøre noe med troen uten at en konkret klarer å forklare hva det er for noe. En informant har opplevd at foten ble helbredet når den ble bedt for og ser på det som Guds inngripen. En annen informant forteller om en opplevelse da hun var med bestefaren på fiske i Nord-Norge. Hun sier:

Ja, jeg hadde en i Nord-Norge, jeg var ute på fiskebåten, farfar er fisker, og så var det en slik hval, en liten hval og det var veldig store bølger. Og så var jeg veldig redd og slikt og så trodde jeg at vi skulle drukne og slikt for de var store bølger og uvær og da var det slik *oh my God*, hjelp meg liksom (...) da ble jeg plutselig veldig rolig.

Hennes opplevelse var at Gud svarte hennes bønn ved å være nær og hun ble fylt med en ro. Det er flere som knytter opplevelser med Gud til en form for guds - nærvær, disse beskrivelsene kan minne om hverandre. Et eksempel er en informant som sier: "(...) følelsen av at han er der, jeg har liksom følelsen av at jeg har han liksom inni meg (...)." Oppsummert har de fleste informantene en forståelse av Gud som nærværende, omsorgsfull og en hjelper i møte med ulike problemer. Informantene som ikke har hatt noen opplevelse av Gud avviser likevel ikke at Gud kan ha vært nær eller grepet inn, men at de aldri har vært oppmerksomme på at han har gjort det.

4.2.2 Jesus som Gud og/eller menneske:

Bildet informantene har av Jesus varierer i stor grad, og særlig er det i Jesu guddommelige karakter spenningen ligger. Jesus blir av noen omtalt som en god person, et vanlig menneske som gjorde gode ting for andre, i tillegg er det en informant som er i tvil om Jesus i det hele tatt har eksistert. Han forklarer hvem Jesus er på denne måten:

Nei, han kan ha vært en helt vanlig mann med mørkt langt hår og så har der ... han kan ha gjort litt spesielle ting og så har det oppstått myter rundt det. Vi har jo en tendens til å legge på litt. Mennesker, hvis du har en god historie om deg selv så kan en gjøre den enda bedre for hver gang du forteller den (...) nei, altså jeg tror liksom sånn 50/50 om han eksisterte eller ikke eksisterte. Hvis han eksisterte så kan han ha helbredet folk ... liksom ... slik som *snåsamannen*, der er liksom folk som er blitt helbredet av han eller påstår det. Det kan ha vært noe lignende og så korsfestet de han. Men det at han stod opp igjen tredje dagen, det tviler jeg nå litt på da.

Senere i intervjuet kommer det frem at han ikke tror at *snåsamannen* eller Jesus helbredet, men at mennesker tror de er helbredet på grunn av placeboeffekten. Han avviser at det er Gud som griper inn og handler, Jesus er likevel ikke en svindler, men han kunne utnytte effekten av at folk trodde de ble helbredet. Han tror eventuelt at Jesus muligens hadde en god legeutdannelse og at det var på denne måten han kunne hjelpe mennesker. En informant går langt i å avvise at Jesus var Gud og tror ikke at noen andre kristne kan tro det, han sier: ”Ingen kristne tror at Guds sønn har gått på jorden, jeg ser det bare ikke for meg (...).”

Dette er likevel ikke den generelle oppfatning blant informantene, det er også informanter som omtaler Jesus som Guds sønn og gir Jesus en guddommelig karakter. De forstår det som at Jesus kom til jorden, han skulle få frem budskapet, veilede oss og han kommer tilbake. En informant forklarer Jesu på denne måten:

Har du noen tanker om hvorfor Jesus kom til jorden?

Æh.. for det ... sånn som det står om at han skulle bygge denne på en måte broen mellom menneskene og Jesus, nei menneskene og Gud ... han skulle lette syndene våre.

Hva mener du med å lette?

At han skulle tilgi oss på en måte

Hva betydning har det om syndene våre blir tilgitt?

Han vil vi skal leve best mulig, slik at vi får det lettere med oss selv da. Tror jeg

Tilgir han alle synder automatisk?

e...

Hvem sine synder har han tilgitt?

Jeg tror at han tilgir alle som tror på ham

Tenker du at det er et kriterium?

Ja

Denne informanten peker på at Jesus kom til jorden for å bygge en bro mellom menneskene og Gud, dette gjør han ved å tilgi synder. Han forklarer at Jesus tilgir, noe som betyr at du får en ny sjanse. Vi trenger det fordi ingen klarer å leve perfekt, derfor får vi nye sjanser for å lære, men vi klarer aldri å leve slik vi burde. Han sier videre at du kan ikke bare si at du er kristen, du må jo ha et forhold til Gud eller Jesus eller Den hellige ånd. På grunn av de ulike forståelsene er det vanskelig å gi en mer generell omtale av Jesus enn at alle tror eller er åpne for at personen Jesus har levd, hvem han var er det mange ulike teorier om.

4.2.3 Livet før og etter døden:

Alle informantene tror også det kan være en himmel. En av informantene er i større grad

usikker, men han har aldri reflektert noe rundt liv etter døden. På den ene siden tror han det kan være en himmel, på den andre siden har han aldri tenkt at livet fortsetter på *andre siden*, og han tenker han derfor bør få gjort det han ønsker mens han enda er på jorden. De andre informantene tror at det er en himmel. Når de snakker om en himmel, forstår jeg dette som et liv etter døden og gjerne som et paradys. En informant trekker frem fortapelsen som en alternativ utgang på livet. Ellers er det to informanter som tror på et helvete som et slags midlertidig alternativ, der en er for en periode og gjør opp for seg før en slipper inn i himmelen. De andre informantene tror ikke på at livet har to alternative utganger. Det er likevel ulike forståelser for hva som skal til eller hvorfor mennesket får komme til himmelen.

Som vi har sett er det informanter som knytter Jesus og hans gjerning til et liv etter døden. En av informantene peker på sammenhengen mellom tro, tilgivelse og et liv i himmelen, men han virker usikker på hva som skjer med dem som ikke tror. Han svarer på spørsmål om livet etter døden:

Jeg har aldri trodd på Helvete. Egentlig nei, men for jeg har aldri gjort noe annet enn å tro på kristendommen og ... så jeg tror at hvis du er troende så kommer du der.

Dem som ikke tror da, hva skjer med dem?

Det har jeg for så vidt ingen formening om, men jeg tror de ... hm ... nei, det der vet jeg egentlig ikke, det har jeg ingen ... de vil kanskje ... jeg tror ikke de kommer til Helvete ... nei, den har jeg aldri kjøpt for å si det sånn.

Men hva skal til for at man kommer til himmelen?

Tror du, du må ha et forhold til Gud, et forhold til Jesus, (...) du tror på tilgivelse.

Det kan virke som informanten har en forståelse av at de som er tilgitt kommer til himmelen, men at han likevel har vanskelig for å si eller tro at noen ender i fortapelsen, selv om han tydeligvis kjenner til denne tanken i kristendommen. Det virker som om han ikke vil være en som sier at noen kommer til Helvete. Det kan virke som om det blir et paradoks for informanten, for han ser sammenhengen mellom Himmelen og tilgivelse ved Jesus. Men han har ingen forklaring på hva som da skjer med dem som ikke blir tilgitt, utenom at han ikke vil tro det er et helvete. Hva som skjer står igjen som et spørsmål uten svar. Dette er et paradoks som går igjen hos flere informanter, de tror på en himmel, men ingen fortapelse. De har en forståelse av at troen er avgjørende for å komme til Himmelen, hva som da skjer med dem som ikke tror er vanskelige spørsmål for dem. Utdraget fra intervjuet under viser noe av dette, det kan virke som om informanten helst ikke vil uttale seg om temaet, fordi han ikke vil være dømmende:

Jeg har egentlig ikke... tenkt så mye på akkurat det... mmm... det er litt vanskelig å si ... jeg kan liksom ikke bedømme om han skal til himmelen eller ikke (...)
Men tror du Jesus gjør det?
Jeg er litt usikker egentlig
Så du har ingen tanker om hvem som kommer til himmelen eller ikke?
Nei, men... (lang pause) ... det er litt vanskelig å si
Hvorfor er det vanskelig?
For en kan jo ikke sende noen til ... Helvete da ... (...)
Kan du tenke deg det er to utganger av livet?
Jeg tenker ikke på et helvete, jeg mener de ikke kommer til himmelen
Lever de videre likevel?
Nei, det er vanskelig å si.

En annen informant som ser sammenheng mellom et liv i himmelen og tilgivelse har likevel en annen oppfatning. Det som preger denne informanten er at hun er overbevist om at alle kommer til himmelen fordi Gud tilgir alle. Hun sier: ”Gud tilgir alle og en. Jeg tror ikke det går an å ikke komme til himmelen. Jeg tror uansett hvor fæl og slem du er har Gud kraft til å tilgi deg (...).” Hun sliter derfor ikke med samme paradokset som i eksemplene over. Når alle blir tilgitt kommer alle til Himmelen. Troen blir da sett på som en hjelp til å komme seg gjennom livet, men heller ikke mer enn det.

De andre informantene har en forståelse av at gjerninger er av betydning for livet i Himmelen. Som nevnt tidligere er det kun en informant som snakker om en fortapelse som et helvete, dette er informanten med buddhistisk far. Han har ingen tro på Jesus som Gud og er den eneste informanten som ikke nevner noe som har med tilgivelse å gjøre i løpet av intervjuet. Han mener det er bra at i buddhismen får man en ny sjanse om man ikke lever et godt liv, samtidig som han tenker at den som lever et veldig dårlig liv bør få som fortjent og bli straffet i Helvete. Informantens måte å tenke på minner mye om den buddhistiske karma foruten gjenfødelsen. Oppfatningen av at gjerningene er av betydning gjelder flere informanter. Gjerningene er viktigere enn hva du tror. Om du gjør mye godt kommer du til Himmelen. Noen sier til og med at Himmelen ikke bør ha så mye med troen å gjøre.

... hvis du ikke tror, men går rundt og hjelper folk, løser kreftgåten holdt jeg på å si, da er du jo et godt menneske.
Så da vil du komme til Himmelen?
Ja. Det mener jeg. (...) Jeg føler det ikke burde ha så mye å si om du tror (...).

Neste informant deler mye av denne forståelsen av gjerningenes betydning for hvorvidt en kommer til Himmelen, men har en egen variant. Hun tror det muligens også er forskjellige

nivåer i Himmelen, der en ender opp etter hvor bra en har levd livet. Hun sier:

... ja så tror jeg at vi kommer til Himmelen om vi er snille, jeg er ikke sikker på, men kanskje det ligger noe i dette med den syvende himmel, at det kanskje er flere nivåer og så kommer du til den slik som du har levd. Kanskje du lever bra, (...) men ikke så bra så kommer du kanskje til nivå tre eller ... hvis du har levd et kjempebra liv så kommer du kanskje til syv da ...

Hun snakker om alvorlige synder og mindre alvorlige synder, og at det er alvorlige synder en kommer til Helvete for. Eksempler på alvorlige synder er å ta livet av noen. Men Gud kan tilgi også alvorlige synder, hvis gjerningene i ettertid er gode nok. En må da være veldig snill, ta straffen sin og prøve resten av livet å gjøre så godt en kan, og håpe at Gud tilgir. En må også virkelig angre, dette er det viktigste for tilgivelse. Dersom en blir god nok og aldri gjør noe så galt igjen, kan Gud tilgi.

Som vi har sett er informantenes oppfatning av Gud og livet etter døden til tider preget av store likehetstrekk, men på andre områder er den preget av et stort spenn med mange ulike oppfatninger.

4.3 Hva legger ungdommene i det å tro?

Jeg vil videre gjøre rede for hva ungdommene selv legger i troen. De har prøvd å forklare hvordan de selv forstår hva det vil si å tro. Jeg har samlet dem i kategorier og sitter igjen med tro som: tillit, tradisjon, trygghet, nysgjerrighet, visshet og mening.

4.3.1 Tro som trygghet

Jeg vil begynne med å trekke frem tryggheten ved troen siden det er slik flest informanter beskriver troen. Det at det er noe som er større enn dem, som er med dem og kan hjelpe dem er viktig for mange. En informant beskriver troen slik: "Det vil ... for meg ... at du har noe du er trygg på (...) Tryggheten. At ... jeg vet det er en som er glad i meg ... en som er meg, alle mine tanker ... jeg synes det trygt (...) det er en herlig følelse å vite at han er der". Denne informanten beskriver først og fremst troen som trygghet. Tryggheten for denne informanten er forankret i en sikkerhet om at Jesus levde på jorden. Han forteller videre at han opplever at Jesus er tilstede i hverdagen. Han og flere med han tror at Gud kan være med å støtte og hjelpe med ting, og at Gud er en aktiv Gud som handler. Han kan også gripe inn og helbrede

dem som er syke. I perioder i livet som er særlig tunge har informanten brukt mye tid i bønn og opplever da at Jesus er nær, noe som gir en god følelse. Hans tro er også knyttet opp til at han en gang skal til Himmelen, og at Jesus gjorde det mulig for mennesker å komme dit. Dette er mulig for alle som tror, for da tilgir Jesus synd. Tro som trygghet er knyttet til den emosjonelle delen av troen, noe som virker å være en stor del av hans trosliv. Han avslutter intervjuet slik: ”Tro for meg er ... å ha en som kan ... en å snakke med, en som er glad i deg, en som passer på deg, en som kan tilgi deg, en som alltid er der. Det er mye av det å tro for meg”.

4.3.2 Tro som tillit

Det er flere informanter som trekker frem tillit som en sentral del av troen. Særlig en informant snakker om det å kunne stole på Gud som en viktig del av hans trosliv. Tilliten til denne informanten er knyttet sammen med håpet om et paradys, et liv sammen med Jesus der Jesus veileder og bevarer han i troen. Han har også stor tiltro til at Gud svarer på hans bønner, siden han opplever å få bønnesvar er det lettere å tro. En informant forklarer tro som tillit, men han ser ut til å legge en noe annen betydning i dette enn de andre. Han sier: ”Emm... at du har tillit til Gud. At du ikke avviser det blankt fordi det er et par ting i bibelen som ikke stemmer i følge andre teorier, men at det kan være litt ... hva heter det ... at du kan se utenom det og se at det jo er noe bra også.” Ser man svaret i sammenheng med resten av intervjuet kan det være vanskelig å forstå hva informanten har tillit til. Han er i tvil om det er Gud som har skapt verden, han har ikke begynt å tenke på et liv etter døden, han ser det som 50 prosent sannsynlig at Jesus har levd. Han er skeptisk til mange av de kristne elementene fordi naturvitenskapen gir informasjon som motsier disse. Tilliten må i så fall være knyttet opp mot noe annet. Han har tro på at Gud kan hjelpe om han skulle slite psykisk, men at dette ikke har vært aktuelt siden han ikke har hatt slike problemer. Informanten kan muligens forstås i den retning at han holder fast på ulike trosoppfatninger. Han har vokst opp med jevnlig kontakt med kristent fellesskap, noe som antakeligvis har preget hans oppfatning av livet. Samtidig finner han det problematisk når han setter tro opp mot viten. Ifølge utsagnet over kan det virke som om han ikke avviser en religiøs trosoppfatning selv om den til tider kan komme i konflikt med nyere forskning som i flere tilfeller virker mer sannsynlig for ham. Trosforståelsen til denne informanten er sterkt knyttet til tradisjonen som er viktig for han, og kan lettere forstås i denne retning enn i tilknytningen til tillit. Jeg vil derfor se videre på denne informantens trosforståelse, men i et tradisjonsperspektiv.

4.3.3 Tro som tradisjon

En informant legger særlig vekt på tradisjonen når han skal fortelle om sin tro. Det er tydelig at tradisjoner betyr noe for ham, noe han selv poengterer i intervjuet. Grunnen til at han er kristen er fordi han er født i Norge og oppdratt til å være det. Om han hadde vært født inn i islam, hadde han blitt muslim og da hadde han opplevd det som like bra. Det som er en viktig del av troen for denne informantens sin del er ritualene, at du blir døpt, konfirmert, gifter deg og begraves. Familien går også i kirken til jul, men ikke utenom. Han påpeker at foreldrene ikke er ateister, men heller ikke superkristne (begrepet superkristen kommer jeg tilbake til under punkt 4.14), de går i kirken ved juletider som en kombinasjon av litt tro og tradisjon. Når du tilhører kristendommen så har du tilhørighet, du har alltid det til felles med mange andre, noe han synes er bra. Hva som gjør en kristen til en kristen og en muslim til en muslim sliter han litt med å svare på. Det er jo noen felles elementer i begge religionene, han har noe kunnskap om hva som skiller dem. Likevel lander han på at det handler om hvor du blir født og oppdratt. Hvordan en muslim skulle blitt kristen vet han ikke, og han er usikker på om man må gjøre noen handlinger for å kunne konvertere. Informanten forholder seg ikke personlig til sin tro, men deltar i fellesskapet av kristne ved julegudstjeneste, for da går familien, og sammen setter de pris på overgangsrutene. Han er langt på vei kristen fordi det er det vi er i Norge, ikke på grunn av hans personlige valg, men fordi han er oppdratt til å være det.

4.3.4 Tro som nysgjerrighet

En informant omtaler sin tro som nysgjerrighet. Hva som ligger til grunn for denne nysgjerrigheten er uvisst. Det kan være en generell nysgjerrighet på alt som har med åndelige ting å gjøre, og er ikke knyttet spesifikt til et ønske om å lære mer om Gud. På den ene siden kan nysgjerrigheten være en søken etter å finne ut hva som kan være sannheten om Gud og det han tror på. På den andre siden kan nysgjerrigheten være en ren interesse på lik linje med andre fritidsinteresser, som interesse for historie eller politikk, og trenger ikke å ha en religiøs dimensjon over seg. Ser man på intervjuet som helhet er det nærmest lettest å forstå det som den første tolkningen, som en søken. Troen betyr mye for informanten, og han sier andre steder i intervjuet at han ønsker å lære mer og at man må lete etter hva som kan være sannheten om det vi tror på. Men det er ikke bare kristendom han ønsker å utforske, han sier: ”Jo ... jeg elsker liksom .. jeg elsker ... eller selv elsker jeg å liksom lese meg til ting og lese om ting som er interessante .. ved å lese om religioner så føler jeg at jeg liksom ... finner en måte ... blir et skritt nærmere sannheten på en måte.” Han sier han har lyst til å studere alle

troende og finne ut hva som gjør at folk tror slik som de gjør, for å se om dette gjør noe med ham, om han blir forvandlet av det.

4.3.5 Tro som en visshet

Noen omtaler troen som visshet, men må ikke forveksles med tro i tilknytning til viten. Slik jeg forstår dem er vissheten knyttet til informantens indre overbevisning, og bygger gjerne på personlige opplevelser. Viten er for eksempel knyttet til historiske bevis som blant annet sier at personen Jesus har levd. Jeg vil først se på forholdet mellom tro og vissheten, og deretter vil jeg se hvordan informantene forholder seg til tro og viten.

Det er flere informanter som beskriver troen som en visshet om at Gud eksisterer. Hvor sterk denne vissheten er, varierer mellom informantene. En informant omtaler troen som en indre overbevisning. Hun forteller at vitenskapen ikke har kommet så langt at de kan bevise at Gud finnes, men har en hatt en opplevelse av Gud, kan en likevel vite at han er til. Det er flere som knytter vissheten om Gud til følelsen av at han er nær eller hjelper dem. En informant beskriver troen som noe du vet inni deg. Likevel er det ikke alle som vil kalle den vissheten for en overbevisning, men er litt mer moderate i sin visshet. I stedet for å snakke om en overbevisning, snakker en informant om at Gud antakeligvis eksisterer. Hun sier: ”... at du mener at Gud eksisterer, men du kan jo ikke være helt 100% sikker ... sånn hvis du hadde vært 100% sikker hadde vi sagt at jeg vet at Gud finnes, ikke sant? For jeg tror på Gud ... så det å tro på Gud er vel å mene at Gud antakeligvis eksisterer.” Hun tror Gud eksisterer, men er mer bevisst på at en ikke kan vite 100 prosent, og det er nettopp derfor det heter å tro. Å tro handler jo nettopp om å tro på noe som går utover det vi vet 100 prosent, som hun sier ville det da ikke hete å tro, men å vite.

Tro og viten

Som nevnt over var det en informant som mente at tro ikke kunne baseres på viten, en måtte bare tro. Dette står i kontrast til flere av de andre informantene som tenker at troen deres bygger på eller får støtte av viten. Den ene informanten synes det er veldig spennende med faktiske bevis for at bibelske fortellinger har en forankring i historien, og at de finner bevis for dette. Hun omtaler linkledet til Jesus som ligger i Torino, og hun har hørt at de har funnet Noas ark oppi et russisk fjell. En informant forteller at hun kjenner flere som har begynt å tro fordi de fikk høre om alle bevisene for at Jesus eksisterte for omlag 2000 år siden. En av

informantene belyser forholdet mellom tro og viten på en tydelig måte. Hun sier at det finnes bevis for at det levde en person som het Jesus, som gikk rundt og sa at han var Guds sønn. Vi kan ikke vite om han snakket sant, men vi kan tro det. Likevel er det ikke særlig interesse blant mine informanter angående tro og viten. De legger større vekt på den subjektive overbevisning som en sikkerhet for troen, enn objektive fakta.

4.3.6 Tro som meningsgivende

De alle fleste informantene sier at troen gir dem mening i livet. En av informantene ser ikke helt sammenhengen fordi mennesker finner mening i så mangt, men også denne informanten sier at troen påvirker hvordan han tenker om ting. Andre ser på meningen troen gir som det mest sentrale og ser på troen først og fremst som meningsgivende. Informantene sier:

Vel, det er kanskje det at alt får en mening, man får liksom en god mening med livet også ... man blir ikke like redd for å dø liksom.. man blir ikke sånn om man plutselig får vite at man er alvorlig syk og man kommer til å dø og det er ingen sjanse for å overleve ... så kan det være kanskje at man ikke blir like redd liksom lenger, for man vet at *okay* jeg har gjort gode gjerninger på jorden derfor kommer jeg til Himmelen liksom ... en finner ro i det.

Ofte blir denne meningen satt opp mot naturvitenskapen og er knyttet til vårt opphav og hva som skjer etter døden. Mange av informantene nevner *the big bang* teorien, men slår fast at det er Gud som skaper, og at utviklingslæren er en forklaring på hvordan det har skjedd. Alle informantene, foruten en som ikke har tenkt over dette, tror livet fortsetter etter at man dør. Flere av informantene vil betrakte livet som meningsløst om vi er et resultat av evolusjon, at vi ikke er her med en hensikt. Faktisk er det de to som har en tro nærliggende den tradisjonelle luthersk tro som ser mest mening i livet om Gud ikke skulle være til. De klarer likevel ikke å sette ord på hva meningen i livet ville vært, men sier det må være opp til hver enkelt. Ting som likevel blir nevnt er følelser som å kjenne kjærlighet, det å være forelsket vil likevel være verdifullt. En annen mener at det å føre slekten videre vil være meningsfullt. Den ene informanten begrunnet dette med at folk som ikke er kristne ikke tar livet av seg, så det må gå an å finne mening i andre ting. De andre ungdommene ser annerledes på det, en sier:

... det høres rart ut for meg at du blir født, du lever et liv, så dør du. Så var du ferdig. Det må jo være noe som skjedde, hvis du dør, er det over da? Det kan jo ikke bare være det. Syns jeg da, det kan jo ikke bare bli helt svart og så er det ikke mer liksom.

Du må jo havne en plass, eller sjelen din eller ...
Ville livet være helt meningsløst da?
Ja, du lever et liv for å dø. (...)

Også her er et liv i Himmelen en sentral del av det å tro. En annen informant forteller om at det er noe større og at det er godt å vite at en kommer til Himmelen når en dør.

4.4 Forholdet til bibelen

Det er ingen av informantene som leser i Bibelen regelmessig, men flere leser av og til. En av informantene forteller at hun har lest igjennom Bibelen i sin helhet, hun har også lest Barnebibelen to ganger. Det er også tre andre som forteller at de har lest Barnebibelen i oppveksten. Informantenes oppfatning av Bibelen varierer i noen grad selv om alle informantene har en forståelse av at Bibelen forteller oss hva Guds vilje for våre liv er.

De aller fleste har også et positivt bilde av Bibelen, men likevel har de en forståelse av at Bibelen må leses med et kritisk blikk. En sier at han plukker de elementene som han tenker kan være sanne, noe som gjelder for de fleste av informantene. Flere setter ord på at en må bruke evnen og friheten til å tenke selv. En oppfatning av at man skal tro på alt i Bibelen vil bryte med denne muligheten, og oppfattes negativt. Han sier videre at han ikke kan tenke seg at presten mener at han skal tro på alt i Bibelen, han tenker da at han ikke har en egen tro, men at han har overtatt en annens tro. Han mener at en bedre løsning er selv å søke for å finne ut hva som er der ute. Dette kan ha sammenheng med at han ikke tror kristendommen har hele sannheten, noe som også gjelder flere informanter.

Et annet usikkert moment i forbindelse med Bibelen blir trukket frem av en annen informant. Hun mener at siden den ble skrevet for lenge siden, skal man ikke ta alt i Bibelen bokstavelig. En må lese mellom linjene og særlig med tanke på sin egen tro. Hun synes det er vanskelig med Bibelen, fordi man ikke vet noe om dem som skrev den. De kunne jo være noen som var psykisk sprø, likevel tror hun det meste er noenlunde sant. Hun tror det er viktig å leve slik som Gud forteller oss i Bibelen, ellers kan man havne i helvete, og der må en gjøre opp straffen sin. Hun har en positiv forståelse overfor Guds vilje. Hans vilje er at det skal bli godt å leve på jorden, han er ikke ute etter å plage oss eller bestemme over oss. Men her oppstår det er paradoks. Hun sier at noe av det viktigste hun vil trekke frem med Bibelen er de 10 bud. Selv om hun ser på dette som noe av det viktigste i Bibelen, virker det ikke som om

det er viktig for henne å leve etter dem. Det er for eksempel ikke noe problem med samboerskap selv om hun ser at dette kan stride mot budene. Hun forklarer at hun tror ikke Gud ser på dette som en alvorlig synd.

En informant forteller at hun forstår mer av Bibelen etter hvert som hun lærer om den. Hun tror ikke vi kan ta Bibelen bokstavelig, hun tenker den må leses med forståelse av at den er fylt med symboler. Slangen i Edens hage var ikke nødvendigvis en slange, men kanskje en slummann som lurte Adam og Eva. Om skapelsesberetningen tenker hun at den ikke forteller om seks dager, men at hun forstår det slik som Bibelen selv sier, en dag for Gud kan være 1000 år for menneskene, og at jorden derfor ble skapt på 6000 år. Det kan derfor være nyttig å lære om det som står i Bibelen slik at en forstår symbolene. Informanten forteller om en preken hun har hørt om å *vende det andre kinnet til* og at det ikke handler om at en skal la folk slå en. Heller ikke hun tror Bibelen er Guds ord, det er mennesker som har skrevet Bibelen, så det er deres tolkning av hvordan de tenker og/eller har opplevd ting. Det er derfor en fare for at de kan ha tatt feil i ting og vi har jo ikke mulighet til å få garantier, derfor er vi nødt til å velge å tro på det eller ikke. Personlig velger hun å tro på mesteparten, men ikke alt.

Jeg vil også trekke frem en informant som gir Bibelen høyere autoritet enn de andre informantene. Han sier at du skal leve etter Bibelen, etter de 10 bud, du kan ikke gå rundt og drepe. Selv om en ikke klarer det, blir man på en måte tilgitt for det, men han setter ord på at man i prinsippet skal leve etter Bibelen. På spørsmål om han vil være samboer før han gifter seg, ønsker han ikke dette. Det har jo ikke vært greit med samboerskap før, men han forstår at dette er allment akseptert og sier at det er kanskje vridd litt rundt. Folk tror det er mer greit nå enn før, men det er menneskene som har vridd på det, ikke Jesus. Derfor ønsker nok han at ting var som før. Han tror også at han vil prøve å holde seg til det som står i Bibelen. Jesus har jo sagt det og det gir ordet autoritet. Han sa det for at vi skulle følge det og føre det videre til neste generasjon. Informanten tror også at det som står i Bibelen er sant så lenge han ikke får motbevis. Selv om han ikke gjør det selv i stor grad, mener han det er viktig å lese i Bibelen for å kunne vite hva som er rett og galt.

For å oppsummere vil jeg trekke frem at nesten alle informantene er positive til Bibelen og dens budskap, men ingen bruker mye tid på den. De aller fleste ser på Bibelen som en bok med gode retningslinjer, men ikke noe man følger i sin helhet. Bibelen er knyttet til den kristne tro, men flere av informantene tror ikke Bibelen forteller hele sannheten og det gjør

heller ikke kristendommen. Flere kommer også med påstander om ting som står i Bibelen som ikke står der. Bare en sier at han har også et ønske om å lese mer i Bibelen for å finne ut hva den forteller, samtidig som han er kritisk til det som står.

4.5 Forskjellen på religiøs tro og hverdags tro.

Med hverdagstro så mener jeg måten ordet blir brukt på uten en religiøs tilknytning, som for eksempel at en tror det blir fint være. Hvordan ungdommene forstår religiøs tro i forhold til den hverdagslige bruken av tro varierer. Det er et spenn mellom hvordan de forstår disse to måter å bruke ordet tro på, og det er særlig en informant som skiller seg ut. Denne informanten ser at det er en forskjell mellom de to måtene å bruke ordet på, men ser tros- spørsmålet i sammenheng med viten og sannsynlighet. Han bruker et eksempel fra fotballen, om han tror et lag vil vinne over et annet på bakgrunn av at han kjenner til hvor gode lagene er. Han har en kunnskap om disse lagene og derfor tror han også at et av lagene vil vinne når de møtes. Med Gud har du ingen slik fast kunnskap, eller bevis. Han sier at en ikke kan basere troen sin på noen viten, det er bare noe du tror. Det virker som om han mener at den hverdagslige måten å bruke ordet på er mer troverdig enn den religiøse bruken av ordet, noe som er i motsetning til de andre informantene.

Som tidligere nevnt har ungdommene problemer med å forklare hva som er forskjellen, men det er tydelig at de fleste er enige i at det er en forskjell, en informant sier:

Jeg vil sette det som to helt forskjellige ord i en ordbok liksom. Jeg tror det blir kjøttkaker til middag så har jeg en formening om at det kanskje ikke skjer, men hvis jeg tror på Gud då har ... he ... da har jeg en formening om at han er der .. ee... det er vanskelig å forklare æ.. jeg skal bare tenke litt ... tror på Gud .. hmmm .. det er for meg to ord, men med samme bokstaver.

Uttalelsen er beskrivende fordi den viser problemet ungdommene har med å forklare forskjellen. Informantens uttalelse ovenfor er også tydelig på at det er en stor forskjell, det er to helt forskjellige ord. Det er ikke alle som vil gå like langt i å skille forståelsen av ordene som de to neste sitatene viser: ”

Det er jo det samme ordet og det betyr jo det samme, men det ligger liksom mer i det når du bruker det om kristendommen på en måte.” En annen informant sier: Det er vel litt mer alvorlig når en tror på Gud, men det er jo ikke så mye forskjellig egentlig ... du tror jo du får en sekser på prøve ... en tror på Gud liksom sånn ... å tro på Gud gjør en kanskje lenger ...

De to informantene er de som ser minst forskjell i bruken av ordet tro, likevel har de begge en forståelse av at det er noe annet med den kristne tro. Sett i sammenheng med resten av intervjuet uttaler begge informantene at den kristne troen betyr mye for dem, likevel sliter de med å sette ord på det. Og det er noe felles med de to forståelsene av ordet, nettopp det at man tror på det man ikke kan bevise med fakta.

De informantene som klarer å sette ord på hva forskjellen er, knytter dette til meningen den religiøse troen gir. Den gir en mening til livet og har derfor betydning for hvordan du forstår deg selv og verden. Mange sier noe om at det ligger noe bak, det er noe dypere, noe fast ved troen på Gud. Dette er elementer ved den religiøse tro som ikke er tilstede ved den hverdagslige bruken av ordet. En forklarer at religiøs tro er noe du tenker over, det er noe en kommer frem til, den hverdagslige bruken av tro er i motsetning ikke like gjennomtenkt, men en løsere bemerkning.

4.6 Religiøs frihet også innenfor religionene.

Jeg spurte ungdommene hvordan de forholder seg til at mennesker tror mye forskjellig og om det er noen elementer som gjør troen mer riktig. Jeg har tatt utgangspunkt i tro som kristne, vi var derfor i flere intervju innom om de tenker det er noen kriterier for å kalle seg en kristen. De fleste informantene mener det er helt greit at vi tror forskjellig, ingen kan bestemme hva du skal tro, det bestemmer en selv.

De to informantene som har hatt mest erfaring med kirken er også de to som mener det må være noen rammer for hva en kristen tro er. De henviser begge til at det er Bibelen som er grunnlaget for disse rammene. Den ene av disse ser på Bibelen som sannhet og er den eneste som ønsker å gifte seg før han går inn i et samliv. Dette fordi han tror det er det Jesus ønsker for menneskene. Den andre informanten er skeptisk til deler av Bibelen og særlig til den som omtaler Jesu undergjerninger. Han mener likevel at Bibelen legger rammene for den kristne tro, en kan ikke komme med påstander som går på tvers av det Bibelen sier. De tenker likevel at innenfor rammene som bør være, er det ikke noen tro som er bedre eller mer riktig. De

andre informantene har et mer åpent forhold til hva en kristen tro er. Det er flere som trekker frem religiøs frihet i forhold til dette. Vi har ikke bare religiøs frihet for å tro på hvilken religion vi vil, det er også en religiøs frihet innenfor religionene til å tro hva en vil.

En informant mener at noen trosretninger kan være litt bedre enn andre. Hun refererer til sekter hun har hørt om, og mener at trosretninger som behandler mennesker dårlig også er en dårlig tro.

I forhold til om det er bra å ha en sterk tro er det en informant som mener at dette er uheldig. Noen mennesker tror for sterkt, de prøver å følge Bibelen til punkt og prikke. Det kan bli noe fanatisk over det og det er ikke bra. Det går på andre siden ikke an å tro for lite, noen mennesker velger å tro lite, og det valget må vi respektere. Riktignok mener hun at for sterk tro kan føre til at folk misbruker andre, som i sekter, og at dette er en grunn til at man ikke må tro for sterkt. En beskriver at det å tro er som å ha en yndlingsfarge, vi har jo alle ulike yndlingsfarger, og det er ikke slik at vi kan mislike noen på grunn av fargen de liker. På samme måte kan vi ikke se ned på noen som tror annerledes enn oss. Informanten mener at alt er greit så lenge en tror, men hun tror ikke at kristendommen har hele sannheten, men at det er noe rett i alle religioner. Hva som er den ene og rene sannhet får vi først vite når vi dør. Det som ikke er greit, er folk som døper barna sine uten å tro eller konfirmerer seg for å få presangene. En informant tror ikke det finnes en rett tro som alle kan tilslutte seg, alle har sin individuelle tro og det viktigste er å tro på Gud. Selv om hun tror på en treenig Gud er det ikke problematisk om andre ikke tror på Jesus, det betyr jo bare at de ikke tror Gud er treenig. Det som går igjen hos de fleste informantene, er at det er greit at vi tror forskjellig og at alle må få ha sin tro. Hva de mener med dette er litt vanskelig å gripe tak i. For noen handler det nok mer om en personlig tro, mens for andre handler det om å bestemme hva en ønsker å tro på. Det er lite som tyder på at en tro kan forstås som bedre enn en annen. Flere tror at kristendommen har mye av sannheten, men ikke alt, og en velger da å tro på de elementer som en tror er sanne. Flere peker også på det kulturelle aspektet, de er født og oppvokst i Norge, derfor tror de slik som de gjør. Om de hadde vært født i et muslimsk land ville de vært muslimer, en kan derfor ikke si at det er noe dårligere ved den troen. Med henhold til kirkens undervisning tenker de fleste informantene at presten eller kateketen underviser om sin tro og at de kan lære mye, men ikke at de nødvendigvis skal inkludere alt i sin egen tro. En informant sier:

(...) jeg tenker ikke at du ikke skal høre på ham for han er jo ikke en sersjant som sier at du skal tro. Han veileder deg mer. Han veileder deg til sin religion. Han er på en måte budbringer for kristendommen, eller en talsmann, kall det hva du vil ... så det synes jeg ikke at du skal si at det skal du bare, det har ikke han noe med, men at du skal .. bare gjøre det fordi han sier det, det er og feil fordi det er hans mening og du har din mening. Og det er religionsfrihet og ikke bare mellom religionene. Så du bør tro på det du har lyst til, å velge hvor kraftig du vil tro på det liksom.

Bare en informant reflekterer over motsetningen mellom hva en selv tror på og hva andre tror. På den ene siden tenker hun at hun ikke kan si at en tro er feil, alle *troer* er rett i seg selv. En kan derfor ikke si at en tro er feil. Men det er jo en grunn til at hun er kristen, hun tror jo at det er sant og da tror hun jo ikke det samme som hinduistene gjør. Så selv om det er riktig for dem, er det ikke riktig for henne. Problemet for henne er at det har bare vært en historie, ikke mange parallelt, derfor er det bare en sannhet. Det virker som hun sliter med å si at hun tror hun vet hva som er riktig, samtidig som det ikke er akseptabelt å si at andre sin tro ikke er det.

4.7 Det viktigste ved troen

Hva som er det viktigste ved troen til ungdommene varierer noe. For to er det livet etter døden, at de skal til Himmelen. Tre av informantene viser til det at Gud eksisterer og at han har skapt verden som det viktigste med troen. Dette gir livet mening, ting er ikke her av en tilfeldighet, de er her fordi Gud har skapt dem. En av de tre peker også på at Gud er far som en viktig del av troen, noe som også gjelder for flere av de andre ungdommene. I mitt utvalg er det hele fem stykker som henviser til Guds omsorg som det viktigste ved troen. De nevner elementer som at det er en som passer på dem og som de kan stole på, troen på at Gud elsker dem, at Gud er snill og alltid hjelper en, at man kan støtte seg på Gud om en skulle trenge det. En informant nevner spesifikt tilgivelse som det viktigste ved troen.

4.8 Hva er det beste ved å ha en tro?

Det viktigste med troen trenger ikke å være synonymt med det beste ved å ha en tro. En kan f.eks. si at det viktigste ved troen er at en er tilgitt, mens det beste med troen er følelsen av at Gud er med i hverdagen. Jeg har derfor valgt å spørre hva ungdommene synes er det beste ved å ha en tro. Noen av elementene som er nevnt over går igjen, men ikke i alle tilfeller. Mye av de relasjonelle elementene ved tro blir trukket frem, som det at Gud alltid passer på en. Det beste ved å ha en tro er å ha noen en kan stole på, en som er med i hverdagen og hjelper når en trenger det. En annen sier at det beste er å kunne ha noen å støtte seg på når en har det

vanskelig. To nevner at troen på Gud gir trygghet. Den ene informanten finner trygghet i det at Gud kan hjelpe, at en alltid har noen å snakke med. Den andre finner trygghet i at troen gir mening i livet. Troen som mening med livet er trukket frem av en annen informant. To trekker frem fellesskapet med andre kristne som det beste med troen. En informant ser på retningslinjene for livet som det beste. Hun sier det beste ved å ha en tro er å ha regler å leve etter. Dette sier informantene selv om hun senere i intervjuet er skeptisk til mange av reglene og særlig med hensyn til loven fra Det gamle testamentet. Hun sier: ”Den må skrives på ny. Jeg vet ikke om det står i loven at du ikke skal være misunnelig, men det burde de kanskje lagt til.” Hun ser likevel på Bibelen som en påminnelse om hvordan Gud ønsker vi skal leve, og tenker at noen ting gjelder for evig. Hun sier det er opp til hver enkelt å velge, men hun finner ting i Bibelen som hjelper henne til å leve et bedre liv. Dette gir et lite innblikk i hva ungdommen selv synes er det beste ved å ha en tro.

4.9 Troen som en viktig del av livet

Det var bare noen av informantene som kom inn på hvor viktig del av livet troen er. Der dette ble et tema svarte informantene at troen er en viktig del av livet, men ikke den viktigste. Det viktigste i livet til ungdom som blir nevnt er familie, venner, og det å ikke være alene. Likevel blir troen sett på som en viktig del av livet fordi den er med og former deg, påvirker deg og gjør at du er den du er. Uten troen ville du vært en annen og hva du tror vil da prege den du er, derfor er det en viktig del av livet. Selv om flere forstår troen som en viktig del av livet, er det få som bruker mye tid på den i hverdagen. Svært få leser i bibelen, noen av og til, eventuelt andaktsbøker, de ber ikke ofte, men likevel hyppigere enn de leser i bibelen. Alle går på gudstjeneste i konfirmanttiden og flere sier at de ønsker å fortsette med dette senere, men som en sier er han i tvil om han faktisk kommer til å gjøre det. Tre av informantene har deltatt på gudstjenester fra tid til annen. Ingen går fast og flest kommer til kirken i høytidene og særlig ved jul.

4.10 Troens utvikling:

Samtlige informanter mener troen har utviklet seg fra de var små til den tro de har i dag. Flere nevner en overgang fra mer konkrete bilder av Gud og skapelsen til mer abstrakt forståelse. De fleste nevner også at de har lært mer og forstår mer. Likevel har de aller fleste en forståelse av at de nå er på et nivå de er komfortable med. Den ene informantene sier at hun er fornøyd

med troen nå, hun ønsker ikke å bli veldig kristen, men kommer heller ikke til å bli mindre kristen. De fleste er usikre, og tror kanskje troen utvikler seg litt. Flere ser det i sammenheng med at de blir eldre, når de blir tryggere på seg selv og mer modne er det lettere å forstå og være trygg på troen. En sier at meningene kommer nok til å bli sterke, ikke nødvendigvis annerledes. Dette er slik hun forstår voksne, som mer bastante, og tenker at det er naturlig om hun også utvikler seg i den retningen. Bare en informant tror troen utvikler seg mye, han ser denne utviklingen i forbindelse med erfaringer mer enn kunnskap. Han ønsker å oppleve mer av Gud, mer enn å studere kristendommen.

Det er ingen av informantene som tror at troen kommer til å forsvinne eller at de kommer til å miste troen. De føler seg trygge på å beholde troen og nevner ulike momenter som vil hjelpe dem å bevare troen. En peker på oppveksten og at det derfor er en del av han. Det virker som han forstår troen som noe konstant, man kan ikke bare slutte å tro sier han, for man tror jo egentlig likevel.

4.11 Forholdet til autoriteter

Informantenes forhold til autoriteter kan ikke omtales som anstrengt, og de formidler et positivt bilde av kirkens undervisere som prest og kateket. Likevel betyr ikke dette at de nødvendigvis retter seg etter hva de proklamerer, de har ikke en forståelse av at prestene og kateketene forventer eller har et sterkt ønske om dette. En forklarer det som at presten forteller om en måte det går an å tro og så er det opp til hver enkelt om de ønsker og tilslutte seg undervisningen. Likevel er undervisere verdt å høre på og som en informant påpeker, kan de til tider forklare ting slik at en forstår det bedre. En trekker frem undervisningen og hvordan den forholder seg til Bibelen, om den stemmer overens med Bibelen er man mindre kritisk enn om presten formidler egne meninger.

En informant skiller seg ut, hun sier rett frem at hun vil tilpasse sin tro prestens undervisning siden hun har mer autoritet, og hun ser ingen problemer med dette. Likevel har ikke denne informanten en konvensjonell tro. Om dette er fordi hun ikke har fått undervisning på områdene, eller om det er andre faktorer som ligger bak er vanskelig å si.

Det kan virke som om informanten har et noenlunde likt forhold til kirkens undervisere som de har til Bibelen. De tar de deler av undervisningen som høres fornuftig ut, men undervisere

formidler ikke en objektiv sannhet de uten videre vil tilslutte seg.

4.12 Hva er en kristen?

Jeg avslutter den empiriske presentasjonen med å si noe om hva informantene legger i det å være en kristen. Dette har relevans siden det er kristen ungdom som er utgangspunktet for oppgaven, og hvem en kristen er har en naturlig relasjon til hva en kristen tror på. Det har ikke vært et spørsmål i intervjuguiden, men vi har likevel kommet inn på temaet i flere intervju. Det har blitt snakket om flere ulike kategorier over hvem kristne er. I intervjuet blir det nevnt at en kan være kristen, litt kristen, veldig kristen, hyper - kristen og superkristen, og en informant snakker om at hun er tvers gjennom kristen.

Det er flere som nevner at for å være en kristen må en tro på noe av det som står i Bibelen, men at en ikke trenger å tro på alt. Ofte blir grad av kristen ikke knyttet til trosinnhold, men til hvordan man lever livet. Stereotypien av en superkristen er gjerne en som snakker pent, de er roligere, de ler kanskje ikke så mye, men er mer seriøse, har gjerne briller og stygg sveis. Noen nevner at de går på gudstjeneste hver søndag og at de tror på alt det som står i Bibelen. Det blir også nevnt av et par informanter at de nok ikke går på fest eller drikker, snuser eller røyker. Når de blir snakket om superkristen er dette alltid som en negativ uttalelse, og flere sier at de ikke er superkristne. Dette gjelder de som deltar ofte i kristne felleskap, og dem som ikke gjør det. Mormoren som er hyper- kristen har gått mye på gudstjeneste og på bedehuset, ellers vet vi ikke så mye om henne. Han nevner også at hun alltid prøvde å gjøre mye godt mot mennesker.

Det å være litt kristen blir av mange sett på som mye mer positivt enn å være superkristen. Da tror du på noe av det som står i Bibelen, men trenger ikke følge alt. Du har også mulighet til å gå på fest og drikke alkohol, noe som er et poeng for noen. Det virker som om dette blir sett på som normalen.

Selv om det ikke er uvanlig å snakke om forskjellige former for kristne, er det flere som tenker de har samme troen som de andre som går i kirken. En vil si at det ikke er noe skille mellom kristne, alle som tilhører en religion stiller på lik linje. En trekker frem at de som går oftere til gudstjeneste enn han selv, vil lære mer enn ham, derfor vil han ikke si han tror slik som de faste kirkegjengerne. Når en lærer mer, vil dette påvirke hvordan man lever livet. Han tror derfor at de lever et annerledes liv enn han selv gjør.

Kapittel 5

Drøfting og fortolkning av ungdommers tro og kirkens lære

I dette kapittelet vil jeg forsøke å svare på hovedproblemstillingen ved å drøfte det empiriske materialet som ble presentert i kapittel 4. Der hvor trosoppfatningen ikke samsvarer med kirkens, vil jeg forsøke å gjøre rede for hva som er ulikt og hvordan man kan forstå forskjellene. Der det er relevant vil jeg se informantenes svar opp mot annen forskning på området.

5.1 Hva bygger informantens trosforståelse på.

Vi har i kapittel 3 sett at Den norske kirkes lære bygger på Bibelen. Bibelen er normgivende for alle læresetninger og er et viktig element i den lutherske trosoppfatning. Det vil derfor være naturlig å begynne med å se på hva informantenes tro bygger på. Ungdommenes tro er knyttet til elementer som er hentet fra Bibelen, troen kan derfor forstås som en kristen tro. De tror på Gud, Jesus og et evig liv. De tror også at Bibelen forteller oss noe om Guds karakter, som at han skapte verden og mennesket. Den er og en kilde som forteller oss om Guds vilje for våre liv. Det er med første øyekast mange fellestrekk mellom informantenes tro og kirkens lære. Likevel har vi sett at informantene til tider har en annen forståelse og legger en annen betydning i de ulike begrepene.

Bibelen har ikke samme autoritet i informantenes trosforståelse som den har for kirkens lære. Selv om Bibelen på en måte er grunnleggende også for ungdommene, har de en annen oppfatning av den. Bibelen fungerer ikke som normerende norm, som er tilfelle for kirken (videre omtalt under 3.3), men snarere som normert norm. Fornuft og opplevelser har betydning for deres forståelse av Bibelen og troen, dette er videre utdypet under punkt 5.3.2. Det er likevel ikke slik at Bibelen ikke har noen betydning. Det er særlig med tanke på Guds vilje for menneskenes liv at vi kommer inn på Bibelen i intervjuene. Som vi har sett i presentasjonen av det empiriske materialet, mener informantene at Bibelen inneholder mye bra og fungerer for noen som en veileder i livet, men en kan ikke lese den ukritisk. De har ulike strategier for hvordan man leser Bibelen. Noen velger å plukke de elementene som de finner troverdige, andre leser mellom linjene og vurderer innholdet opp mot egen tro. Bibelen

fremstår ikke som en objektiv sannhet, men underlegges fornuften og informantenes kritiske blikk. Det er på en måte noe dualistisk i ungdommenes holdning til Bibelen. På den ene siden er de positive til Bibelen og forstår den som Guds veiledning, på den andre siden er denne veiledningen begrenset gjennom at en plukker de elementene en opplever som bra. Jeg opplever ikke at informantene tror de gjør noe galt overfor Gud når de utelater deler av Bibelen som de ikke finner viktige. Det virker som om deres forståelse av Gud er at han ikke er så nøye på det. Som vi så i kapittel 4 (punkt 4.4) sier en informant at hun tror ikke Gud bryr seg om små synder. Det gjør ikke noe om de ikke følger alt Bibelen sier. De reglene som har aksept hos informantene er ofte allmenngyldige regler som ikke nødvendigvis er avhengig av en tro eller et livssyn. Du skal ikke slå i hjel, du skal ikke stjele, du bør ikke lyve, slike elementer er riktignok også å finne i Bibelen, men det er likevel regler de fleste er enige om er bra. Dette gjør ikke levereglene mindre riktige, men de viser noe av informantenes utgangspunkt når de plukker elementer fra Bibelen. Det er ingen som snakker om at man bør følge de delene av lovene som ikke nødvendigvis er normgivende i samfunnet, som at en skal holde hviledagen hellig, at en skal hedre sin mor og sin far eller ikke ha andre guder enn Gud. Jeg vil videre drøfte hvordan informantenes forhold til Bibelen vil prege trosinnholdet og hvordan de forstår Gud, Jesus og et evig liv.

5.1.1 Gud

Informantens tro karakteriseres av en tro på Gud, som også fremstår som det viktigste elementet i troen til ungdommene. At Gud finnes er det eneste elementet alle informantene er enige om, men vi finner et mangfold av ulike oppfatninger av Gud. Samlet sett kan vi se at noe av karakteristikken av Gud har fellestrekk med en luthersk forståelse. Felles elementer som kan nevnes er troen på Gud som skaper, han er større og mektigere enn dem selv, samtidig som han er nær og god. Også elementer som at Gud er personlig, at de kan be til ham, og at han veileder og hjelper, kjenner vi igjen fra et luthersk perspektiv på Gud. At Gud skapte verden er et viktig element ved troen siden dette gir livet mening. Verdien ved at de er skapt, henger også sammen med at det er liv etter døden. Om de ikke er skapt, men utviklet fra organismer vil en også dø som organismer. At livet skulle sluttet med døden er en problematisk tanke for flere av informantene.

Informantene har ikke alltid samme oppfatning av Gud som kirkens lære viser til (kirkens lære 3.3). Dette kan naturligvis ha en sammenheng med at de ikke går til Bibelen, eller

plukker enkelte elementer når de danner seg en trosforståelse. Slik jeg forstår informanten er det ikke så viktig å kjenne til læren om Gud. En av informantene sier at det viktigste er å tro på Gud, hvordan man tror Gud er eller hva man tror om Gud er mindre viktig og er i større grad en subjektiv forståelse. Selv om de tror Gud er god og at han har omsorg, er det ikke alltid de opplever at de blir bønnehørt eller får alt de ber om. Dette er likevel ikke problematisk for dem. Informantene forstår ikke Gud som allmektig og allvitende, slik som kirkens lære forteller om. At Gud ikke er allmektig forklarer hvorfor en ikke alltid får svar. Om Gud ikke kan være tilstede over alt og ikke har makt over alle ting, er det naturlig at han ikke kan svare på alle bønner og ikke kan hjelpe med alle problemer. Det kan i noen tilfeller være lettere å tenke at Gud ikke er allmektig, for om Gud er allmektig og god burde han svare på bønner, hjelpe de svake, skape fred på jord og så videre. Det kan være vanskelig å forstå at Gud kan være god og allmektig når en ser alt det vonde i verden. Deres erfaringer av Gud og at de ikke alltid opplever å få svar på sine bønner, er nok med på å legge grunnlaget for hvordan de forstår Gud, og er utgangspunktet når de danner seg et bilde av hvem Gud er.

Informantene beskriver i større grad Guds personlighet, enn hans posisjon med henhold til skaperverket. Gud har omsorg og er en man kan snakke med om problemer og vanskelige ting. Gud fremstår ikke som streng, det er ikke så viktig å følge alle bud, de tror ikke Gud bryr seg med det eller er så nøye på det. Det er bare alvorlige ting Gud vil reagere på. Det er en informant som tror Gud straffer ham om han ikke lever bra. Ingen av disse forståelsene av Gud har direkte relasjon til en luthersk trosoppfatning. Heller ikke er det slik at Jesus opphevet loven, tvert i mot økte han kravene for hvordan vi mennesker skal leve, og det er ingenting som tyder på at Gud ikke bryr seg. Informantenes oppfatning kan ha sammenheng med deres forståelse av en Gud som viser dem omsorg. Gud er først og fremst en som hjelper når de trenger det, når en ikke har dette behovet virker det som om Gud er mindre relevant. Selv om det blir nevnt av en informant at Gud kan straffe mennesker, er dette for å forhindre at mennesket gjør noe galt, slik vil verden bli best for alle.

Informantenes forståelse av Gud må ikke forstås som Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. Det er et mindretall av informantene som omtaler Gud på denne måten. Likevel omtaler de til tider Gud med egenskaper som gjerne kan forbindes med alle disse tre forståelsene av Gud. Gud er skaper, han er nær og svarer på bønn, veileder og så videre.

5.1.2 Himmelen som en selvfølgelighet.

Det er ikke rettet særlig fokus på hvordan Himmelen er eller hvordan et liv i Himmelen vil være i intervjuene, men Himmelen er begrepet som blir brukt nærmest synonymt med et liv etter døden. Det virker likevel som om det underliggende er snakk om et paradisi, selv om det bare er et fåtall som sier dette direkte. Felles for informantenes tro og kirkens lære er at de tror menneskers liv har en destinasjon etter dette livet. Forståelsen har ulike momenter ved seg, den dualistiske utgangen av livet vi finner i kirkens lære er i sterk grad tonet ned eller fullstendig borte hos informantene. Det er derfor også naturlig at kirken har en annen oppfatning av hva som er avgjørende for denne destinasjonen.

At en får ta del i et liv i Himmelen fremstår som noe selvsagt for informantene og er et viktig element i troen. Dette er så viktig at flere vil si at livet er meningsløst om det ikke er noe mer enn livet på jorden. Selv om det er flere som kjenner til læren om at livet kan ha to utganger, er ikke dette noe de fleste ønsker å forholde seg til. Som vi har sett snakker flere av informantene i stor grad om gjerninger, at en må gjøre seg fortjent til dette. Om en lever godt nok, kommer man til himmelen. Normen for hva som er *godt nok* er ikke avklart, selv om det er en sammenheng med Guds vilje og de 10. bud. Selv om dette er en tro på at gjerninger gjør en kvalifisert til et liv i Himmelen, vil jeg ikke si at ungdommene har en lovisk forståelse. Det som skiller ungdommen fra en lovisk forståelse, er at de ikke ser på loven som gitte leveregler de bør streve etter og følge. Det er i større grad en subjektiv vurdering av hva som er et godt liv som baserer seg i stor grad på samfunnets normer, ikke nødvendigvis Bibelen. Det er heller ikke slik at du skal leve spesielt bra for å komme til Himmelen, du trenger ikke gjør deg fortjent til det. Situasjonen er snarere motsatt, der alle i utgangspunktet tar del i dette livet. Men du kan miste denne muligheten om du lever spesielt dårlig og begår alvorlige lovbrudd. Det er derfor ikke alle som mener at du kommer direkte til Himmelen, men det skal en del til for at du ikke gjør det.

Selve tanken om at en kan gjøre noe fra eller til i forhold til livet etter døden, skiller seg fra kirkens lære som er tydelig på at en kan ikke gjøre noe av egen kraft for å påvirke dette. I kirkens lære er rettferdiggjørelsen en gave en må ta i mot, ufortjent på grunn av Jesu handling på korset. En informant ser denne sammenhengen mellom Jesu gjerning på korset og livet etter døden, men har likevel en annen forståelse av dette enn Luther. Som vi har sett tror hun Jesus gjorde opp for all synd og at alle kommer til himmelen. Dette skjer uavhengig av hva en tror eller gjør, dette er det eneste utfallet døden har. Hun ser ikke bare på livet i Himmelen

som en selvfølgelighet, men som noe uunngåelig, og at alle mennesker får del i dette. Gjerninger og tro gjør livet mer meningsfylt og er en bra ting å ha i livet, men det er ikke viktig i et større perspektiv.

Det er interessant at de to informantene som har en tro som i størst grad er preget av kirkens lære, er dem som famler mest med svaret i forhold til dette temaet. Grunnen til dette er usikkert, men en mulig forklaring kan være at disse to har i større grad hørt undervisning om temaet, og opplever det som et aktuelt problem at livet kan ha to utganger. Det er i møte med tanken om livets to utganger de er usikre. Begge forneker riktignok en fortapelse, den ene tydeligere enn den andre, men hva som skjer med dem som ikke tror har de ikke noe svar på. Det virker som en strategi for å unngå temaet og ikke reflektere over det. De skyver problemet vekk og trenger da ikke å finne noe svar.

5.1.3 Informantenes Jesus

Et av de mest sentrale elementene i en luthersk trosforståelse er betydningen av Jesu handling og karakter. Det er et avgjørende punkt i møte med andre trosoppfatninger og er særegent ved den kristne tro. Informantenes trosoppfattelse er som vi har sett preget av et svært varierende bilde av hvem Jesus er. Dette gir noen utfordringer for hvordan en skal forstå informantenes tro. Selv om alle foruten en føler seg sikker på at Jesus har levd, betyr ikke dette at de tror han var eller er Gud. Generelt virker det som om Jesus er et mindre viktig element i troen for mange. Dette kan ha sammenheng med at flere har en forståelse av at Gud er viktigst, de har et mer diffust bilde av hvem Jesus er. Dette betyr ikke at Jesus er uten betydning, Jesus er viktig i den forstand at han underviste og veiledet mennesker på en forbilledlig måte og vi kan lære mye av han. Man kan ikke annet enn å betrakte det som en vesensforskjell mellom to ulike oppfatninger av hvem Jesus er og hva han betyr. Når informanten ser Jesus som en person med gode egenskaper, vitner det om en trosoppfatning som ser ulikt på selve kjernen i kirkens lære. Det er ikke viktig for informantene å kunne forklare hvem Jesus var og er. Når flere tviler på at Jesus kunne gjøre under og hadde makt over naturkreftene, trenger de ikke komme i konflikt med deres forståelse av hvem Jesus var. En kan fortsatt lære like mye av Jesu lære om nestekjærlighet og respekt for medmennesker om han ikke gjorde disse handlingene.

Når ungdommens tro ikke er forankret i kirkens lære, gir dette rom for en annen oppfatning

av både Gud og mennesket. Slik jeg forstår flertallet av informanter er ikke mennesket i utgangspunktet fortapt i en syndig verden, de har en mer positiv holdning til mennesket og verden. Mennesket blir i stor grad vurdert ut fra sine gjerninger, og om man ikke gjør alvorlige synder leder det til et liv i Himmelen. De fleste informantene nevner også tilgivelse, og at tilgivelsen har hos noen informanter en relasjon til livet i Himmelen. Men på samme måte som Himmelen fremstår som noe selvsagt, så gjør også tilgivelsen det. Det oppleves ikke som troverdig for ungdommene at livet kan ha to utganger. Denne tanken er i stor grad utelukket i ungdommenes trosforståelse. Dette er også med å sette mennesket i et nytt lys, det trenger ikke å reddes fra døden, det trenger ingen frelser. Når mennesket ikke trenger en redning, er det heller ikke viktig at Jesus er Gud, heller ikke er hans gjerning på korset av samme betydning. Gud blir først og fremst en støtte i hverdagen, en veileder og en de kan snakke med og søke hjelp hos. At Jesus først og fremst er en god venn, ikke en frelser fra skyld og soning er et funn som Repstad trekker frem i omtale av religionens utvikling i Norge (Se punkt 3.2.1). Dette gjør også læren om Gud og Guds vilje mindre viktig, siden konsekvensene av å ikke leve etter Guds vilje er tonet ned eller eliminert. Det er likevel ikke uviktige elementer i troen. Guds vilje fremstår likevel som positiv, det er ikke bare regler som skal teste mennesker. Ved å følge Bibelens regler ligger det en kime til et godt liv. Informantene vet likevel hva som er best for deres liv, og Bibelen fremstår som siste og avgjørende instans når de skal avgjøre hvilke regler som fremstår som gode og relevante.

De tydeligste funnet ved informantenes trosinnhold er at den ikke forholder seg strengt til kirkens lære. Selv om troen bygger på mange av de samme begrepene er oppfatningen ofte preget av ulikheter. Det som derimot fremstår som viktig ved informantens tro er relasjonen de har til Gud.

5.2 Tro som relasjon

Som vi har sett over har ungdommenes tro en løs tilknytning til kirkens lære, og den fremstår ikke som viktig for ungdommene. Det som fremstår som det viktigste for informantene og grunnleggende for troen er relasjonen de har til Gud. En informant uttrykker dette tydelig når han sier: "Du kan ikke bare si at du er kristen, du må jo ha et forhold til Gud eller Jesus eller Den hellige ånd."

I intervjuene forteller de om en tro som er preget av hvordan de forholder seg til Gud. At Gud er der fremstår som en trygghet i hverdagen. Dette er noe av det viktigste og beste med å ha en tro. Vi har også sett hvordan de omtaler Gud som en far som støtter, trøster og hjelper i møte med vanskelige problemer. Bønnen blir for mange sett på som en samtale og det er godt for dem å kunne snakke med Gud. Gud gir dem en mulighet til å snakke om ting som de muligens ikke snakker med andre om. Nære ting som problemer med venner og vanskelige ting. Når de snakke med Gud hjelper det. Gud fremstå ikke som dømmende i informantenes beretninger, men støtter dem i de utfordringer de står i. Flere knytter også opplevelser med Gud til bønn. At informantene setter pris på å oppleve at Gud er nær er ikke uventet. At en legger større vekt på opplevelser og følelser i stede for læren er trekk vi finner igjen ved det postmoderne samfunn. En informant trekker også frem dette elementet ved spørsmål om han tror troen vil utvikle seg. Han ønsker ikke nødvendigvis å lære mer, men han ønsker å oppleve mer med Gud. Det som kanskje i større grad er uventet at det er det nære, trygge og gode følelsene som fremstår som viktige. Det virker ikke som informantene søker voldsomme eller spennende opplevelser som tidvis trekker ungdom inn i alternative religiøse nettverk. Det virker som relasjonen først og fremst gir informantene en følelse av å bli sett og å være elsket. Samtalen med Gud blir for flere informanter måten de står i relasjon til Gud. Bønn blir måten de praktiserer sin tro. Dette er for flere eneste form for trospraksis de har, siden de ikke er en del av et kristent fellesskap, de går ikke til gudstjeneste og leser sjelden i Bibelen og de snakker lite om troen. Samtalen med Gud blir da en sentrale element i troslivet.

Særlig en informant ber om helbredelse for seg selv og har hatt opplevelser av at Gud har grepet inn og hjulpet tidligere, selv om han ikke er blitt helt frisk. Han har en stor tillit til at Gud vil gripe inn og gjøre han bedre, og ser på dette som essensielt for troen hans. Om Gud ikke svarer på bønn, tror han dette til slutt gjør at han mister troen sin. Det er kanskje denne informantene som tydeligst viser hvor viktig det er at Gud er tilstede, at han *virker* og er noe mer enn bare læresetninger og fremstå også som viktigere. Det er interessant at dette er informantene som har en tro som i stor grad er forankret i kirkens lære. Selv om troen bygger på en lære, er det viktig at Gud oppleves og erfares.

5.2.1 Tro som trygghet og tillit

Flere ungdommer legger vekt på tillit til Gud og viser at dette er en viktig del av troen. Dette er et element som vi kjenner igjen som viktig i den lutherske trosoppfatning. I utgangspunktet

er dette en gjenkjennelse med samsvar, men går vi dypere inn er det likevel ulikheter. Tilliten til informantene er som vi har sett forankret i relasjonen til Gud. De har tillit til at Gud svarer på bønn, veileder og hjelper med problemer. Denne tilliten har vokst frem gjennom erfaringer av at Gud gjør nettopp dette. Det er på mange måter gjennom relasjonen at de har lært å stole på Gud.

Flere omtaler troen som trygghet. For at en skal kunne kjenne på trygghet, må den nødvendigvis bygge på tillit. Likevel er ikke trygghet og tillit synonyme begreper. Foruten hjelp og støtte i hverdagen hviler tryggheten også i troen og håpet om en fremtidig Himmel. At det er et liv etter døden er en del av læren som informantene har en sterk tro på. På mange måter blir også denne læren funnet troverdig på grunn av relasjonen. En informant sier at den eneste grunnen han ser for seg som kunne få ham til å miste troen, måtte være om han ikke lengre opplevde å få bønnesvar.

Tillit er et av de mest sentrale elementer innenfor luthersk trosoppfatning, selv om den fremstår på en noe annen måte. Her er tilliten først og fremst knyttet til løftene Jesus gav på korset, man stoler på at Gud vil følge opp løftene. Informantene viser ikke at de har denne bevisstheten rundt tilliten, og snakker i større grad om at de stoler på at Gud gir svar på bønn og er til hjelp når de trenger ham. Man ser likevel at noen knytter dette til troen på et liv i Himmelen. Det er vanskelig å si noe om hvor lik, eventuell hvor ulik denne tilliten er. Ved en luthersk forståelse av tilliten viser en til større bevissthet om hva en fester sin lit til. Det kan også tenkes at denne formen for tillit kan bære gjennom tider da en ikke opplever at Gud svarer på bønn, siden dette gir et bredere fundament og gir en noe å holde fast ved når man ikke opplever at Gud er nær i hverdagen.

Informantene fatter ikke tillit til Gud ved alle sider av livet. Det er ikke slik at man bare kan ha tillit til en person, eller bare til Gud, man kan fatte tillit til mange ulike instanser på en gang alt etter hva en står ovenfor. Jeg forstår informantene i den retning at de har tillit til Gud på noen områder, men gjerne ikke alle. Informantene viser blant annet at de har større tillit til seg selv, når de ut fra egne vurderinger plukker de elementer fra Bibelen de mener er troverdige. Men når de står ovenfor utfordringer det er vanskelig å håndtere på egenhånd, søker de Gud for å få hjelp og har tillit til han. Tilliten til Gud er som tillit mellom mennesker, det er ikke noe man blir gitt, men noe man må øve seg i, og er noe som må vokse frem over tid. Selv om kirkens lære vil kunne se på tilliten til Gud som noe som gjelder for hele livet, er

heller ikke dette forstått som en konstant holdning. Også her blir tilliten sett på noe som kan fordypes, vokse og utvikle seg ved at den stadig preger nye sider av livet (Henriksen 2007:169). Kirkens oppfatning er i større grad mer bevisst enn informantenes, i hva en knytter tilliten til. Likevel er tilliten som informantene viser på mange måter lik den tilliten kirkens lære taler om og handler langt på vei om at Gud hjelper oss der vi ikke lenger strekker til på egenhånd. Forskjellen ligger delvis i hvor bevisst disse holdningene er. Men kirkens lære ser på menneskers uttilstrekkelighet i mye større grad enn hva informantene gjør.

5.2.2 I sentrum av livet

Vi har over sett på hvordan informantenes relasjon til Gud er i det daglige livet og hvordan denne relasjonen bringer trygghet og tillit. Jeg vil videre se på om relasjonen ungdommene har til Gud samsvarer med den relasjon kirkens lære formidler. For det er ikke slik at en relasjon er en gitt størrelse, det finnes mange ulike måter å forholde seg til mennesker og Gud i relasjoner. Tenk bare på de forskjellige måtene en forholder seg til familie, venner, kollegaer og så videre. Om jeg skal prøve å beskrive ungdommenes relasjon til Gud, er den i stor grad preget av omsorgen Gud viser dem. De henvender seg først og fremst til Gud når livet ikke er topp. Men denne relasjonen forplikter ikke i særlig grad. Gud er der for dem og forventer i liten grad noe tilbake.

Sett opp mot en luthersk forståelse av relasjonen til Gud er den her også essensiell. Som nevnt i teorikapittelet er det ikke nok å vite om Gud, man må være i relasjon til Gud skal troen være levende. Likevel er læresetninger viktig for hvordan en forstår denne relasjonen. Når man i luthersk trosoppfatning går inn i relasjon med Gud, er dette av betydning for hvordan man lever livet. Gud er ikke bare en hjelper i nøden, han gir et nytt perspektiv på hele livet. Fokuset blir da vendt bort fra en selv og over til Gud og ens medmennesker. Da blir læren viktig i denne relasjonen. Kjenner man læren, vil man ikke gå inn i relasjonen i blind tillit. Når Gud blir sentrum i livet, handler det ikke om å plukke de elementene en ønsker, og tilpasse Guds vilje til det livet en allerede lever. I stedet ønsker man å tilpasse livet man lever etter Guds vilje, også i en tro på at dette også er det beste for en selv. Det varierer i hvor stor grad informanten viser denne holdning i relasjonen til Gud. På den ene siden er det slik at Gud på en måte gjennomsyrrer livet fordi det er avgjørende hvordan de forstår seg selv. Men dette betyr ikke at de går inn i relasjonen med samme perspektiv som i luthersk forståelse. De ønsker fortsatt å ha regien på eget liv, de søker Gud for hjelp, mens i andre deler av livet

klarer de seg fint på egen hånd, og ønsker ikke å tilpasse seg det som blir sett på som ubetydelige regler i Bibelen.

Som et eksempel på dette har vi sett at ingen utenom en vil gifte seg før de går inn i samboerskap. Dette oppleves ikke som viktig og da velges det bort. De argumenterer blant annet med at det er viktig å bli skikkelig kjent før en gifter seg, slik at en er sikker på at en vil dele livet sammen. I stedet for å stole på Guds ord fatter hun større tillit til egen fornuft. Et annet eksempel er informantene som ikke ønsker å være super-kristen. Om man tenker seg at hun er som de fleste ungdommer, vil familie og venner være det viktigste i livet, og hennes strategi for å oppnå dette vil være basert på tillit til seg selv. Om hun skulle bli en superkristen, ville dette gi utfordringer i forhold til å finne seg en partner, siden inntrykket hun har av super-kristne ikke er særlig attraktivt. Det er derfor tryggere å stole på seg selv, enn å stole på Gud. Om man lever med Gud og sine medmennesker som sentrum av livet er det ikke en svart/hvit - situasjon, og det er uheldig om det blir fremstilt som det. Ingen mennesker klarer å leve livet helt etter Guds vilje, det som er interessant i denne sammenhengen er om de har et ønske om å gjøre det eller ikke.

5.3 Normerende for troen.

Ved den evangeliske lutherske tro har vi sett at Bibelen fungerer som normerende norm for læren. Dette er ikke tilfelle for informantenes tro, tvert i mot har vi sett at andre normative elementer påvirker hvordan de tolker Bibelen og troen forøvrig. Jeg vil videre se på to elementer som er med på å prege troen.

5.3.1 Tro og viten

Viten er et element som kan være med å bygge et grunnlag for tro, en sier at hun kjenner flere som har begynt å tro fordi de har hørt at det er så mange bevis for at personen Jesus har levd. Det sier noe om at viten kan være en viktig del av ungdommers trosforståelse. Likevel er troen noe annet enn sikker kunnskap om at personen Jesus har levd. Troen går ut over det en vet, og som en informant nevner må du på tross av all kunnskap om personen Jesus tro at han er Guds sønn, siden dette ikke kan bevises. En av informantene synes det er veldig spennende at det finnes bevis for at bibelske fortellinger har en forankring i historien. Jeg forstår det likevel ikke som avgjørende for hennes tro. Generelt sett virker det ikke som viktig for

informantene at troen bygger på en slik kunnskap. Ungdommene forholder seg likt til viten som en luthersk trosoppfating, det finnes historiske bevis for at hendelser har skjedd, men det finnes ingen bevis for at Gud er virkelig. Dette må vi velge å tro (Braaten/Jenson 1984:493). Kirkens lære formidler også en sammenheng mellom tro og viten. Troen har et grunnlag i kunnskap, og tro møter viten i Jesu person og hans løfter. En kjenner til løftene Jesus gav på korset, men en må velge om en vil stole på dem. Henriksen argumenterer for at det er nettopp dette forholdet mellom den historiske hendelsen der Jesu død og løftet om at dette var til forsoning for mennesket synder, som skiller en kristen tro fra en overtro (se under punkt 3.3). Selv om det har vært forsøkt gjennom historien er det ikke mulig å skaffe kunnskap om Gud som utelukkende kan stå frem som allmenngyldig. Det lar seg ikke gjøre å bevise at Gud eksisterer. Dette er ikke nødvendigvis et problem for hverken informantene eller for en luthersk trosforståelse, men ses snarere som teologisk poeng i luthersk tradisjon. Om Gud hadde latt seg bevise ville det blitt tvunget på alle, eventuelt en ville måtte velge en motsatt posisjon, noe som vil fremstå som absurd. Gud tvinger ingen. Et annet poeng er at innenfor en luthersk forståelse handler det ikke om å kunne tenke seg til eller forstå Gud, det handler om et tillitsforhold. I den moderne tid har det nettopp vært lagt stadig større fokus på den personlige relasjonen, og at tillit utgjør grunnlaget for troen. Man kan ikke fatte tillit til noe som blir tvunget på deg (Henriksen 2001:104). Hva som legges til grunn for denne utvelgelsen er da i ytterste forstand hva de har tillit til. I møte med tro og viten handler det derfor ikke bare om hva man har kunnskap om, men hva man har tillit til. Den personlige relasjon står sterkt både i informantenes og i den lutherske trosoppfatning. Likevel kan vi si at der kirkens lære er grunnlagt i Bibelen, legger informantene vekt på sine opplevelser.

De personlige erfaringene informantene har, fremstår som viktige for dem. Dette er også trekk som er typisk for det postmoderne samfunn. Deres egne personlige opplevelser av Gud som de har tilegnet seg gjennom livet har stor betydning for flere og fremstår som viktigere enn kunnskap. Som vi så i kapittel 4.3.5 omtales troen som en indre overbevisning. Selv om ingen kan bevise at Gud finnes så kan en vite det inni seg. Denne indre opplevelsen er viktigere enn kunnskapen. Vi har sett hvordan dette påvirker ungdommenes tro. Det sentrale ved troslivet til flere er følelsene troen bringer med seg. Det er trygt og godt med noe som er større enn en selv og som viser omsorg. En informant snakker om trøst, en annen igjen om en herlig følelse. Dette er ikke noe som er særegent for mine informanter. Også andre undersøkelser fra ungdomsmiljø på Østlandet tegner et bilde av et religiøst trosunivers hos unge, der gode følelser og trygghet er sentrale kjennetegn. Jesus er mer en god venn enn en frelser i møte

med synd og soning (Repstad 1996: 43).

Ungdommene lar i større grad erfaringer og opplevelser prege deres forståelse av Gud. At erfaringer er med på å prege ens trosoppfatning er ikke til å unngå, selv om en holder seg til en lære, men det er likevel en forskjell. Om en ikke opplever at Gud er nær, eller at en ikke får svar på sine bønner kan dette forstås på ulike måter. Om opplevelsen ligger til grunn kan en konkludere med at Gud ikke alltid er nær eller svarer på bønn, slik vi har sett informantene gjør. Om en holder seg til læren kan en likevel velge å tro at Gud er nær og at han svarer på bønn fordi en velger å stole på det som Bibelen forteller. Hvorfor man ikke alltid opplever det slik er knyttet til ens subjektive opplevelse og som jeg har vært inne på er ikke dette normgivende for hvordan en forstår Gud (se punkt 3.3).

Selv om følelser kan gi en indre overbevisning, er informantene reflekterte på at denne erfaringen ikke kan løftes fram som en allmenngyldig viten. Det er jo en grunn til at det heter å tro og ikke vite. Vektleggingen av personlige erfaringer gjør også forankringen av troen mer subjektiv. Som jeg har vært inne på tidligere er det vanskelig å si at en tro er mer eller mindre riktig dersom troen hovedsaklig bygger på erfaring. En kan ikke si at en følelse er mer riktig, eller at en opplevelse ikke stemmer med virkeligheten.

5.3.2 Tro og Fornuft

Det kan virke som om ungdommenes trosforståelse i flere tilfeller er preget av fornuften. Man kan gjerne se dette i sammenheng med at fornuften blir gitt betydelig anerkjennelse i det postmoderne samfunn. Mennesket velger det som virker fornuftig ut fra sitt ståsted og trenger ikke henviser til objektiv lære for å forsvare dette. (Videre utfyllende trekk ved det postmoderne samfunn under 3.1). Dette påvirker flere sider av trosforståelsen til ungdommene. Fornuften befinner seg innenfor rammene av menneskelig tanke og innsikt, og er preget av de erfaringer og den kunnskapen mennesket har om verden. Vitenskapen jobber hardt med å forstå og frembringe kunnskap slik at vi skal kunne forstå verden uten en ekstern kraft eller påvirkning. Fornuften er en viktig del av hvordan vi forstår verden. Det er derfor ikke unaturlig å sette i tvil elementer som strider med vår logikk. Som vi har sett er det flere informanter som trekker i tvil Jesu makt over naturkreftene. At vann kan bli til vin, eller at Jesus kunne gå på vannet kan ikke forstås ved den menneskelige fornuft. Det er ikke innenfor menneskenes evne å gjøre slike under. Det kan virke som det særlig er i møte med slike

konkrete handlinger at fornuften får legge rammer for troen. Alle har erfaringer med vann og vet at det ikke går an å gå på, ei heller kan det forandres til noe annet. At fornuften har en innvirkning kan være av betydning for flere av troselementene som er omtalt under 5.1.1 til 5.1.3.

I omtalen av Gud har flere av informantene en forståelse av at Gud ikke er allmektig. Det som preger dette bilde er at Gud ikke kan være alle steder på en gang og heller ikke kan han gjør alt. Denne forståelsen er et annet eksempel på at fornuften får prege deres oppfatning av hvem Gud er. Enten er denne forståelsen av Gud basert på mangelfull kunnskap der de ikke kjenner til denne læren, eller så har fornuften ført til at læren ikke oppfattes som troverdig og dermed avvises. Det sistnevnte eksemplet er tilfelle flere ganger, der fornuften gjør at en avviser eller velger bort elementer fra læren. En informant sier det på denne måten:

Jeg, em ... jeg føler meg sikker på at Jesus levde tror jeg. Jeg er ikke sikker på alt det som står i Bibelen om alt han har gjort liksom ... det kjenner jeg på meg selv, jeg vet ikke hvorfor, men jeg kjenner jeg ikke er sikker på det.

Hvorfor er du ikke sikker på det?

For jeg kjenner det kanskje kan være unaturlig, som når har gjorde vann til vin, for eksempel slike ting.

(senere i intervjuet kommer vi tilbake til temaet)

Du forstår ikke dette at vann kan bli til vin, er det viktig å kunne forstå det som en tror på?

Nei

Så en kan tro på ting en ikke forstår?

Ja

Man kan ikke da tro at vann kan bli til vin?

Jo, men jeg forstår det ikke.

Selv om informanten sier at han kan tro på det han ikke forstår, virker det ikke som han klarer det. Han viser flere ganger i intervjuet at han velger bort de elementene han ikke forstår.

Særlig i møte med konkrete ting eller vanskelige problem kommer dette til uttrykk. Selv om troen på en Gud ikke kan forstås av fornuften, kan det virke som om det er lettere å tro på en åndelig verden der Gud eksisterer og har hovedsaklig sin makt knyttet til de åndelige dimensjoner. Informanten i uttalelsen over sier at han tror Jesus tilgir synder og stod opp fra de døde. Den åndelige verden fortøner seg mer abstrakt og kan derfor være lettere å tro på så lenge den ikke kommer i konflikt med elementer der man med fornuften ikke klarer å forstå dette. Jeg tror dette gir utslag på hele trosforståelsen til ungdommene, ved logikk og fornuft danner de seg en egen forståelse som ofte er mer human og lettere å akseptere. Som eksempler kan en nevne at en fortapelse avvises, flere ungdommer har i mer eller mindre grad

en pluralistisk forståelse av hvem Gud er, at Gud er samme Gud i alle religioner. Gud er heller ikke streng og bryr seg ikke så mye med hvordan menneskene lever.

Jeg har påpekt hvordan fornuften er med på å prege ungdommenes trosforståelse og vil videre sammenligne den med kirkens syn på fornuften. Det er ikke slik at et luthersk syn vil være et ensrettet negativt syn på fornuften, og får fornuften åpenbarings lys vil det hele forandre seg. Fornuften vil da kunne bekrefte at Gud står bak alt det uforklarlige og forklarlige (Valen - Sendstad 1979: 88). Dette er heller ikke noe nytt fenomen, at troen forenes med fornuften. Det har i både eldre og moderne tid vært gjort forsøk på å kvitte seg med det ulogiske ved den kristne tro. Ved å rasjonalisere troen har en gjort ulike forsøk på å forbedre den (Valen - Sendstad 1979:84). I en tradisjonell luthersk trosoppfatning vil en ikke være like åpen for en slik rasjonalisering. Den menneskelige fornuft blir ikke sett på som en kilde til kunnskap om Gud og hans vilje. Dette betyr ikke at fornuften ikke kan si oss noe om Gud eller at fornuften bare kommer med løgn og falskhet, men den er ingen pålitelig kilde når den står alene. Fornuften kan si noe om Gud som er i tråd med åpenbaringen, dette gjør den likevel ikke til en kilde til kunnskap om Gud (Valen - Sendstad 1979:81) Den lutherske kirke ser på Skriften alene som kilde og norm når noe skal sies om Gud. Skriftens åpenbaringer går utover og ligger hinsides den menneskelige innsikt og det regelverk som gjelder logikken. En luthersk forståelse vil derfor bøye seg for det faktum at Gud er større enn all menneskelig forståelse og går utover fornuften. Som vi har vært inne på kan vi ikke med selve fornuften forstå at vann kan bli til vin, eller at det er mulig å spasere på vannet. Men ved å sette Bibelen over fornuften må man være villig til å bøye seg for det Bibelen sier, selv om en ikke alltid forstår (Valen - Sendstad 1979:82).

Vi ser at informantene benytter seg av både personlige opplevelser og fornuft når de danner seg en trosoppfatning og at dette gir et annet utgangspunkt for hvordan de tolker ulike elementer ved troen. De personlige opplevelsene og fornuften er knyttet til individet og vil ikke ha samme autoritet i en luthersk trosoppfatning. Siden mennesket ikke er ufeilbart kan en ikke stole på disse subjektive vurderingene, og det er nettopp derfor Bibelen har en høyere autoritet enn disse.

5.4 Innflytelse fra andre impulser

Til nå har jeg drøftet ungdommers tro opp mot en luthersk forståelse. I ungdommenes

trosforståelse finner jeg trosbegrep som ikke har sitt opphav i en luthersk tro, men i andre trosoppfatninger eller livssyn. Det er likevel interessante trekk ved informantenes tro som jeg vil drøfte videre. Flere informanter har en gudsforståelse som minner om en pluralistisk teologi. Vi finner også elementer som kommer fra nyreligiøse strømninger og kan være preget av folkereligiøsiteten. Jeg vil til slutt se på hvordan informantene ser på religiøs tro i motsetning til den daglige bruken av ordet.

5.4.1 Pluralistisk teologi - er Gud den samme i alle religioner?

Flere av informantene har en forståelse av at den kristne Gud er den samme gud som tilbes i alle religioner. En slik forståelse av Gud er et fenomen som preger tiden vi lever i.

En av de som har profilert dette synet er metodistpresten Wesley Ariarjah, som var direktør i KVs underavdeling for dialog. Hans syn tok utgangspunkt i at alle mennesker er Guds barn og derfor trenger en ikke å omvende seg til den *kristne* Gud for å bli frelst. (Opsal, Jan/Bakke, Arild 1994: 169). Et slikt syn kalles ofte pluralistisk og er ikke uvanlig innenfor nyere religionsteologi (ibid:172). Dette innebærer også en trosforståelse der kristendommen ikke gjør krav på hele sannheten, men deler av den eller en versjon av den.

Flere informanter legger særlig vekt på den kulturelle tilhørigheten religionene har. En tror det en tror fordi en er oppdratt til å være en kristen, muslim, buddhist osv. De ulike kulturene bærer med seg en tro som er knyttet til den aktuelle kulturen. Dersom en vokste opp i en annen kultur og ble muslim, ville dette oppleves som like bra. Derfor kan en ikke si at en religion er mindre bra eller sann. Denne måten å forstå de andre religionene på kan ha grobunn i flere elementene som er drøftet over. Det vil nødvendigvis ikke være av stor betydning hva du tror når mennesket ikke trenger en redning. Med en vektlegging av de subjektive opplevelsene kan sannheten forstås ulikt for hver enkelt person. På den ene siden er det lett å se det rasjonelle i denne måten å tenke på. Gud er et stykke på vei lik i alle religioner. Et annet element som kan gi utfordringer for flere av ungdommene er at skolens religionsundervisning hovedsaklig er stedet hvor mange ungdommer får sin kunnskap om religionene. I RLE faget likestilles religionene og mange plasserer kjente navn fra de ulike religionene ved siden av hverandre (Holmqvist 2007:60 -62). Dette kan bidra til at ungdommer ikke alltid klarer å skille religionene fra hverandre, noe som til tider også er min erfaring etter mange års engasjement i barne- og ungdomsarbeid. Særlig jødernes gud, den islamske gud og den kristne gud blir sett på som den samme på grunn av det samme historiske

opphav.

Uansett hva som er grunnen til denne trosoppfatningen, skiller den seg fra kirkens lære på områder som fremstår som særlig viktige innen en luthersk trosretning. Denne måten å tenke på bryter med kirkens læresetninger og synet på Bibelen som forteller om Gud som Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. Dette er et av hovedmomentene ved kirkens lære, at den kristne Gud er en treenig Gud. Læren om treenigheten er avgjørende for å forstå hvem og hvordan Gud er. Gerd Marie Ådna drøfter spørsmålet om det er samme Gud i islam som i kristendommen. Grunnlaget for hva vi vet om Gud er Guds åpenbaring gjennom Bibelen og Koranens lære om Allah. Ådna sier at Koranens gudsbilde er forskjellig fra Bibelens gudsbilde på flere områder. Bibelens viktigste budskap er å fortelle om hvordan Faderen sendte sønnen til forsoning for være synder. ”Hverken sønneforholdet, soningstanken eller Åndens oppgave som Talsmannen er en del av Koranens budskap. Dermed har Koranen lukket den treenig Gud ute. Koranen og islam forkynner derfor ikke den ene, sanne Gud (Opsal, Jan/Bakke, Arild 1994: 120).” Dette er riktignok et ledd i en argumentasjon for hvordan man skal forstå forholdet mellom islam og kristendom, men det peker på et viktig dilemma, og hvor viktig treenigheten er innenfor en luthersk lære. Slik Allah fremstår i Koranen er ganske forskjellig fra hvordan Gud omtales i Bibelen. Men det er heller ikke den eneste måten å se dette forholdet på. Gammel- testamentlige skrifter er for eksempel anerkjent av både kristne og jøder selv om de tolker skriftene forskjellig. Man kan også si at både jøder og kristne tilber samme Gud, men at de har ulike tolkninger av hvem Gud er. Også i forholdet mellom islam og kristendom blir det tatt utgangspunkt i at det er samme Gud (ibid:16). Innen Den norske kirke vil en likevel fremheve Jesu posisjon ved kristendommen, og at det er gjennom Jesu gjerning og nåde man kan oppnå forsoning med Gud på grunnlag av hvordan en forstår Bibelen (kirken.no).

Toleranse og sannhet

Selv om noen av informantene har en pluralistisk forståelse, trenger ikke dette være et resultat av bevisste standpunkt. Som det ble nevnt i kapittelet om det postmoderne samfunn ser vi at toleranse er en verdi som står sterkt i vårt samfunn. (Toleranse kan gjøre det vanskelig å hevde at en har funnet sannheten, om dette da blir tolket som at alle andre har feil. Har ikke de rett til sine opplevelser, og så videre.) Det kan godt tenkes at det er sammenheng mellom toleranse og troen på at Gud er den samme i alle religioner. Også i undersøkelsen *Jeg tror jeg er lykkelig* ser vi at toleranse er en viktig verdi i de unges samfunn. Mange finner det

problematisk å kunne si at kristendommen er den eneste sanne religion (Holmqvist 2003:61). Om en ikke kan si at en religion ikke er sann, er det nærliggende å tro at alle egentlig tror på det samme. I et postmoderne samfunn er det ikke aksept for å hevde at en annen religion ikke er sann, siden dette kan oppfattes som intoleranse. Men er det slik at toleranse er å akseptere alle former for religioner? Jan-Olav Henriksen ser på toleranse i møte med andre religioner på en annen måte, han sier :

Toleranse innebærer at man tar både sin egen overbevisning og andres på alvor. (...) Å tro at noe er sant om Gud, er å stole på at det som sies om ham (...) noe som ikke forandrer seg eller som like gjerne kunne være annerledes. Å vite om dette er forutsetningen for å møte andre med noe eget. (...) Toleranse innebærer respekt for dette, selv om en ikke er enig eller deler tro. Det innebærer også at man er villig til å la den andre hevde det samme som en selv vil, nemlig at det en tror på, er noe holdbart og sant. (...) en form for omgang med andre syn uten overbevisning om sannhet (...) bli kunstig og abstrakt (Henriksen 2001: 115-116)

Ut fra et luthersk perspektiv skal en ha toleranse for alle mennesker, de skal aktes og respekteres uansett hva de tror på (Smith-Gahrsen1998:88). Dette kan en gjøre selv om en tror en selv har funnet sannheten. Som Henriksen beskriver over kan en gjøre dette uten å være forkastelig og intolerant. Informantenes trosoppfatning kan være preget av den postmoderne forståelse av sannhet. Kristendommen står i kontrast til denne forståelsen.

5.4.2 Kristen tro i møte med nyreligiøsitet og folkereligiøsitet

Kristendom er fortsatt den dominerende religion i Norge, og en stor del av den norske befolkning er medlemmer av Den norske kirke. Men kirken har mistet mye av sin posisjon i den forstand at den i mindre grad påvirker og styrer hva folk skal tro. Selv om tall fra kirken stadig er synkende betyr ikke dette at folk tror mindre, men hvordan de tror bestemmer de i større grad selv. Det norske samfunnet preges også av et religiøst mangfold som resultat av innvandring og migrasjon av mennesker med ulike religiøs tilknytning. Samtidig skjer det noe med troen og tilhørigheten til dem som allerede bor her (Davie 2007:155). Det er blitt et vanlig fenomen at mennesker henter inspirasjon fra ulike religioner for å utforme og tilpasse sin egen tilhørighet. Dette er ikke nødvendigvis en reflektert og overveid integrasjon av ulike troselementer, men heller en mer uforpliktende og utprøvende tilpasning til et grunnleggende utgangspunkt. Samtidig som en holder fast på en opprinnelig tilhørighet. I praksis vil dette si at medlemmer av Den norske kirke kan utforme og modifisere trosforståelsen på ulike måter ved bruk av ulike elementer hentet fra andre religioner (Botvar og Schmidt 2010:31). Denne

form for religiøsitet som oppstår utenfor kirkens kontroll kalles gjerne for folketro eller folkereligiøsitet. Folkereligiøsitet favner mye bredere enn kjernen av dypt personlig forpliktete mennesker som forholder seg til den organiserte religionen. Det som preger folkereligiøsiteten er nettopp at den er mer åpen, utflytende og sammensatt enn de tradisjonelle religionene, og er mer preget av vaner og tradisjoner enn bevisste valg (England og Sveinall 2000:118). En stor del av den norske befolkning har en tro som faller inn under det en kaller folkereligiøsitet. Dette er en religiøs tro som inneholder en del kristne elementer. Denne formen for tro kalles ofte også for privatreligiøsitet (Repstad 1996/2000: 30). Den norske folkereligiøsiteten er i en viss forstand privat, men den er ikke nødvendigvis en individualisert tro. Folk tror i stor grad som folk rundt en, uten at en alltid er like bevisst på hva en tror (England og Sveinall 2000:155). Dette fenomenet gjør seg gjeldene hos mine informanter. Nyreligiøsitet er en strømning som ligger tett opp til folkereligiøsiteten og kommer med nye elementer som nødvendigvis ikke utgir seg for å være nye. I mitt utvalg er det en informant som omtaler skytsengler som en del av hennes tro som gjerne kan forstås som et nyreligiøst element. Innen nyreligiøsitet er det heller ikke uvanlig at en inkluderer elementer fra Østens religioner, som er tilfelle for informanten med buddhistisk far. Jeg vil videre se om det er elementer i informantens trosforståelse som har sammenheng med de ulike påvirkningsfaktorene vi finner over.

En av mine informanter forteller om skytsengler som en del av hennes trosforståelse. Tanken om at vi alle har en skytsengel er en tro som virkelig har blomstret i Norge gjennom Martha Louises engleskole og profilering av temaet. Marthas lære om englene står i kontrast til den tradisjonelle kristne forståelse av engler. Englene er ikke et mellomledd mellom menneskene og Gud, men er nært knyttet til hvert enkelt individ og forstås som en ressurs i egen utvikling. På hjemmesiden til Martha og Elisabeth Samnøy sin engleskole står det:

”Vi i Astarte Education gir deg muligheten til å komme i kontakt med dine egne engler og bruke dem i dagliglivet. På våre kurs kan du finne din indre sannhetskilde og gjenoppta din naturlige kontakt med englene og det guddommelige univers. Suksessen vil alltid avhenge av din egen tilnærming (astarte.com)”

Slike nyreligiøse elementer er ikke et nytt fenomen, men har eksistert til alle tider og har alltid vært oppfattet av motstandere som problematisk fordi de ofte ikke samsvarer med de etablerte religionene. Men er dette gjeldende for min informant? Jeg vil se det som sannsynlig at

informanten har fått med seg skytsengel - begrepet fra Marthas lære om englene, men hun har likevel ikke tatt til seg innholdet i denne læren i helhet. Slik beskriver hun sin skytsengel: ”Skytsengel er, det mener jo jeg er en god kraft som passer på meg. Akkurat meg. Jeg tror at alle mennesker har en. Jeg tror ikke at gud kan være rundt alle steder på en gang på hele jorden samtidig så jeg tror det er viktig at han har noen hjelpere rett og slett.”

Hun snakker om engelen som en forlenget arm av Gud som er tilstede og passer på en, som Guds hjelper siden han ikke kan gjøre dette på egenhånd. Hun snakker ikke om en skytsengel som en personlig utvikler. I motsetning til Martha sier hun heller ikke at Gud er i mennesket, men Gud som noe større mektigere utenfor en selv. Riktignok bryter tanken om at Gud ikke er alle steder med luthersk lære, men informanten kan ikke sies å høre hjemme i denne nyreligiøse retningen, selv om hun har tatt med seg forståelsen av skytsengler inn i sin kristne tro. At nyreligiøse strømninger får være med å prege troen er ikke noe uvanlig, og er å finne innen folkereligiøsitet.

Foruten denne ene informanten er det få som konkret nevner elementer fra nyreligiøse livssyn, men som nevnt tidligere er det flere av informanten som inkluderer eller er åpen for å inkludere elementer fra buddhisme eller andre religioner i sin trosforståelse. Å inkludere elementer fra østlige religioner er også en gren som faller inn under nyreligiøsitet (England og Sveinall 2000:159) Selv om han har vært i kontakt med kristne felleskap i oppveksten er farens tro også en tydelig påvirkning. Det er likevel ikke slik at informanten selv vil kalle seg buddhist, selv om han inkluderer elementer i sin tro holder han fast på sitt kristne standpunkt.

En del av folkereligiøsiteten er knyttet til overgangsritualene og tradisjonene med dåp, konfirmasjon og giftermål. Informanten med en tro omtalt som tradisjon kan godt karakteriseres som en gren innen folkereligiøsiteten. Denne formen for folkereligiøsitet er mer preget av vaner og tradisjoner en av bevisste valg, men legger mye vekt på tradisjoner og skikker som kan bety like mye som det opprinnelige og definerte tros- og læremessige utgangspunktet (Engedal og Sveinall 2000: 118). Slik jeg forstår informanten passer en slik beskrivelse på den troen han forteller om. Troen er likevel preget av et bestemt religiøst utgangspunkt som er kirkens.

5.4.3 Forskjell på religiøs tro og hverdagstro

Forskjellene på religiøs tro og vanlig tro. Grunnen til jeg har tatt med denne vinklingen i intervjuet er for se om ungdommenes trosoppfatninger i større grad av preget av en *dagligdags* bruk av ordet eller om det har en forståelse av en religiøs tro er noe annet. Som vi så på presentasjonen av materialet har de fleste en forståelse av at det er ulikheter i større eller mindre grad, men hva som er forskjellen er vanskelig å sette ord på. Om vi søker i en ordbok får vi en slik fremstilling:

1	være nesten sikker på, anta, mene, forestille seg <i>jeg t-r det blir regn / du skal vite, ikke t- / det er bare noe du t-r / jeg skulle t- det ville hjelpe litt / du kan t- det smakte godt / det hadde jeg ikke t-dd om deg</i>
2	ha tiltro til, stole på <i>en skal ikke t- alt en hører / jeg t-dde ikke mine egne øyne / t- på det gode i menneskene / t- det den som vil / de t-dde henne på hennes ord, på hennes ærlige ansikt / refl: han t-r seg ikke til en så vanskelig oppgave han har ikke nok selvtillit</i>
3	føle seg sikker på, være overbevist om (at noe fins) <i>t- på Gud, på det evige liv / t- på julenissen / i absolutt bruk: den som t-r (dvs på Gud), skal ha evig liv</i>
4	i inf for å uttrykke tvil (fork. av <i>mon t- el. skal t-): t- om det blir regn? / blir det regn, t-?</i>

Som vi ser på i kategori 1. Har en satt tro som en kontrast eller motsetning av det å vite. Du skal ikke tro, du skal vite. Likevel har tro og viten en sammenheng. Om en er nesten sikker eller antar, trenger ikke dette være tatt ut av løse luften. Man vet noe, men ikke alt. En kan f.eks. studere skyene og si at en tror det blir regn. Dette vil være fordi skyende er tunge og mørke og du vet fra tidligere at da kan det begynne å regne, du kan likevel ikke vite at det gjør det. Troen går derfor lenger enn det man kan vite. Kategori 2 trekker frem tillitselementet ved tro, å tro på noe, eller ha tiltro kan sammenfattes med å stole på. Kategori 3 viser en bruk av ordet som ikke er så usikker som første kategori. Her er det snakk om å føle seg sikker på og være overbevist om at noe er sant. Likevel er det et skille mellom denne sikkerheten og vitenen, siden det her er snakk om en subjektiv overbevisning. En kan ikke vise til objektive bevis som vil være gjeldende for alle. Kategori 4 viser igjen at troen ikke er sikker kunnskap, men at den også har en sammenheng med tvil. Tro og tvil henger uløselig sammen, det er kun i tilfeller der en kan være helt sikkert at det ikke er rom for tvil.

Alle disse kategorien kan sees i sammenheng med en luthersk forståelse av tro og det er

derfor naturlig at det er vanskelig å si hva som er forskjellen. Men selv om de ulike kategoriene kan være elementer i en kristen tro, er det også ting som skiller.

Også i luthersk forståelse av tro kan en snakke om tro og viten, men man trenger ikke å spille dem ut mot hverandre. Det er ikke slik at det vi ikke vet noe om, det må man tro, tro er heller ikke i kristen betydning en svakere form for kunnskap (Henriksen 2007: 172). Som man har vært inne på tidligere, bygger den kristne tro på kunnskap, man kan f.eks. vite at Jesus levde, men man må tro han var Gud sønn. Dette er et viktig element i Kategori 3 som beskriver troen som en overbevisning om at noe er sant. Dette som gjør overbevisning til Gud særegen ved et luthersk perspektiv, er at den ikke er åpen mot hva som helst. Nettopp det at den kristne tro er forankret gjennom historiske hendelser, til løfter i tillit, skiller den fra en overbevisning om julenissen, som også er nevnt i eksemplet over.

Å tro på Gud i kristen betydning betyr noe mer og noe annet enn bare *å holde noe for sant*. Tillit er et ord som ofte blir benyttet når en snakker om den kristne tro. Tillit er knyttet sammen med relasjonen til Gud og løftene han har gitt. Kristen tro kan riktignok fremstå i mange former, den kan oppleves svakere eller sterkere. Slik varierer den fra menneske til menneske, og fra tid til tid. Men all kristen tro er knyttet til relasjonen til Jesus, noe som får en avgjørende betydning for livet (Stangeland og Sæbø 2006: 117). Det er derfor noe mer enn bare en overbevisning eller en kunnskap om Gud.

Tvil er også en del av den kristne tro og ofte blir det fremstilt som en motsetning. Teologen Paul Tillich hadde en slik tilnærming der han mente at den som tviler allerede har en tro som igjen gjør det mulig for ham å tvile (Henriksen 2007:173). Likevel er troen noe mer enn et intellektuelt prosjekt og står ikke tydelig i motsetning til tillitsforholdet som er nevnt ovenfor. Tvil trenger ikke være en motsetning til det å være usikker på noe, eller å ytre en sunn skepsis. Tvil er det som ødelegger tilliten i troen og relasjonen til Gud (Henriksen 2006: 174).

Ungdommene hadde vanskelig for å uttale seg om hva som er forskjellen mellom de ulike forståelsene av tro, men likevel har alle en oppfatning av at det er en forskjell. At ungdom muligens hadde en forståelse av religiøs tro som var farget av denne *hverdagsbruken* av ordet var en misstanke jeg hadde før dette prosjektet startet. Selv om noen slitet med å skille ordene fra hverandre vil jeg peke på en vesentlig forskjell som gjelder de aller fleste. Nettopp at troen er forankret i en relasjon til Gud skille religiøs tro fra andre måter å bruke ordet på. Når tro er

noe mer enn å holde for sant, snakker vi om å leve i denne relasjonen. Det gjør absolutt ungdommene. Selv om de ikke klarer å sette ord på det er det tydelig at det er noe som skille religiøs tro fra de andre formene. Jeg tror det kan være denne relasjonen og hva den betyr de ikke klarer å sette ord på.

5.5 Grunnlag for sammenligning?

Selv om denne oppgaven ikke har som mål å vurdere ungdommens tro i positiv eller negativ favør, vil jeg likevel si noe om grunnlaget for sammenligningen. Informantenes tro er en ung tro i utvikling og vil sannsynligvis fortsette å være dette. Poenget er ikke å forsvare informantene, for det trenger de ikke ut fra intensjonen med oppgaven. Jeg ser likevel på det som et viktig perspektiv å ta med. Det jeg gjør i denne sammenligningen er å sette ungdommers unge tro som ikke er statisk, men under endring, opp mot et i stor grad fastsatt og vedtatt læregrunnlag som i større grad er konstant. Innenfor kirken vil det antakeligvis være like stort spenn i meninger og holdninger som en møter hos informantene.

5.5.1 Tro i utvikling

Informantene er i denne undersøkelsen 13 – 14 år gamle, flere av dem har hatt skolen som sin sentrale trosformidler. Det er nok ikke et mål for de fleste informantene å tilnærme seg en luthersk trosoppfatning. Likevel er det et poeng at flere av ungdommene i liten grad har fått formidlet hva den kristne tro er og at det da er naturlig med ulik oppfatning. Tidligere undersøkelser viser at ungdommer ofte får endret sitt forhold til tro og kirke i og med konformasjonsstiden. En av konsekvensene er at ungdommene utvikler en større identitet til og kunnskap om kristendommen (Engdal og Haanes 2003:57).

Ut fra en luthersk oppfatning er troen en livsform der det handler om å utvikle seg på en bestemt måte. Utviklingen skjer da i relasjon til Gud, noe som gjør det mulig å se seg selv på en nye måte. Troen kan fordypes, den kan vokse og utvikle seg ved at den får prege nye sider av livet (Henriksen 2006 :169).

Ungdommens tro vil etter all sannsynlighet utvikle seg i en eller annen retning. Den kan nærme seg en luthersk trosoppfatning, men den kan også gå i andre retninger. Om den skal nærme seg en evangelisk luthersk lære, er det av avgjørende betydning hvordan den enkelte person opplever møtet med kirkens lære. Om man finner relevans for egen tro i dette møtet,

vil det kan prege personens symbolunivers. Om den ikke gjør dette er det så å si forståelig at den faller bort (Birkedal 2001:215).

Det er også interessant å se at de aller fleste er fornøyde med troen slik som den er nå og ønsker ikke å utvikle den i særlig grad, i alle fall ikke mye. Dette kan ha sammenheng med den negative forståelsen av super-kristne og veldig kristne mennesker, og at de ønsker å assosiere seg med den positive forestillingen av kristne som er litt kristen eller vanlig kristen. En informant skiller seg ut, han jeg har omtalt som nysgjerrig. Han har et ønske om lære mer, han liker å lese om religioner og finne ut mer om hva det handler om. Han har også et ønske om å lese mer i Bibelen for å lære mer om hva den sier. Selv om dette ikke er rettet bare mot en kristen lære, er det et ønske om å finne ut hva som kan være sant. Også en annen informant tror troen vil utvikle seg mye, men denne utviklingen er først og fremst knyttet til opplevelser og ikke bevissthet i form av teoretisk kunnskap. Dette samsvarer godt med tiden vi lever i, søken etter erfaringer og indre følelser fremstår som viktigere enn tillært kunnskap om det aktuelle tema.

5.5.2 Ungdommenes manglende språk

Kirken har en egen terminologi knyttet til trosinnholdet. Dette er et språk som de fleste av informantene ikke kjenner til, forstår og i enda mindre grad benytter seg av når de danner sine egne trosforestillinger. Dette at ungdommene i liten grad prater om tro, gir utfordringer både ved at de kan ha vanskelig for å uttale seg og samtidig bruker et annet språk enn det kirken bruker i sin formidling. Craig Dykstra skriver i artikkelen *Youth and the language of faith* om utfordringen ved at ikke ungdom forstår det religiøse språket. I det religiøse språket har vi liturgi, forkynnelse, undervisning, tilbedelse, sakramentene og en måte å gjenfortelle historiske og etiske tradisjoner. Språket og religionen er knyttet tett sammen (Dykstra 1986:171). Om en ikke forstår det religiøse språket, har en vanskelig for å forstå religionene. Dette er gjeldende for flere av mine informanter, det er ikke naturlig for dem å bruke religiøse begreper når de uttrykker seg. Mangel på språk har en naturlig sammenheng med manglende deltagelse i kirken og erfaringer knyttet til bruk av språket. At ungdommer i liten grad bruker et religiøst språk, bekrefter funnene Birkedal har gjort ved sin undersøkelse. Han trekker en logisk slutning om at man ved mangel på religiøst språk danner egne forestillinger, og troen beskrives da på andre måter (Birkedal 2001:186). Om en ikke forstår språket i kirken, er det kort vei til man danner en trosforståelse som i noen tilfeller oppfattes

ulik kirkens, og som også er annerledes på grunn av ulikt språk. Relasjonen som har vært fremhevet kan derimot være lik, de subjektive opplevelsene og følelsene kan være de samme for en av informantene som en prest i kirken. Måten de vil beskrive dette på kan likevel være svært forskjellig.

5.6 Oppsummering:

Jeg har gjennom kapittelet forsøkt å svare på om det er samsvar mellom ungdommers forståelse av begrepet tro og kirkens trosoppfatning ved å analysere det empiriske materiale og se det opp mot kirkens lære. Jeg vil her oppsummere de viktigste punktene.

Ungdommens tro inneholder og er formet av de samme sentrale elementene fra Bibelen og har dette til felles med kirkens lære. De tror på Gud, Jesus, et liv etter døden og de tror Bibelen sier noe om disse elementene. Likevel har vi sett at når en går dypere inn i tematikken, er det forskjeller og en legger i mange tilfeller ulik mening i dem. Dette har igjen betydning for hvordan troen forstås mer helhetlig. Gud er ikke først og fremst en frelser, men en støtte i hverdagen, en veileder og en de kan snakke med og søke hjelp hos. Dette gjør også læren om Gud og Guds vilje som mindre viktig, siden konsekvensene av å ikke leve etter Guds vilje er tonet ned eller eliminert.

Kirkens lære fremstår ikke som viktig for informantene når de forteller om sin tro. Jeg vil likevel omtale informantens tro som en kristen tro, men tenker at det er en ung tro som i flere tilfeller er preget av lite kunnskap. Men det er også en liten interesse for det dogmatiske innholdet i troen. Dette har liten betydning også for dem med en tilnærmet konvensjonell tro. De fleste informantene synes det er greit at vi tror forskjellig, og en trekker frem at det også er trosfrihet innenfor religionene. En er fri til å tro hva en selv ønsker og ingen skal bestemme hva du skal tro. Når en informant omtaler troen ved å sammenligne den med å ha en yndlingsfarge, vitner det om en sterk subjektiv forståelse av hva tro er. Om jeg synes en farge er fin, kan jeg ikke hevde at dette er den fineste fargen for alle. En farge er bare en farge uten noen form for rangering, det er opptil hver enkelt hvilken farge de liker best. Jeg har min tro og du har din, ingenting er mer riktig eller mer galt, det kommer mer an på smak og behag. Det som kan fremstå som skummelt eller negativt, er de som tror for sterkt og prøver å følge Bibelen til punkt og prikke. Et av de mest vanlige uttalelsene blant Birkedals informanter var: *Jeg har min egen form for gudstro* (Birkedal 2001:188 og 196). Dette utsagnet kan nok være beskrivende også for flere av mine informanter. Det virker først og fremst som de har et

avslappet forhold til det å tro. Det er ikke viktig for dem å kunne så mye mer, og de virker som de tror Gud er like avslappet i forhold til hvordan de lever livene sine. Fornuft og erfaring erstatter Bibelens funksjon som normerende norm, og er avgjørende for hva informantene velger å tro. Det er viktig å påpeke at spennet mellom ungdommenes trosforståelser er stort, og går fra en tilnærmet samme trosforståelse som kirken til ytterpunkter i andre enden. Der de fleste befinner seg mellom disse.

Informantene legger stor vekt på relasjonen de står i overfor Gud. Denne relasjonen er preget av tillit og trygghet, de opplever at Gud viser dem omsorg, veileder og er en hjelper i de utfordringene de står i. Selv om relasjonen også er sentral i den lutherske trosoppfatning ser vi at også her er det ulikheter. Siden trosforståelsen ikke er formet av læren preger også dette relasjonen de står i og deres forståelse av forholdet mellom dem og Gud. Selv om relasjonen fremstår som autentisk blir ikke Gud gitt den posisjonen og sentrum av livet som han har i luthersk trosoppfatning.

På mange av de områdene der det er ulikheter mellom kirkens lære og informantenes trosforståelse, kan en trekke paralleller til trekk ved samfunnet informantene lever i. Det går igjen mange trekk som kjennetegner de postmoderne samfunnet. De har ikke en tro som tar utgangspunkt i objektive sannheter som kirkens lære eller Bibelen, men velger selv hvilke elementer de inkorporerer i troen (5.1). Fornuften får en avgjørende rolle i utvelgelsen og aksept for hva de velger å tro på. Det som er viktig er erfaring og følelser, hvordan de opplever Gud har mer fokus enn læren om han (5.2). Når læren blir nedtonet og erfaring og følelser ligger til grunn, gir dette også en større åpenhet mot andre religioner. Deres opplevelser av sin Gud kan være like ekte som vår egen, noe som leder mot en pluralistisk trosoppfatning (5.4.1). De er også skeptiske til autoriteter, og tar ikke forgitt de som blir fortalt av kirkens undervisere, men vil kritisk vurdere det i forhold til kriteriene nevnt over (4.11). Informantene fremstår på mange måter som barn av sin tid, og med en tro som tar form i et postmoderne samfunn.

Et av de mest sentrale punktene i en sammenligning vil være hvordan de forstår Jesus. Vi har sett hvordan den kristne lære i møte med andre religioner vil presisere at en tro som ikke er en Kristus - tro heller ikke kan være en kristen tro. Når flere av informantene ikke vil omtale Jesus som Gud, er det en vesensforskjell og kan på en side forstås som en annen trosretninger. Når informanten ikke gjør et poeng ut av dette, tolker jeg det i større grad som et resultat av

en ung tro som er i en tidlig utvikling, og at de fleste har hatt lite undervisning om temaet. Jeg forstår det derfor ikke som en fornektelse av Jesus, men som en forståelse som er dannet på det grunnlaget de har. Dette er en avgjørende forskjell for hvordan vi forstår troen til informantene.

Til slutt vil jeg trekke frem perspektivet på at troen er en gave, tro er ikke noe en skal prestere. Ut fra et luthersk perspektiv er troen gitt av Gud, men den skal også få lov til å vokse videre. Tro er ikke noe statisk eller noen gitt størrelse eller et avsluttet prosjekt. Troen skal få lov til å utvikle seg videre, den kan fordypes og prege stadig nye sider av livet. Kirkens oppgave er å legge forholdene til rette slik at troen kan utvikle seg og gi mennesket blikk for mulighetene de ikke uten videre vil se av seg selv (Henriksen 2006:169).

Kapittel 6

Konklusjon og utblikk

Oppgavens problemstilling lar seg ikke svare med et enkelt *ja* eller *nei*. Bilde av ungdommers trosoppfatning er komplekst og til tider tvetydig. Det kan derfor være mulig å forstå ungdommens trosoppfatning på ulike måter. Men den empiriske undersøkelsen viser at ungdommers tro er i stor grad knyttet til samme elementene som kirkens lære. Man finner mange gjenkjennelige trekk fra kirkens lære i ungdommenes trosoppfatning. Når dette er sagt, ser en også til tider store ulikheter i forhold til hvordan en forstår og hva en legger i tros-elementene. En markant forskjell er informantenes forståelse av Bibelen. Når Bibelen ikke gis den autoritet den har i en luthersk lære, åpner dette for en ny oppfatning av trosinnholdet. Dette ser vi gir utslag i blant annet hvordan de forstår Jesus, mennesket og livet etter døden. Individet velger selv hva det vil tro, og knytter seg ikke til en vedtatt lære. Dette gjør Bibelen og kirkens lære mindre relevant for ungdommens tro. Man kan si generelt at for mine informanter er ikke læren en viktig del av troen, men at de i større grad legger vekt på relasjonen og omsorgen hos Gud. Man ser også at informantene er påvirket av den tiden de lever i. Deres virkelighetsoppfatning gir gjengklang i det postmoderne samfunn. Man ser også at informantene blir påvirket av nyreligiøse strømninger og folkereligiøsitet, som i stor grad gjør seg gjeldende i Norge. Jeg forstår ulikhetene som en følge av at de fleste informantene har hatt lite undervisning de aktuelle temaene og betrakter troen som en ung tro. Likevel skal en ikke ta lett på ulikhetene. Ønsker kirken at ungdommenes trosoppfatning utvikles i retning av dens lære er det avgjørende at de kommer til kirken. Ved individualisering og privatisering av religionen ser vi at trosinnholdet ofte blir farget av kristne verdier, men tappes innholdsmessig. Det er en av de mest tydelige utfordringene kirken står overfor ved den postmoderne kultur, at religionen blir privatisert (Balía and Kim 2010: 77). Privatreligiøsiteten kan over tid være slutten for både institusjonalisert religiøsitet, som kirken er og for den kristne tradisjonen. For at den kristne tradisjonen skal overleve, trenger man et minimum av fellesskap mellom tradisjonsbærerne og et minstemål av institusjonalisering (Repstad 1996: 110). Når situasjonen nå er slik, vil jeg se videre på noen aktuelle elementer i

kommunikasjon mellom kirke og dagens unge, og hvordan man kan møte noen av de utfordringene oppgaven belyser.

6.1 Ulik kontekst

Når ungdommene ikke regelmessig er i kontakt med kirken, er det sannsynligvis slik at møtet for mange vil oppleves som fremmed. De møter et symbolunivers og et språk som ikke er vanlig i samfunnet ellers og det er naturlig at de ikke forstår språket. Det er også forståelig at informantene legger en annen forståelse i trosenelementene enn det kirken gjør. Jeg tror derfor at det kan være fruktbart å tenke at ungdommene på sett og vis ikke kjenner *kulturen* i utgangspunktet, og at dette kan fungere som et bakteppe for videre blikk på kommunikasjonen.

Kulturforskjeller

Den kulturen en lever i vil prege individets forståelse av språk, handlinger osv. og er essensielt for hvordan mennesker forstår verden. Dette skjer gjennom individets stadige interaksjon med andre mennesker. Slik lærer individet å legge omtrent samme mening til objekter, ord, handlinger og opplevelser. (Gergen 1997:262-263). Dette er ikke nødvendigvis bevisste valg, men ganske enkelt at en gjør det som faller naturlig, og handler i samsvar med det vi har forstått som vår virkelighet (Dahl 2000:135). Av mine informanter er det tre av dem som går på gudstjeneste, uten at vi vet hvor regelmessig dette er. I undersøkelsen *Jeg tror jeg er lykkelig*, sier 14 prosent at de går en gang i måneden eller oftere til gudstjeneste (3.2.). Tallene tyder på at majoriteten av kristen ungdom ikke har funnet sin plass i det kristne fellesskapet. Og det er nærmest naturlig at de legger en annen betydning i trosenelementene enn hva kirken gjør. Ungdom er på sin side en del av en ungdomskultur som nok kan fremstå som fremmed for kirken. Om man da forventer at man forstår et begrep likt, kan dette være opphavet til misforståelser (Jandt 2007:73). Det vil heller ikke si at det ikke er noen likheter mellom to oppfatninger. Om en skal kunne ha effektiv kommunikasjon, må man jobbe med å forstå den andre riktig, man må lære hverandres koder og meninger knyttet til språket og den kulturelle bakgrunnen (Dahl 2000: 139). Ved å søke forståelse må en streve etter å legge det samme i begrepene. betraktes som en søken etter en felles forståelse. Dersom de unge ikke opplever å finne relevans og mening i gudstroen i møte med kirkereligionen, kan dette være av avgjørende betydning for innflytelsen på deres symbolunivers og det er så og si forståelig at den faller bort (Birkedal 2001:215).

For å vise et konkret eksempel, kan vi se på et av de mest brukte bibelversene i konfirmantundervisningen: Johannes 3.16². Konfirmanter lærer ofte Bibelverset utenat, ofte knyttet opp til budskapet om at Gud elsker dem, og at det er en sammenheng mellom tro og evig liv. Men bare i dette ene bibelverset har mine informant vist at det kan være ulike forståelser av hvem Gud er, hvem sønnen er, hva tro betyr, og hva det vil si å ha evig liv. Det kan derfor være fruktbart å se om det er samsvar mellom kirkens lære og konfirmantens forståelse av begrepene. Det er av en fin verdi å lære bibelvers utenat, men utbttte blir muligens større om man er enige om hva bibelverset betyr.

6.1.1 Kontekstualisering

Det norske ordet kommunikasjon kommer fra det latinske; *communicare*. Det betyr: *Å gjøre felles med.* ” *Det er utveksling av menings – eller betydningsinnhold mellom individer og grupper ved hjelp av et felles system av symboler* (www.snl.no). All form for kommunikasjon handler om å skape kontakt. En må ved hjelp av kommunikasjon skape kontakt mellom kirken og ungdommene.

Ungdommene er i utgangspunkt positive til troen, men er langt fra like positive til kirken³. Tallene fra *Jeg tror jeg er lykkelig* viser at 76 prosent opplever prekenen som kjedelig. Det virker ikke som kirkens formidling oppleves som relevant for ungdommer. For å skape kontakt må en bruke et språk knyttet til en kontekst ungdommene forstår selv om en ikke kjenner kirke- kulturen. Den første pinsedagen i Jerusalem talte disiplene på språket til sine tilhørere. Disiplene talte ikke uforståelig eller uten betydning. De kommuniserte på et språk som folk forstod⁴. Man sier gjerne at dette var pinsedagens store språkunder, men vi har kanskje noe å lære av det. Nettopp det å snakke et språk som kommuniserer med ungdommene. En må kunne formidle et enkelt budskap – åpent, direkte, troverdig, og med

2 For så høyt har Gud elsket verden, at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv. Joh 3.16

3 I den danske undersøkelsen *teenager og tro* trekker man konklusjonen at ungdommene er åpne og i langt større grad positive til Gud enn de er til kirken som er avskrevet som kjedelig og irrelevant (Kier-Hansen 1995:116). Tallene i den danske undersøkelsen samsvare godt med den norske undersøkelsen *jeg tror jeg er lykkelig* der 43% sider de tror på Gud (s.43) og 59% sider de tilhører kristendommen (s54). Likevel er det slik at det store flertallet av dem som slutter å gå i kirken gjør det ikke fordi de mister sin tro, men fordi det er kjedelig (Holmqvist 2007:74)

4 Da ble de alle fylt av Den hellige ånd, og de begynte å tale på andre tungemål etter som Ånden ga dem å forkynne. I Jerusalem bodde det fromme jøder fra alle folkeslag under himmelen. 6 En stor folkemengde stimlet sammen da de hørte denne lyden, og det ble stor forvirring, for hver enkelt hørte sitt eget språk bli talt.

7 Forskrekket og forundret spurte de: «Er de ikke galileere, alle disse som taler? 8 Hvordan kan da hver enkelt av oss høre sitt eget morsmål? 9 Vi er partere og medere og elamitter, folk som har bodd i Mesopotamia, Judea og Kappadokia, i Pontos og Asia, 10 Frygia og Pamfylia, i Egypt og i Libya-området mot Kyréne, og innflyttere fra Roma, 11 jøder og proselytter, kretere og arabere – og vi hører dem tale om Guds storverk på våre egne tungemål!» Apg 2. 4-11

beina godt plantet i vår egen og helst også ungdommens virkelighet (Westly 2002:27). Skal dette være mulig er en nødt til å kjenne sine tilhørere. Gode kommunikatorer er derfor gode lyttere. Jesus var selv en mester på å bruke bilder og historier som talte til menneskene i den tiden. Men han visste hvilke behov de hadde og vi har, derfor berører hans ord oss så sterkt. Skal vi lykkes i å kommunisere med ungdom tror jeg vi må bli kjent med dem, vite hvilke behov de har, hvordan de har det og så videre. Den taleren som lærer å lytte, har også mye lettere for å finne noe å si, for han vet hva de trenger å høre, og det vil da oppleves som relevant.

Det er likevel to sider av denne saken, man skal bruke et språk som ungdommene forstår, men det betyr ikke at kirken ikke skal ta vare på sitt språk og symbolunivers, ungdommene skal også få lov til å vokse inn i noe større som de etter hvert vil forstå meningen og dybden av. Som Dykstra skriver i sin artikkel om religion og språk er de uløselig knyttet sammen, en kan ikke bare slutte av med det religiøse språk, da vil en miste noe verdifullt med kirkereligionen (Dykstra 1986). Om ungdommer finner sin plass i kirken vil de lære å kjenne denne kulturen, og det er viktig at de får gode muligheter til å bli kjent med den.

6.2 Undervisning

I møte med informantene i denne oppgaven mener jeg at ungdommer har en tro som legger et positivt utgangspunkt for videre undervisning. De har et grunnlag, men det er mulig å vise dem en større betydning av disse elementene. På bakgrunn av intervjuene vil jeg særlig trekke frem to elementer som vil være viktige for ungdommers tro om de skal få vokse i retning kirkens lære. Det ene er kirkens syn på Bibelen og den normgivende autoriteten den har. Jeg tror i møte med ungdom kan en vise til elementer ved Bibelen de vil oppleve som positive. En viktig del av informantenes trosliv er å kunne søke Gud i bønn for trøst og trygghet. Bibelen er full av gode ord for den som har det vanskelig, og om en også klarer å formidle at Bibelen er Guds åpenbaring, kan disse ordene får ekstra stor verdi. Ikke at den skal erstatte bønnelivet, men gjerne utfylle det og gi relasjonen en større dybde. En annen viktig side med Bibelen er at det ikke er en teori som skal huskes, men et liv som skal leves. Bibelen sier at vi ikke skal være Ordets hørere, men Ordets gjørere. Flere av informantene viser en viss skepsis til Bibelen som en objektiv lære. Både fordi den er gammel og ikke alltid oppleves som relevant, en informant sier direkte at den burde vært skrevet på ny (4.4). Om en underviser klarer å formidle en praktisk anvendelse av Bibelens ord inn i ungdommenes liv, vil dette

kunne være av betydning. Der Jesus gjorde Ordet relevant for menneskene i sin tid, må kirken vise at det er like aktuelt i dag. Dette kan også avkrefte teoriene til informantene at Bibelen er utdatert. En slik fremgangsmåte kan også relateres til andre tros-element. Ved en tar tak i et positivt utgangspunkt kan en bygge videre på dette som for eksempel tilliten og tryggheten de har til Gud. Den er hos de fleste knyttet til noen områder av livet, men etter hvert som de lærer mer om hva løftene innebærer kan en også la den favne om større områder av livet. Å lære å kjenne Bibelen på en slik måte handler ikke om passivt å overta en tro, som flere ser på som en uting, men en aktiv prosess der en gjør seg erfaringer med troen. Det andre elementet som er avgjørende for ungdommers tro er at det ikke er likegyldig hva en tror (omtalt under 3.3). Når Jesus er nøkkelen for hvordan man skal forstå hele Bibelen, må ungdommene kjenne til betydningen av Jesu handling og løfter. Jesu handling gir også perspektiv på hvem mennesket er, livet etter døden og Jesu karakter, og gir grunnlag for en sentralt utgangspunkt for all undervisning ut fra kirkens lære. Det kan virke som om Jesu posisjon ikke er kjent for ungdommene. At ungdommene forstår Jesu posisjon innen kristendommen er avgjørende for å forstå helheten i læren. Dette vil også gi en bredere forståelse i møte med andre religioner og livssyn.

6.2.1 Dialog

Selv om prekener og undervisning blir gjort relevant for ungdommene er jeg i tvil om det er nok. Informantene aksepterer ikke automatisk en lære selv om den blir dem formidlet (utdypet under 4.14). Informantene plukker de elementene de ønsker å tilslutte seg. Det virker også positivt på ungdommers trosutvikling om de får bearbeide undervisning gjennom refleksjon og samtaler. Mye av undervisning kan som vi har sett stride med fornuften (5.3.2) og en kommer ikke bort fra at det er noe ufornuftig ved å tro på Gud når det hverken kan gis fullgod forklaring eller noen form for gudsbevis på hans eksistens. I samtalen må en derfor gi rom for tro og tvil, og en må regne med at utfallet på samtalen også kan bli at ungdommene konkluderer annerledes enn det kirken kunne ønske (Birkedal 2001: 226). En vil i en slik samtale kunne gi svar i møte med ungdommenes undring og spørsmål. Da det kan ha en positiv effekt på ungdommers religiøse utvikling, er dette et element en må ta inn i undervisningen. En undervisning som også gir mulighet for dialog vil kunne møte ungdommens behov for å bearbeide sine tanker og spørsmål i større grad enn enveis-undervisning.

Å bruke dialog som metode i møte med andre religioner har de siste tiårene vært nærmest som en økumenisk mote. Nå mener jeg ikke at informantene representere en annen religion, men at en form for dialog i kombinasjon med undervisning vil bringe med seg elementer som kan fungere positivt i møte med ungdommene. Gjennom dialog vil en har mulighet til lære av og om hverandre. Dialog er en samtale der begge parter er seriøse i sin tilnærming, både til troen og personen, og ønsker å lytte og lære like mye som å undervise (Scott 1986: 61). Når en møtes til samtale ansikt til ansikt blir en også kjent med menneskene og en får tillit til dem. Forsvaret senkes og en kan begynne og se ting som det virkelig er (ibid: 71). Dialog er for å sitere Canon Max Warren: "is in its very essence an attempt at mutual *listening*, listening is order to understand. Understanding is the reward" (ibid: 73). Dialog vil derfor ha en dobbel effekt, den gir ungdom en mulighet til å forstå læren ut fra egne forutsetninger, men den gir også mulighet for underviseren til å forstå ungdom, som igjen gir grunnlag for å kunne kontekstualisere læren. I en dialog møter en ungdommene med respekt for den troen de har. Jeg tror det er viktig at en ikke går inn i et slikt møte med en tanke om at en skal fortelle ungdommene hvordan de skal tro. Flere informanter er skeptisk til autoriteter med sterke meninger som skal nærmest *tvinge* sin tro på dem. Men en får en mulighet til vise hva kirkens lære sier i møte med aktuelle spørsmål (for utdyping se forholde til autoriteter 4.11).

I konfirmantundervisning vil det for eksempel være mulighet til å kombinere undervisning med dialog eller samtalegrupper. Jeg vil til slutt nevne et annet eksempel på hvordan dette kan gjøres. Det er hentet fra en menighet jeg var i for å presentere prosjektet. Presten her hadde individuelle samtaler med alle konfirmantene ved begynnelsen av konfirmantåret. Presten fikk på denne måten vite noe mer om den unges personlige livshistorie og forutsetninger, blant annet fikk han kjennskap til konfirmantens religiøse praksis og religiøse forestillinger. For det andre kan de unge få en opplevelse av å bli sett, akseptert og respektert for den de er. Det kan også skape et tillitsforhold mellom den unge og den kirkelige lederen. Hver enkelt prest, forkynner og ungdomsarbeider bør leve nært, lytte, lære av, og være i en kontinuerlig samtale med ungdommene de ønsker å bety noe for. Jeg tror ungdom har et ønske om at voksne i kirken har tid til dem og ønsker å bli kjent med dem. En informant sa etter intervjuet var avsluttet og diktafonen var slått av: "Jeg skulle ønske flere voksne gadd å høre på hva vi tror på. "

Litteraturliste:

Astarte Education. *Hvem er vi?*

<http://www.astarte-education.com/hvem.html>

Berger, Peter L. 1974: *religion, samfund og virkelighed. Elementer i en sociologisk religionsteori*. Lindhard og Ringhof ALMA, Danmark

Berger, Peter L og Thomas Luckmann 1995: *Modernity, Pluralism and the Crisis of the Meaning. The Orientation of Modern Man*. Gutersloh: Bertelsmann Foundation Publishers

Birkedal, Erling 2001: *Noen ganger tror jeg på Gud, men...? En undersøkelse av gudstro og erfaringer med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*. Trondheim: Tapir akademiske forlag

Botvar, Pål Kjetil og Schmidt, Ulla (Red) 2010: *Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering*. Oslo: Universitetsforlaget

Braaten, Carl E og Jenson, Robert W (ed) 1984: *Christian dogmatics*. Philadelphia: Fortress Press

Dahl, Øyvind 2000: *the Problem of Meaning in Intercultural Communication*. In Maria Isaksson and Felicia A. Røkaas (eds.) *Conflicting Values: An intercultural Challenge*. Selected papers from the 1999 NIC Symposium in Oslo. Oslo: Norwegian School of Management BI. Department of Communication, Culture and Language.

Davie, Greace 2007: *The Sociology of Religion*. London: Sage Publications Ltd

Den Norske Kirke. *Evangelisk- luthersk troslære*.

<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=229>

Dykstra, Craig. *Youth and the Language of Faith*. Pages 163-185 in *Religious Education*. Vol 81. No 2 Spring 1986

Engedal, Leif Gunnar og Haanes, Vidar L. 2003: *Kirke i oppbrudd og forandring : aktuelle perspektiver på norsk kirkevirkelighet*. Trondheim : Det teologiske menighetsfakultet Tapir

Gergen, Kenneth J. 1997: *Virkelighet og relationer* København: Dansk psykologisk Forlag

Homqvist, Morten (red.) 2007: *Jeg tror jeg er lykkelig... Ung tro og hverdag*. Oslo: kloster forlag

Hammersley, Martyn and Paul Atkinson 2006: *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Ad Notham Gyldendal.

Henriksen, Jan Olav 1994: *Guds virkelighet. Kristen dogmatikk*. Oslo: Luther forlag

Henriksen, Jan Olav 2001: *Gud – fortrolig og fremmed. Etertanker*. Gyldendal Norske forlag, Trondheim

Henriksen, Jan Olav (red) 2006: *Tro. 13 essays om tro*. Tangen: Kom forlaget AS

Hiebert, Paul G 2008: *Transforming Worldviews. An anthropological understanding of how people change*. US: Baker Academic

Jandt, Fred E 2007: *An introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community*. Thousand Oaks. CA: Sage

Jacobsen, D.I. 2005: *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Oslo: Høyskoleforlaget

Kier-Hansen, Finn (red) 1995: *Teenagere og tro*. Lemvig: Salt

Kirkens informasjonstjeneste 1989/1994: *En Herre – En tro – En kirke. En lengsel mot en dåp. Rapport fra de bilaterale læresamtaler mellom Den norske kirke og Det Norske Baptistsamfunn* Oslo (2.Ed)

Kvale, Steinar 1997: *Det kvalitative forskningsintervju*. Ad Notam Gyldendal AS

Moe, Steinar 1990: *Tro og lære. En elementær innføring i luthersk trosoppfatning*. Oslo: Novus forlag

Opsal, Jan og Bakke, Arild (Red) 1994: *Mellom kors og halvmåne. Kristne perspektiver i møte med islam*. Oslo: Credo

Pannenberg, Wolfhart 1998: *Systematic theology. Volum 3*. U.S.A Wm. B. Eerdmans Publishing Co.

Repstad, Pål 2000: *Religiøst liv i det moderne Norge. Et sosiologisk kart*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Repstad, Pål 2007: *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget

Valen-Sendstad, Aksel 1979: *Kristen dogmatikk*. Luther Forlag Oslo

Smith-Gahrsen, Carl 1998: *Kristen tro og livstolkning*. Høyskoleforlaget AS Kristiansand

Engedal, Leif Gunnar og Sveinall, Arne Tord 2000: *Troen er løs. Bidrag til belysning av forholdet mellom folkereligiøsitet, nyreligiøsitet og kristen tro*. Tapis Akademiske Forlag, Trondheim

Store Norkse Leksikon: *kommunikasjon*
<http://www.snl.no/kommunikasjon>

Stott, John R.W. 1974/ 1986: *Christian Mission in the Modern World*. Eastbourne: Kingsway Publications (2.Ed)

Westly, Inger: *forkynnelse i ung kontekst i Halvårsskrift for praktisk teologi* (1) (2002)

Vedlegg 1

Intervjuguide

Kommentar til intervjuguiden:

Spørsmålene i intervjuguiden har vært veiledende og fungert som en ramme for intervjuet. På den måten hadde jeg kontroll på at vi hadde vært innom de aktuelle temaene. I flere intervjuer ble rekkefølgen endret fordi samtalen fløt naturlig slik.

Intervjuet startet med at jeg kort summerte noe av tematikken for masterprosjektet. Jeg gjentok også at jeg hadde taushetsplikt, og at intervjuene ville bli anonymisert, samt at jeg var interessert i deres tanker og meninger, ikke hva som kunne oppfattes som riktige svar.

1. Forholdet til egen tro

- Kan du fortelle litt om bakgrunnen din og hvor du har vokst opp?
- Har du gått i noen kristne miljø i oppveksten?
Kan du beskrive dem nærmere?
- Kan du kort beskrive hva du tror på?
- Har du alltid hatt en tro?
Er din tro annerledes i dag enn den var da du var barn?
Hva er likt og hva er forskjellig?
- Hva er det viktigste for deg i troen din?
- Hva er det beste med å ha en tro?
- Er det noe negativt?
- Tenker du at du har en sikker tro?
Tenker du at det skal mye til for at du forlater/ mister troen?
- Hva tror du vil skje med troen din etter hvert som du blir eldre?

2. Forståelsen av begrepet tro

- Hva vil det si å tro på Gud?
- Hvordan vil du forklare hva tro er? / Hva er tro?
- Er det noen likheter mellom det å tro på Gud og å tro på noe annet?
Som f.eks. å tro det blir fint vær... i så fall, hva er likt eller annerledes?
- Kan det å tro bety mange forskjellige ting?
- Har du foreldre som tror, er det i så fall noe som skiller din tro fra dine foreldres tro?
- Tror du din tro skiller seg f.eks. fra presten sin tro.
I så fall på hvilken måte? Hva er det som er likt/ annerledes?
- Er det greit at vi legger ulik forståelse i det å tro?
- Tror du at det er noens tro som er bedre en andres/ mer riktig?

- Mange kristne vil si at de vet at Gud er virkelig, hvorfor heter det da at man tror?
- Har du noen gang hatt en åndelig opplevelse som har påvirker din tro?
At du kjenner Guds nærvær, redning, trygghet...

3. Ungdommers tro i dagliglivet livet

- Er troen en viktig/ mindre viktig del av livet?
Hvorfor er troen viktig?
- Får det å tro på Gud noen konsekvenser for livet, for hvordan man tar valg o.l.?
- I Bibelen kan vi lese om hvordan Gud ønsker at vi skal leve livene våre.
Er det uviktig/ viktig å leve på denne måten?
- Kan Gud vite hva som er det beste for oss?
- Er det å kjenne til hva som er *riktig* og *gal* måte å leve på?
- Ber du noen gang?
I så fall hvorfor?
- Går du noen gang på gudstjeneste/ kristne møter?
I så fall hvorfor/ hvorfor ikke?
- Er du en del av et kristent fellesskap?
Er det noe positivt eller negativt med kristne fellesskap?
- Kan du som kristen assosiere deg med kirken?
- Hvem er den viktigste påvirkningsfaktoren for hvordan du forstår det å tro?
- I hvilken grad betyr meningene til personer i kirken noe, når du skal avgjøre din holdning og mening i vanskelige spørsmål? (eks, samliv/ ekteskap, alkohol, abort osv)
- Hvordan ville du oppleve det om en prest/ leder fortalte deg hva det vil si å tro, hvordan en skal tro, hva en skal tro på?

Vedlegg 2

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Kari Storstein Haug
Misjonshøgskolen
Misjonsmarka 12
4024 STAVANGER

Vår dato: 13.08.2010

Vår ref: 24656 / 3 / AMS

Deres dato:

Deres ref:

TILRÅDING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 02.07.2010. Meldingen gjelder prosjektet:

24656	Er det samsvar mellom ungdommers forståelse av begrepet tro og kirkeens formidling av tro?
Behandlingsansvarlig	Misjonshøgskolen, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Kari Storstein Haug
Student	Kristoffer Hodne Haugen

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, vedlagte prosjektvurdering - kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2011, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf 55 58 33 48
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Kristoffer Hodne Haugen, Hauske, 4160 FINNØY

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmas@sv.uio.no

Vedlegg 3

Informasjon om studier:

«Er det samsvar mellom ungdommers forståelse av begrepet tro og kirkens formidling av tro»

Jeg er masterstudent i Global Studies ved Misjonshøgskolen i Stavanger og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er om ungdommers forståelse av tro samsvarer med kirkens formidling av tro. Jeg skal undersøke hvordan ungdommer forstår tro, og hva de legger i det å tro, for så å sammenligne dette med kirkens forståelse av troen. Jeg ønsker ikke å vurdere ungdommers tro som bedre eller dårligere enn kirkens, men er interessert i å finne ut om det er forskjeller og likheter mellom de to gruppene.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju 10 konfirmanter. Spørsmålene vil dreie seg om tro, hvordan de forstår den, hva de legger i det å tro, hvilken betydning den har for konfirmanter etc. Jeg ønsker å se nærmere på dette for om det skulle vise seg at en legger ulik forståelse av begrepet vil dette være betydningsfullt for kirkens videre formidling. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent en time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig å være med og en har mulighet til å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom en trekker seg vil alle innsamlede data bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2011.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, skriver du navnet ditt under på den vedlagte samtykkeerklæringen og får underskrift av foresatte. Samtykkeerklæring leveres til kateket.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 922 58 786, eller sende en e-post til kristoffer@pepperkakehuset.no. Du kan også kontakte min veileder Kari Storstein Haug ved Misjonshøgskolen på telefonnummer 51 51 62 30.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Kristoffer Hodne Haugen
Hauske
4160 Finnøy

Samtykkeerklæring:

.....ønsker å stille på intervju om studier av ungdommers forståelse av tro. Vi som foresatte har mottatt informasjon om studien og tillater deltagelse.

Signatur Telefonnummer